

ANONİM ŞİRKET VE LİMİTED ŞİRKETLERDE NAKDİ SERMAYE KOYMA
BORCU VE BORCA AYKIRILIĞIN YAPTIRIMLARI

MELEK DENİZ BAŞ SEÇMEN

Tez Danıőmanı

PROF. DR. MEHMET BAHTİYAR

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

OCAK, 2021

İNTİHAL SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Tarih : 26.01.2021

Ad/Soyad : Melek Deniz Baş Seçmen

ÖZET

Anonim şirket ve limited şirketlerde pay sahibinin en önemli borcu esas sözleşme ve sermaye artırımında taahhüt ettikleri sermayeyi ödemektir. Anonim ve limited şirketlere ayni ve nakdi malvarlığı unsurları sermaye olarak getirilebilir. Nakit sermayenin kapsamına yalnızca “ para” girer. Para dışında kalan tüm ekonomik değerler ise ayni sermayenin kapsamında değerlendirilir.

Anonim şirket pay sahiplerinin, TTK m. 344/1 gereğince, nakden taahhüt ettikleri payların itibarî değerlerinin en az yüzde yirmibeşini tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödemeleri gereklidir. 7099 sayılı Kanun ile TTK’nın 585. maddesinde yapılan değişiklik neticesinde limited şirketlerde, nakden taahhüt edilen sermayenin yüzde yirmi beşinin tescilden önce ödenmesi zorunluluğu kaldırılmıştır. Bu değişiklik nedeniyle, limited şirketlerinin kuruluşu takip eden yirmidört ay boyunca sermayesiz kalması durumu söz konusu olabilecektir.

Anonim ve limited şirketlerde nakdi sermaye koyma borcuna aykırı hareket etmesi halinde pay sahibine uygulanabilecek çeşitli yaptırımlar mevcut olmakla birlikte söz konusu yaptırımlara başvurulabilmesi için pay sahibini sermaye koyma borcunda temerrüde düşmesi gerekmektedir. Temerrüde düşen pay sahibine uygulanabilecek yaptırımlar; icra takibi ve ifa davası, temerrüt faizi, tazminat, cezai şart ve ıskattır. Bu yaptırımlardan ıskat pay sahipliğini ve pay sahipliğinden kaynaklı hakları ortadan kaldıran ve ortaklıktan çıkarılma sonucu doğurabilen bir yaptırımdır. Bu nedenle uygulanması sıkı şekil şartlarına tabidir.

ABSTRACT

In joint stock companies and limited companies, the most important debt of the shareholder is to pay the capital they have committed in the articles of association and capital increase. Cash and in kind assets can be brought to joint stock and limited companies as capital. Only "money" falls within the scope of cash capital. All economic values other than money are considered within the scope of capital in kind.

According to TCC Art. 344/1 the shareholders of joint stock companies are required to pay at least twenty-five percent of the nominal value of the shares they commit in cash before the registration of the company. The remaining amount must be paid within twenty four months. As a result of the amendment made to the 585th article of the TCC with Law No. 7099, the obligation to pay twenty-five percent of the capital committed in cash before registration has been abolished in limited companies. Due to this amendment, it may be possible that limited companies remain without capital for twenty four months following the establishment.

There are various sanctions that can be imposed on the shareholder in case of acting against the debt of putting capital in cash in joint stock and limited companies. In order to apply for these sanctions, the shareholder must default to the capital debt. Sanctions that can be applied to the shareholder in default; execution proceedings and execution cases, default interest, compensation, penal clause and invalidation. Among these sanctions, invalidation is a sanction that removes the ownership and rights from ownership and can result in dismissal from partnership. Therefore its application is subject to strict form requirements.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL SAYFASI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCU	
I. SERMAYE KAVRAMI.....	3
II. SERMAYE VE MALVARLIĞI KAVRAMLARI KARŞILAŞTIRMASI.3	
III. NAKİT SERMAYE VE AYNİ SERMAYE AYIRIMI.....	4
IV. TİCARET ŞİRKETLERİNE SERMAYE OLARAK GETİRİLE BİLECEK DEĞERLER.....	5
V. ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCU.....	7
A. Anonim Şirkete Sermaye Koyma Borcu.....	7
1. Anonim Şirkete Ayni Sermaye Koyma Borcu	13
2. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcu.....	16
B. Limited Şirkete Sermaye Koyma Borcu.....	18
1. Limited Şirkete Ayni Sermaye Koyma Borcu.....	20
2. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcu.....	22
VI) ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	24
A. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun Hukuki Niteliği.....	24
1. Genel Olarak Çok Taraflı Sözleşmeden Doğan Bir Borç Olması.....	24
2. Para Borcu Olması.....	26
3. Ortaklığa Karşı Yüklenilmiş Bir Borç Olması.....	27
4. Kuruluş Aşamasında Bozucu Şarta Bağlanmış Bir Borç Olması.....	29

B. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun Hukuki Niteliği.....	30
1. Genel Olarak Çok Taraflı Sözleşmeden Doğan Bir Borç Olması.....	30
2. Para Borcu Olması.....	31
3. Ortaklığa Karşı Yüklenilmiş Bir Borç Olması.....	32

2. BÖLÜM

ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN İFASI

I. NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNU İFA EDECEK KİŞİ.....	34
A. Anonim Şirkette Borcu İfa Edecek Kişi.....	34
B. Limited Şirkette Borcu İfa Edecek Kişi.....	37
II. NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN İFASINI TALEP ETMEYE YETKİLİ ORGAN.....	37
A. Anonim Şirkette İfayı Talep Etmeye Yetkili Organ.....	37
B. Limited Şirkette İfayı Talep Etmeye Yetkili Organ.....	38
III. NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN İFA ZAMANI.....	39
A. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun İfa Zamanı.....	39
1. Kuruluş Aşamasında İfa Zamanı.....	39
2. Bakiye Nakit Sermayenin İfa Zamanı.....	40
B. Limited Şirkette Nakdi Sermaye Koyma Borcunun İfa Zamanı.....	41
IV) NAKDİ SERMAYENİN İFA YERİ.....	42
A. Anonim Şirkete Koyulacak Nakdi Sermayenin İfa Yeri.....	42
1. Kuruluş Aşamasında İfa Yeri.....	42
2. Bakiye Nakit Sermaye Açısından İfa Yeri.....	43
B. Limited Şirkete Koyulacak Nakdi Sermayenin İfa Yeri.....	43
V) ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERDE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN ZAMAN AŞIMINA UĞRAMASI	44
VI) ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN TAKASI.....	45
A. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun Takası.....	46

1. Anonim Şirketin Faaliyet Aşamasında Pay Sahibinin Takas Def'inde Bulunması.....	47
2. Anonim Şirketin Kuruluş Aşamasında Pay Sahibinin Takas Def'inde Bulunması.....	48
B. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun Takası.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PAY SAHİBİN ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETE OLAN NAKDİ SERMAYE ÖDEME BORCUNA AYKIRIĞI DAVRANMASI (TEMERRÜDÜ) VE BU BORCA AYKIRILIĞIN YAPTIRIMLARI

I. PAY SAHİBİN ANONİM ŞİRKETTE NAKDİ SERMAYE ÖDEME BORCUNA AYKIRIĞI DAVRANMASI (TEMERRÜDÜ) VE BU BORCA AYKIRILIĞIN YAPTIRIMLARI.....50

A. Pay Sahibini Nakdi Sermaye Koyma Borcuna Aykırı Davranması: Sermaye koyma borcunda Temerrüt50

1.Pay Sahibine Çağrı Yapılması.....51

2. Pay Sahibinin Temerrüdü.....52

B. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcuna Aykırılığın Yaptırımları.....53

1. İcra Takibi ve İfa Davası.....54

2. Temerrüt Faizi.....55

3. Cezai Şart.....58

4. Tazminat.....62

5. Iskat.....64

a) Genel Olarak.....64

b) Iskatın Hukuki Niteliği.....68

c) Iskatın Uygulanması68

aa)Iskatı Uygulayacak Organ.....69

bb) Iskatın Uygulanma Zamanı.....70

cc) Iskatın Uygulanabileceği Paylar.....70

dd) Agionun Ödenmemesi Durumunda Iskat.....71

ee) Iskat Usulü.....	72
d) Iskat Kararı.....	76
e) Iskatın Sonuçları.....	78
aa) Pay Sahipliğinin ve Pay Sahipliğinden Kaynaklanan Hakların	
Sona Ermesi.....	78
bb) Pay Bedellerine Mahsuben Yapılan Ödemelerin Geri	
Alınamaması.....	80
cc) Payın Başkasına Satışı.....	81
dd) Iskat Edilen Pay Sahibinin Sorumluluğunun Devam	
Etmesi.....	82
ee) Pay Senetlerinin İptal Edilmesi.....	83
ff) Iskat Edilen Payı Devralan İyiniyetli Üçüncü Kişinin	
Durumu.....	83
gg) Iskat Edilen Pay Üzerinde Rehin ve İntifa Hakkı Bulunan	
Kişilerin Durumu.....	84
f) Iskatın Hükümsüzlüğü.....	84
aa)Yokluk.....	85
bb) Butlan.....	86
cc) İptal Edilebilirlik.....	88

II) LİMİTED ŞİRKETTE ORTAĞIN NAKİT SERMAYE KOYMA BORCUNA AYKIRILIĞI (TEMERRÜDÜ) VE BORCA AYKIRILIĞIN YAPTIRIMLARI.....89

A. Ortağın Nakdi Sermaye Koyma Borcuna Aykırı Davranması: Sermaye koyma borcunda Temerrüt.....90

1. Ortağa Çağrı Yapılması.....90

2 .Ortağın Temerrüdü.....91

B. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcuna Aykırılığın Yaptırımları.....92

1. İcra Takibi ve İfa Davası.....92

2. Temerrüt Faizi.....93

3. Cezai Şart.....94

4. Tazminat.....	96
5. Iskat.....	96
a) Genel Olarak.....	96
b) Iskatın Uygulanması.....	98
aa) Iskatı Uygulayacak Organ.....	98
bb) Iskatın Uygulanma Zamanı.....	99
cc) Iskat Usulü.....	99
c) Iskat Kararı.....	101
d) Iskatın Sonuçları.....	102
aa) Pay Sahipliğinden Kaynaklı Hakların Sona ermesi.....	102
bb) Pay Bedellerine Mahsuben Yapılan Ödemelerin Geri Alınamaması.....	103
cc) Payın Başkasına Satışı.....	104
dd) Iskat Edilen Pay Sahibinin Sorumluluğunun Devam Etmesi..	105
ee) Pay Senetlerinin İptal Edilmesi.....	105
ff) Iskat Edilen Payı Devralan İyiniyetli Üçüncü Kişinin Durumu	106
gg) Iskat Edilen Pay Üzerinde Rehin ve İntifa Hakkı Bulunan Kişilerin Durumu.....	107
e) Iskatın Hükümsüzlüğü	107
SONUÇ.....	109
KAYNAKÇA.....	112

KISALTMALAR

BK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
BAM.	: Bölge Adliye Mahkemesi
BanK.	: 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu
bkz.	: bakınız
BATİDER:	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
C.	: Cilt
DEUHFHD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: dipnot
E.	: Esas numarası
ETK	: 6762 Sayılı (eski) Türk Ticaret Kanunu
f.	: fıkra
FK.	: 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun
GÜHFHD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar numarası
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KHÜHFHD	: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
m.	: madde
MK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
N.	: Numara
RG	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
Sa	: sayı
SerPK	: 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

TD. : Ticaret Dairesi
TFMD : Ticaret ve Fikri Mülkiyet Dergisi
TTK : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
TL : Türk Lirası
TTSG. : Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
vd. : ve devamı
Y. : Yargıtay

GİRİŞ

Anonim ve limited şirketler sermaye ortaklığı olduklarından sermaye bu şirketler açısından büyük önem arz etmektedir. Anonim ve limited şirketlerde, şirket amacının gerçekleştirilmesini sağlayan sermayenin tamamı pay sahipleri tarafından ödenecektir. Bu nedenle, anonim ve limited şirketlerde istisnaları söz konusu olsa da pay sahibinin kural olarak tek ve en önemli borçları taahhüt ettikleri sermayeyi ödemektir. Bu borca aykırı davranan pay sahiplerine karşı uygulanabilecek TTK’da düzenlenmiş olan yaptırımlar mevcuttur.

Çalışmamızda, “Anonim ve Limited Şirketlere Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Nakdi Sermaye Koyma borcuna Aykırılığın Yaptırımları” başlığı altında, öncelikle konunun daha net anlaşılması amacıyla sermaye ve sermaye ile ilgili kavramların açıklaması yapılmış ve şirketlere sermaye olarak koyulabilecek malvarlığı unsurları TTK hükümleri çerçevesinde kısaca ele alınmıştır. Konunun sistematik bir şekilde açıklanabilmesi adına nakdi sermaye koyma borcu ve bu borca aykırılığın yaptırımları anonim şirket ve limited şirketler açısından ayrı ayrı incelenmiştir.

TTK m. 344/1 hükmü gereğince anonim şirkete sermaye koymayı taahhüt eden pay sahiplerinin şirketin tescilinden önce taahhüt ettikleri asgari sermayenin yüzde yirmibeşini bankada şirket adına açılan özel bir hesaba yatırmaları gerekmektedir. Bakiye sermayeyi ise en geç şirketin kuruluşundan itibaren yirmi dört ay içinde ödemeleri zorunludur. Bakiye sermaye koyma borcuna aykırılık halinde uygulanabilecek yaptırımlar, ifa davası ve icra takibi, temerrüt faizi talebi, cezai şart, tazminat ve ıskattır. İskat sermaye borcunda temerrüde düşen ortağa karşı uygulana bilen özel bir yaptırım olup uygulanması sıkı şekil şartlarına tabi tutulmuştur. Bu

nedenle çalışmamda ıskat yaptırımına diğerk yaptırımlara oranla daha ayrıntılı olarak değinilmiştir.

Limited şirketlerde de anonim ortaklık kadar katı olmamakla birlikte ortaklarının kural olarak tek borcu vardır ve bu borç taahhüt edilen nakdi sermayenin ödenmesidir. 7099 sayılı kanunla TTK' nın 585. maddesinde değışiklik yapılmış ve taahhüt edilen nakdi sermayenin yüzde yirmibeşinin şirketin tescilinden önce ödenmesi zorunluluğı kaldırılmıştır. Lakin taahhüt edilen nakdi sermayenin tamamının en geç yirmidört ay içinde ifa edilmesi gerekmektedir. Söz konusu değışiklik neticesinde herhangi bir peşinat dahi ödemeksizin bir sermaye şirketi olan limited şirketin kurulması mümkün hale gelmiştir.

Nakdi sermaye koyma borcunda temerrüt halinde, limited şirket ortaklarına karşı da ıskat ve diğerk hukuki yaptırımlara başvurulabilir. Çalışmamızda limited şirketler açısından da nakdi sermaye koyma borcuna aykırılık ve aykırılığın yaptırımları ayrıca ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCU

I) SERMAYE KAVRAMI

Sermaye kavramı, halk dilinde, muhasebe, ekonomi ve hukukta farklı anlamlara gelmektedir.¹ Hukuk alanında sermaye, genel olarak Ticaret Hukuku ve Borçlar Hukuku ortaklıklarının, amaçlarını gerçekleştirmelerini sağlayan değerleri ifade eder². Şirketler hukuku açısından sermaye, ortakların şirkete getirmeyi taahhüt ettikleri para ile saptanabilen ekonomik değerlerdir³.

II) SERMAYE VE MALVARLIĞI KAVRAMLARININ KARILAŞTIRILMASI

Sermaye ve malvarlığı kavramları farklı anlamlar taşımaktadır. Zira malvarlığı, şirketin sahip olduğu tüm hak ve borçların toplamıdır⁴. Malvarlığı değer olarak sermayenin altında veya üzerinde bir miktarda olabilir. Malvarlığı, kapsamına giren varlıkların zamanla değişiklik gösterebilen değerlerinin toplamıdır. Sermaye ise ticaret siciline tescil edilmiş sabit bir değeri ifade eder⁵. Malvarlığı, şirkete tahsis edilmiş değerlerin belli zaman dilimi sonundaki gerçek miktarı olup, esas sermayenin ödenmiş ve dağıtılmış kısmı ve işletmeye bırakılan kârlar ve yedek akçeler de malvarlığının kapsamına girer. Sermaye, malvarlığından farklı bir kavramı ifade

¹ **Tuğrul ANSAY**, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1982, s. 32.

² **S. Kemal MİMAROĞLU**, Ticaret Ortaklıkları Hukuku, C.2, Ankara 1972, s.117-118; **Celal GÖLE**, Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfade Temerrüt, Ankara 1976 s. 8; **Mehmet BAHTİYAR**, Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı (Kayıtlı Sermaye), İstanbul 1996, s. 7.

³ **ANSAY**, s. 32.

⁴ **Ernst Eduard HIRSCH**, Ticaret Hukuku Dersleri, 1948, s. 265.

⁵ **KIRCA/ ŞEHİRALİ ÇELİK/ MANAVGAT**, Anonim Şirketler Hukuku, Cilt I, Ankara 2013 s. 344, **BAHTİYAR**, Kayıtlı Sermaye, s. 13, **GÖLE**, s. 9.

etmekle birlikte tamamen ödenmesi halinde malvarlığının unsurlarından birini teşkil eder⁶.

Sermaye durağan bir kavramı ifade etmesi sebebiyle, şirketin borç ödeme kabiliyeti ve güncel parasal durumunu yansıtmaz. Malvarlığı ise şirketin güncel parasal durumunu yansıtır ve alacaklılara teminat teşkil eder⁷. Lakin ortaklık malvarlığının, alacaklılar açısından teminat teşkil edebilmesi için, şirket malvarlığının, esas sermayenin altında bir değere düşmemesi gerekir⁸.

III) NAKİT SERMAYE VE AYNİ SERMAYE AYIRIMI

Ticaret Şirketlerine sermaye olarak koyulabilecek değerleri nakit, ayın ve kişisel emek olmak üzere üç grupta sınıflandırmak mümkündür. Lakin anonim ve limited şirketin sermaye şirketi olması ve TTK m. 342 ile m. 581 uyarınca kişisel emeğin anonim ve limited şirkete sermaye olarak koyulamaması nedeniyle konumuz açısından sınıflandırmanın nakdi ve ayni sermaye olarak yapılması daha uygun olacaktır⁹. Nakit karşılığı taahhüt edilen sermaye nakit sermayeyi oluşturur¹⁰. Nakit sermaye kavramına yalnızca “ para” girer. Para dışında kalan tüm ekonomik değerler ise ayni sermayenin kapsamında değerlendirilir¹¹.

⁶ BAHTİYAR, Kayıtlı Sermaye, s. 14.

⁷ KIRCA/ ŞEHİRALİ ÇELİK/ MANAVGAT, s. 345.

⁸ GÖLE, s. 11.

⁹ GÖLE, s. 27.

¹⁰ KIRCA/ ŞEHİRALİ ÇELİK / MANAVGAT, s. 344.

¹¹ GÖLE, s. 27-28.

IV) TİCARET ŞİRKETLERİNE SERMAYE OLARAK GETİRİLEBİLECEK DEĞERLER

Ortaklıklara getirilebilecek sermayenin miktarı ve türü, ortaklığın amacı ve türüne göre değişiklik gösterir¹². TTK m. 127’de ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilecek değerler sayılmıştır. Fakat kanunda yapılan bu sayım tahdidi değildir. TTK m. 127/1’nin j bendinde belirtildiği üzere devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilecektir. Genel nitelikteki bu bent, diğer bentlerde sayılan sermaye türlerinin örnek mahiyetinde olduğunu göstermektedir¹³. Ekonomik değeri olan her şeyin ticaret şirketlerine sermaye olarak koyulması mümkündür¹⁴. Ekonomik değerlerden yalnızca birinin sermaye olarak koyulması söz konusu olabileceği gibi birden fazlasının birlikte sermaye olarak koyulması da mümkündür¹⁵.

TTK m. 127/1 hükmü uyarınca, kanunda aksine hüküm olmadığı sürece, ticaret şirketlerine,

- Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar,
- Fikrî mülkiyet hakları,
- Taşınır ve her çeşit taşınmaz,
- Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları,
- Kişisel emek,
- Ticari itibar,

¹² Hasan PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt I, Ankara 2018, s. 178.

¹³ Abuzer KENDİGELEN, Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2016, s. 124.

¹⁴ Mehmet BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2020, s. 20.

¹⁵ PULAŞLI, C. I, s. 178.

- Ticari işletmeler,
- Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar; alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler,
- Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar,
- Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer, sermaye olarak koyulabilir.

TTK m. 127/2 hükümde ise, kanunun 307'nci maddesinin ikinci, 342'nci maddesinin birinci ve 581'inci maddesinin birinci fıkra hükümleri saklı tutulmuştur.

TTK'da anonim şirkete sermaye olarak getirilebilecek değerlere ilişkin m. 342'de bir sınırlama öngörülmüştür. Buna göre, üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları ayni sermaye olarak Okonulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz.

Kanun koyucu, anonim şirkete üzerinde haciz, tedbir veya ayni hak bulunan nakden değerlendirilemeyen ve devrolunamayan malvarlığı unsurlarının ayni sermaye olarak koyulmasını ve hizmet edimleri kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların şirkete sermaye olarak koyulmasını açıkça yasaklamıştır. Bu nedenle, sayılan malvarlığı unsurları, ticaret şirketleri açısından genel hüküm niteliğini taşıyan, TTK m. 127/1'de sayılmış olsa dahi, anonim şirkete sermaye olarak koyulamazlar.

Limited şirketlere ilişkin TTK. m. 581/1 hükmü uyarınca ise limited şirkete üzerinde haciz, tedbir veya ayni hak bulunan, nakden değerlendirilemeyen ve devrolunamayan malvarlığı unsurlarının ayni sermaye olarak ve hizmet edimleri

kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların şirkete sermaye olarak koyulmasını açıkça yasaklamıştır. Bu nedenle, TTK m. 581/1'in ikinci cümlesinde sayılan değerler limited şirkete sermaye olarak koyulamazlar.

Ticaret Kanunumuzda, limited ve anonim şirketlere koyulabilecek sermaye türlerine ilişkin özel düzenlemelerin haricinde TTK m. 307/2 hükmü uyarınca, komandit şirkette, komanditer ortağın kişisel emek ve ticari itibarını, şirkete sermaye olarak koyması yasaklanmıştır.

V) ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCU

A. Anonim Şirkete Sermaye Koyma Borcu

Anonim ortaklıklar açısından sermaye, ortaklığın amacını gerçekleştirmek maksadıyla pay sahiplerinin ortaklığa getirmeyi taahhüt ettikleri malvarlığı değerlerinin toplamının ortaklık esas sözleşmesinde yer alan nakdi bir rakam olarak ifadesidir. Esas sözleşmede yer alan bu nakdi değer, ortaklığın malvarlığının artması veya azalmasıyla kendiliğinden artmaz veya azalmaz¹⁶. Anonim ortaklığın sabit bir rakam olarak belirli olan bu sermayesine limited ortaklık haricindeki diğer ortaklıkların sermayesinden ayırt edilebilmesi için “esas sermaye” denilmektedir¹⁷. Bunun yanı sıra 6102 sayılı TTK ile anonim şirketler açısından kayıtlı sermaye sistemi de öngörülmüştür. Kayıtlı sermaye, pay sahipleri tarafından ortaklığa taahhüt edilen veya fiilen getirilen gerçek anlamda sermaye olmayıp yönetim kurulunun

¹⁶ **Erdoğan MOROĞLU**, Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, İstanbul 2015, s. 1; **Nihat TAŞDELEN**, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih, Ankara 2012, s. 48; **BAHTİYAR**, Kayıtlı Sermaye, s. 7.

¹⁷ **BAHTİYAR**, Kayıtlı Sermaye, s. 8.

esas sözleşme uyarınca kendisine verilen yetkiye dayalı olarak sermaye artırımını yapabileceği üst sınırı gösteren ticaret siciline tescil edilmiş kaydı bir rakamdır¹⁸.

Anonim şirket sermayesi nakdi ve aynı sermayeden meydana gelir. Nakit karşılığı taahhüt edilen sermaye; nakit sermayeyi, nakit dışındaki sermaye aynı sermayeyi oluşturur. Anonim şirkete koyulan sermaye tamamen nakit veya tamamen aynı olabileceği gibi, sermayenin bir kısmı nakit bir kısmı aynı olmak üzere karma nitelikte de olabilir. Buna karşılık bazı şirket türlerine koyulabilecek sermayenin türüne ilişkin yasal düzenlemeler mevcuttur¹⁹. SerPK. m. 12/1 hükmü gereğince, halka açık anonim şirketlerin ihraç ettikleri pay bedellerinin nakden ve tamamen ödemek mecburiyetindedir. Bunun yanı sıra, bankaların, BanK. m. 7/b, aracı kurumların SerPK. m. 43/1-c, yatırım ortaklıklarının SerPK. m. 49/1-c, borsaların SerPK m. 65/1-c hükümleri gereğince nakit sermaye ile kurulması gerekmektedir.

Anonim şirkette sermaye koyma borcunun kaynağı sermaye taahhüdüdür. Sermaye koyma borcu, kuruluşta ve sermaye artırımında, esas sözleşme ve iştirak taahhütnamesinde yer verilen taahhütlerden kaynaklanır²⁰. Sermaye koyma borcu, esas sözleşmenin imzalanmasıyla yahut iştirak taahhüdünün kabul edilmesiyle doğar. Şirketin veya sermaye artırımının tescil edilmesiyle kesinleşir²¹.

Anonim şirkette, pay sahibinin asli borcu esas sözleşmede taahhüt ettiği sermaye koyma borcunu yerine getirmektir. Pay sahibinin sermaye borcu, şirkete karşı ve

¹⁸ **BAHTİYAR**, Kayıtlı Sermaye, s. 61; **POROY(Tekinalp/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, Cilt 1, İstanbul 2014, N. 41; **İsmail Cem SOYKAN**, Türk Ticaret Kanununa göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı, İstanbul 2019, s. 19; **ESRA CENKÇİ**, Anonim Ortaklıklarda Kayıtlı Sermaye Sistemi, İstanbul 2015 s. 8.

¹⁹ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s. 20

²⁰ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, İstanbul 2019, N. 1023.

²¹ **Aytekin ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Ankara 2016, s.105.

taahhüt ettiği sermaye payı ile sınırlıdır (TTK m. 329) ²². Sermaye nakit olarak taahhüt edilmişse, payın itibari değerinin Türk Lirası ile ödenmesi gerekir. TTK. m. 480’de yer alan düzenleme uyarınca *“Kanunda öngörülen istisnalar dışında, esas sözleşme ile, pay sahibine, pay bedelini veya payın itibari değerini aşan primi ifa dışında borç yüklenemez”*. Bu düzenleme aynı zamanda tek borç ilkesi olarak anılmaktadır. Bu ilke aynı zamanda pay sahibinin kendi rızası olmaksızın taahhüdünün ve sorumluluğunun artırılmayacağını temin eder²³. Sınırlı sorumluluk ve anonimlik nitelikleri nedeniyle doktrinde anonim ortaklığa “tek borç ortaklığı” da denilmektedir²⁴. Sermaye ödeme borcunu ifa eden pay sahibine, rızası olmaksızın yeni ve ek sermaye borcu getirilemez. TTK m. 421/2-a’da yer alan “bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar için oybirliği arandığına” ilişkin hükümden, zararın kapatılması amacı dışında kalan ek sermaye taahhütleri için oy birliği aranmaksızın artırıma katılma zorunluluğu doğduğuna yönelik bir anlam veriyorsa da, ek sermaye taahhüdü açısından oybirliği gerekmektedir²⁵.

Tek borç ilkesinin gerçek anlamda olmasa da iki istisnası söz konusudur. Bu istisnalar, agiolu paylar ve ikincil yükümlülüklerdir²⁶.

Tek borç ilkesinin istisnalarından ilki, primli pay senedi çıkartılmasında, yani, payın itibari değerinden yüksek bedelle çıkarılması durumunda söz konusu olur. Pay sahipleri, esas sözleşme veya genel kurul kararı belirlenmiş olması halinde agioyu da

²² **Oğuz İMREGÜN**, Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989, s. 281-282; **Hasan PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, Ankara 2018, s. 1969.

²³ **PULAŞLI**, C. 2., s. 1969, **Esra HAMAMCIOĞLU**, Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler, KHÜHFD, Haziran 2018, C. VI, S. 1, s. 126.

²⁴ **TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu)**, C. II, N. 1019.

²⁵ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s. 293.

²⁶ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s. 293.

ödemekle yükümlüdür²⁷. Tek borç ilkesinin ikinci istisnası ise ikincil yükümlülüklerdir. TTK m. 480/ f. 4 gereğince, pay devirlerinin şirketin onayına bağlı olduğu durumlarda, esas sözleşme ile, pay sahiplerine sermaye koyma borcunun haricinde, konusu para dışında olan edimleri ifa etme yükümlülüğü de öngörülebilir. Kanun Hükmü gereğince, ikincil yükümlülüklerin öngörülmesi yalnızca esas sözleşmede belirtilmiş olması halinde mümkündür. İkincil yükümlülüklerin, konusu para olmayan ve dönemsel edimleri içermesi gerekmektedir. Ayrıca ikincil yükümlülük öngörülebilmesinin diğer bir şartı da pay devrinin ortaklık onayına bağlı olmasıdır²⁸.

Pay sahibinin sermaye koyma borcunun belirlenmesinde, payın borsa veya satış değeri değil payın çıkartılmasında taahhüt edilen miktar esas alınır. Taahhütte bulunan pay sahibinin sermaye koyma borcunun belirlenmesi için kural olarak taahhüt edilen pay miktarı ile payın itibari değerinin çarpılması gerekir. Fakat primli(agiolu) pay çıkartılması söz konusu ise pay sahibi ayrıca agiodan da sorumlu olur²⁹.

6762 TTK' dan farklı olarak, 6102 sayılı TTK esas sermaye sisteminin yanı sıra kayıtlı sermaye sistemini de kabul etmiştir. Bu nedenle, TTK'ya göre, halka açık olmayan anonim şirketlerin Ticaret Bakanlığından izin almak suretiyle kayıtlı sermaye sistemine geçmeleri mümkündür. TTK m. 332/1 hükmü uyarınca, esas sermaye sistemini benimseyen anonim şirketlerin kuruluştaki esas sermayesi 50.000

²⁷BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s. 293, TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C. II, N. 1020; PULAŞLI, C.2, s. 1972; HAMAMCIOĞLU, s. 134; Agio bedelinin ortağın sermaye koyma borcu kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, agio bedeli ödenmezse ıskat yaptırımının uygulanabileceğini savunan görüşler de bulunmaktadır bkz. GÖLE, s. 116.

²⁸HAMAMCIOĞLU, s. 135.

²⁹ÇELİK, s.113.

TL’den, halka açık olmamakla birlikte kayıtlı sermaye sistemini benimseyen anonim şirketlerin ise 100.000 TL’den az olamaz³⁰.

Kanunen bir asgari sermaye miktarının belirlenmesi ile pay sahiplerinin şirketin ticari girişimlerinden kaynaklanabilecek bir takım zararları üstlenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca asgari sermaye miktarının kanunda bulunması, asgari sermaye miktarı yüksek olduğu takdirde “ciddiyet testi” işlevi de görür. Asgari sermayenin yüksek miktarda belirlenmesinin, ticarete başarı sağlama ihtimali düşük olan şirketlerin kurulmasını engelleyeceği savunulmaktadır³¹.

Pay sahiplerinin ödenmeyen ve muaccel olmayan sermaye borçları ortaklığın tasfiyesi, iflas ve konkordato halinde de devam eder³².

Kurucular esas sözleşmede gerçekleştirdikleri sermaye taahhüdünün türünü sonradan değiştiremezler³³.

Anonim ortaklığa sermaye olarak koyulan değerler pay sahipleri tarafından geri istenemezler. Sermayenin doğrudan veya dolaylı şekilde iadesi durumunda, işlem iade ölçüsünde geçersizdir. TTK m.480, f. 3 hükmü uyarınca, pay sahiplerinin tasfiye payına ilişkin hakları saklıdır³⁴.

Pay sahipleri kısmen yahut tamamen sermaye koyma borcundan muaf tutulamayacakları gibi bu borçtan ibra da edilemezler. Türk Ticaret Kanunu’nda anonim şirket pay sahiplerinin sermaye koyma borcundan ibra edilmesini açıkça yasaklayan bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunda, bu konuda bir düzenleme

³⁰ **Arslan KAYA**, Notlu Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 2020, s. 113.

³¹ **Mehmet MÜLAZIMOĞLU**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, İstanbul 2020, s. 108-109.

³² **PULAŞLI**, C. 2, s. 1969.

³³ **KIRCA/ŞEHİRALİ ÇELİK/ MANAVGAT**, s.345.

³⁴ **TEKİNALP(Poroy/ Tekinalp)**, C. II, N. 1050.

olmaması pay sahiplerinin sermaye borcundan ibra edilebileceği anlamını taşımaz. Çünkü taahhüt edinen sermayenin getirilmesi pay sahipleri açısından zorunluluk olduğu gibi, anonim ortaklık da pay sahiplerinden sermaye borçlarının ifasını talep etmeye yükümlüdür³⁵. Pay sahibi sermaye borcundan ibra edilememesinin yanı sıra bu borç sulh veya feragat yolu ile de ortadan kaldırılamaz.

Yargıtay HGK ilkesel nitelik taşıyan bir kararında, anonim şirketin sermaye koyma borcunu talep etmek zorunda olduğunu ve bu haktan vazgeçemeyeceğini belirtmiştir³⁶. Sözü edilen karar uyarınca *“Anonim ortaklık, paydaşın üstlendiği ve borç niteliğinde olan sermaye taahhüdünü ortaktan istemek zorundadır. Ortaklık bunu istemekten vazgeçme hakkına sahip değildir. Aksine bir düşüncenin kabulü, ortaklık sermayesinin korunması amacına aykırı düşer”*³⁷. Ayrıca Yargıtay’ın sermaye koyma borcunun tahsil edilmemesinden dolayı yönetim kurulu ve denetim kurulu üyelerinin kusursuzluklarını ispat etmedikleri sürece sorumlu oldukları görüşünde olduğu kararları da mevcuttur³⁸.

³⁵ GÖLE, s. 46-47, ÇELİK, 115.

³⁶ TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C. II, N. 1050 (HGK. 01.03.1967 E. 1966/T-1511, K.133),

³⁷ Yargıtay HGK. T. 01.03.1967, E. 1966/T-1511, K.133.(Yargıtay kararı için bkz. Gönen ERİŞ, Açıklamalı-İçtihatlı 6335-6562 -6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler Cilt 3, s. 2490)

³⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 25.03.2013 tarih ve 2012/6728E, 2013/5759 K. sayılı kararından: *“...Bir şirketin devamını sürdürebilmesi ve ticari faaliyette bulunabilmesi için paraya ihtiyacı olduğundan ortakların şirkete karşı olan sermaye borçlarını yerine getirmemelerinin şirketi mutlak şekilde zarara uğrattığının kabulü gerekir. Bu itibarla, ortaklar yönünden şirkete karşı sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü mevcut olduğu gibi bu tutarların tahsil edilmemesinde kusursuz olduklarını kanıtlayamamaları halinde yönetim ve denetim kurulu üyeleri de bundan dolayı sorumlu bulunmaktadır. Ayrıca yeni seçilen yönetim kurulunun apel borcunu tahsili yoluna gitmemesi önceki yönetim ve denetim kurulu üyelerini sorumluluktan kurtarmaz. O halde mahkemece, davacının yönetim ve denetim kurulu üyeleri olan davalılara yönelik iddialarının yukarıda açıklanan yasal hükümler uyarınca incelenerek davalıların meydana gelen zarardaki sorumluluklarının tayin ve tespiti ile sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yasal olmayan yazılı şekildeki gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir”* (12.01.2021 tarihinde legal banktan alınmıştır).

1. Anonim Şirkete Ayni Sermaye Koyma Borcu

Anonim ortaklığa sermaye olarak getirilebilecek değerleri, nakit sermaye ve ayni sermaye olmak üzere iki temel başlıkta incelemek mümkündür. Ortaklığa getirilen, para dışındaki ekonomik değerler ayni sermaye kavramı içinde yer alır³⁹.

TTK m. 127/1. hükmünde ticaret şirketlerine koyulabilecek olan nakdi ve ayni sermaye unsurları sayılmıştır. Fakat TTK. m. 342/1 hükmünde anonim şirketlere getirilebilecek olan ayni sermayenin kapsamı diğer şirketlere oranla kısıtlanmıştır. Bunun nedeni ise anonim şirket ortaklarının sınırlı sorumlu olması sebebiyle anonim şirketlerde sermayenin daha büyük önem taşımasıdır⁴⁰.

Önceki açıklamalarımızda da değindiğimiz üzere, TTK m. 342/1 ‘de anonim şirketlere getirile bilecek malvarlığı değerlerine ilişkin şu şekilde bir düzenleme yer almaktadır. *“Üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fıkri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları ayni sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz”*.

TTK m. 342 hükmü uyarınca, hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların anonim şirkete ayni sermaye olarak getirilmesi açıkça yasaklanmıştır. Hükümden anlaşıldığı üzere muaccel hale gelmiş alacaklar anonim şirkete sermaye olarak koyulabilir⁴¹.

³⁹ GÖLE, s. 27; Necla AKDAĞ GÜNEY, Anonim Şirketlerde Kuruluş, İstanbul 2014, s. 95; M. Halil ÇONKAR, Anonim Ortaklıkta Ayni Sermaye, İstanbul 2016, s. 35; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. I, N. 483d.

⁴⁰ Mehmet ÖZDAMAR, 6102 Sayılı TTK hükümleri Çerçevesinde Anonim Şirketlere Ayni Sermaye Konulmasına İlişkin Çeşitli Sorunlar, TFMD, 2015, s.144.

⁴¹ Ünal TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları Yeni Hukuku, İstanbul 2013, s. 156; Müeccel alacakların şirkete ayni sermaye olarak getirilememesi doktrinde eleştirilmektedir. bkz. Erdoğan MOROĞLU, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler(Değerlendirme ve Öneriler), İstanbul 2016, s. 152, “... birinci fıkranın son cümlesini oluşturan “... “vadesi gelmemiş alacaklar sermaye

Anonim şirketlere getirilecek malvarlığı değerlerinin nakden değerlendirilebilmesi gerekir. Pay sahiplerinin şirkete getirecekleri aynı sermayenin ölçülebilir olması şarttır. Günümüzde ekonomik ölçü birimi paradır. Bu nedenle şirkete getirilen aynı sermayenin nakden ifade edilebilir olması zorunludur⁴². Taahhüt edilen aynı sermayenin parasal bir değeri olmalıdır. Değeri para ile ölçülemeyen veya parasal değerinin ölçümü güç olan malvarlığı unsurları anonim şirkete aynı sermaye olarak getirilemez⁴³. Şirkete koyulacak olan aynı sermayenin kesin ve hatasız hesabı aranmaz. Aynı sermayenin değerlendirme işlemi yaklaşık bir hesap olarak yapılır⁴⁴.

TTK m. 342/1 gereğince, şirkete getirilecek aynı sermayenin devredilebilir olması da gereklidir. Devrolunabilirlik ile kastedilen aynı sermaye olarak ortaklığa getirilecek malvarlığı unsurunun şirkete devredilebilmesi ve şirketin kullanımına sunulabilmesidir⁴⁵. Anonim şirkete taahhüt edilen malvarlığı taahhüt edenin malvarlığından çıkabilmeli ve hukuki işleme konu olabilmelidir. Bu sebeple devredilemeyen malvarlıklarının anonim şirkete aynı sermaye olarak getirilmesi mümkün değildir⁴⁶. Ancak devredilebilirlik özelliği, aynı sermaye olarak getirilecek malvarlığı kaleminin mülkiyetinin, şirkete geçirilmesi olarak anlaşılmamalıdır. Önemli olan taahhüt edilen “ekonomik menfaatin” devredilebilir olmasıdır. Örneğin, şirket lehine bir malvarlığı üzerinde intifa hakkı tanınması halinde devredilebilirlik şartının gerçekleştiği kabul edilmelidir⁴⁷. Devrolunabilme özelliği, aynı sermayenin,

olamaz.” hükmünün gerekçesinin doyurucu olmaması bir yana, bu hüküm vadeli para alacağını içeren kıymetli evrakin sermaye olarak konulabilmesini önlemesi bakımından da sakıncalıdır. Kanunun 130 uncu maddesi hükmü karşısında müeccel alacaklara ilişkin yasak anlamsızdır. Bu yasak portföyünde tahvil vs. alacaklılık hakkı veren menkul kıymetler bulunduran şirketlerin birleşme ve bölünmelerinde de sorun çıkarabilecektir”.

⁴² ÇONKAR, s. 55.

⁴³ AKDAĞ GÜNEY, s. 96.

⁴⁴ ÇONKAR, s. 72

⁴⁵ ÇONKAR, s. 75

⁴⁶ AKDAĞ GÜNEY, s. 96.

⁴⁷ ÇONKAR, s. 75

alacaklılar açısından teminat teşkil etmesini sağlamakla beraber, şirketin de faaliyetlerinde kullanılabilmesini sağlar⁴⁸.

TTK m. 342/1 ile aynı sermayeye ilişkin olarak getirilmiş önemli bir yenilik, üzerinde sınırlı aynı hak, haciz ve tedbir bulunan malvarlığı unsurlarının anonim şirkete sermaye olarak getirilmesinin yasaklanmasıdır. Maddede “üzerinde sınırlı aynı hak haciz ve tedbir bulunmayan” ibaresi yer aldığından, sayılan yüklerin niteliğine bakılmaksızın şirkete sermaye olarak koyulması mümkün değildir. Ancak, hükümde sayılan her yük aynı sermayenin değerini aynı oranda etkilemeyecektir. Örneğin, şirkete aynı sermaye olarak getirilmesi planlanan bir arazi üzerinde tapuda haciz şerhi bulunması ile başka bir arazi lehine geçit hakkı tanınması, sermayenin değerini aynı oranda etkilemeyecektir. Bu nedenle, üzerinde TTK m. 342’de sayılan yüklerden bulunan malvarlığının şirkete sermaye olarak getirilmek istenmesi halinde her somut durum ve yükün niteliğine göre aynı sermayenin değerlendirme prosedürüne tabi tutularak şirkete getirilebilmesi daha doğru olurdu⁴⁹.

Doktrinde, şirkete koyulan aynı malvarlığı unsurunun, şirketin amaç ve konusuna uygun olmasının gerekli olup olmadığı hususu ise tartışmalıdır. Doktrindeki bir görüş, şirkete getirilen aynı sermayenin ekonomik değer taşıması ve devredilebilmesinin yanı sıra şirketin amaç ve konusuna uygun olması gerektiğini ileri sürerken⁵⁰, başka bir görüş ise alacaklılar açısından teminat teşkil edeceği için şirketin amaç ve konusuna uygun olmayan malvarlığı unsurlarının da şirkete sermaye olarak koyulabileceğini savunmaktadır⁵¹.

⁴⁸ KIRCA/ŞEHİRALİ ÇELİK/ MANAVGAT, s. 351.

⁴⁹ ÇONKAR, s. 86. vd.

⁵⁰ ÖZDAMAR, s. 145.

⁵¹ AKDAĞ GÜNEY, s. 99, KIRCALI/ŞEHİRALİ ÇELİK / MANAVGAT, s.350.

TTK m.343/1 hükmü uyarınca “*Konulan aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmelere ve aynılara, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçilir*”. Anılan hüküm uyarınca, bilirkişilerin seçimi, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi tarafından yapılacaktır.

Kanun koyucunun TTK m. 343 ile şirkete getirilecek olan aynı sermayenin değerlemesi hususunda şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesini görevlendirmesi uygulamada bir takım sorunlar ortaya çıkardığı için doktrinde bazı yazarlar tarafından eleştirilmektedir. Bilhassa şirkete koyulmak istenen aynı sermayenin farklı yerlerde bulunması durumunda, yetkili olan şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinin aynı sermaye unsurunun bulunduğu yer mahkemesine talimat yazarak bilirkişi incelemesi yaptırması gerekmekte, bu durum da masrafları arttırmakta ve süre kaybına yol açmaktadır⁵².

2. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcu

Nakit sermaye, ortağın şirkete belirli bir miktar para getirerek katılmasını ifade eder⁵³. Nakit sermayenin kapsamına para girer⁵⁴. Kıymetli evrak ve alacakların nakit sermaye kapsamına dahil olup olmadığı hususunda ise doktrinde görüş ayrılığı söz konusudur. Doktrindeki bir görüş, alacak ve kıymetli evrakın TTK m. 344’te öngörülen şekilde dörtte birinin bankaya yatırılması mümkün olmadığı, bu nedenle alacak ve kıymetli evrakın nakit sermayenin kapsamında yer almadığını

⁵² KENDİGELEN, s. 231, ÖZDAMAR, s.151

⁵³ PULAŞLI, C. I, s. 192

⁵⁴ GÖLE, s.28.

savunmaktadır⁵⁵. Diğer görüş uyarınca ise kıymetli evrak ve alacak da nakit sermayenin kapsamında yer alır⁵⁶

Sermaye koyma borcunu nakden taahhüt edilmesi halinde, sermaye koyma borcu nakden yerine getirileceği için sermayenin değer tespiti süreci söz konusu olmayacaktır⁵⁷.

TTK m. 344'te anonim şirkete nakit sermaye koyulmasına ilişkin “nakdi sermaye” başlıklı hükümde şu şekilde bir düzenlemeye yer verilmiştir⁵⁸;

“(1) Nakden taahhüt edilen payların itibarî değerlerinin en az yüzde yirmi beşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenir. Payların çıkarma primlerinin tamamı tescilden önce ödenir. (2) Sermaye Piyasası Kanununun pay bedellerinin ödenmelerine ilişkin hükümleri saklıdır”.

Anılan hükümden anlaşılacağı üzere nakdi sermaye taahhüdünde bulunan pay sahipleri taahhüt esnasında nakit sermayenin tamamını ödemek mecburiyetinde değildir. Fakat tescili izleyen yirmi dört ay içerisinde taahhüt edilen sermayenin tümünün ödenmiş olması gerekir⁵⁹.

27.05.2015 tarihli ve 6637 sayılı kanunun 8. maddesi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10. maddesine “ı” bendi eklenmiştir. Söz konusu hükme göre, finans bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ve kamu iktisadi teşebbüsleri haricindeki sermaye şirketlerinin kuruluşta ödedikleri nakdi

⁵⁵ AKDAĞ GÜNEY, s.64.

⁵⁶ PULAŞLI, C. I, s. 192.

⁵⁷ KIRCA/ ŞEHİRALİ ÇELİK/MANAVGAT, s.345.

⁵⁸ KENDİGELEN, s. 232, dn. 37, Yazarın hükümle ilgili, “Nakdi sermaye” olan kenar başlığının “Ayni sermaye” şeklinde bir başka madde beklentisi yarattığını, fakat takip eden maddelerde ayni sermaye taahhüdünün ifasına dair herhangi bir hükme rastlanamaması nedeniyle hükmün kenar başlığının sistematik açıdan yerinde olmadığı husunda eleştirisi bulunmaktadır.

⁵⁹ Esra KARAKAN, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sermaye Koyma Borcunu Yerine Getirmemesinin Sonuçları, Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.I, S. 1, s. 124.

sermaye kurumlar vergisi matrahından indirilebilecektir. Anonim şirket de bir sermaye şirketi olduğundan bu indirimden yararlanması mümkündür. Kurumlar Vergisi Kanunu m.10/1(ı) hükmü uyarınca şirketin kuruluşunda ödenen nakdi sermaye için uygulanacak genel indirim oranı %50'dir⁶⁰.

A. Limited Şirkete Sermaye Koyma Borcu

Limited şirket, bir sermaye ortaklığı olduğundan, ortakların asli yükümlülüğü sermaye koyma borcudur. Limited şirketlerde sermaye koyma borcu, kuruluşta, sermaye artırımında veya bir esas sermaye payının taahhüt edilmesiyle doğar⁶¹.

Limited şirketlerde, ortakların şirkete karşı sorumlulukları, sınırlı sorumluk prensibi gereğince sermaye koyma borcunun ifa edilmesi ile sınırlıdır. Sermaye borcunun yerine getirilmemesi halinde limited şirket, bu borcu ifa etmekte temerrüde düşen ortağa karşı dava açma ve icra yoluna başvurma hakkına sahiptir. Limited şirketin, sermaye borcunu talep etmekten vazgeçme hakkı yoktur. Limited şirketin sermaye koyma borcunun yerine getirilmesini bütün ortaklardan talep etmesi gerekir. Ortaklardan bazılarına borcu yerine getirmekte muafiyet veya kolaylık sağlayamaz⁶².

Limited şirketlerde “tek borç” ilkesi anonim şirketler kadar katı uygulanmamaktadır. Zira ortak için sermaye koyma borcu asli borç olmakla birlikte, şirketin kamu borçlarından ve mevzuat, doktrin ve mahkeme kararlarından kaynaklı borç ve yükümlülükleri de vardır⁶³. Limited şirkette ortakların kural olarak sadece sermaye koyma borcunu ifa etmekle sorumludur. Lakin bu kuralın istisnaları da

⁶⁰ **Soner ALTAŞ**, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, Ankara, 2017, s. 85-86.

⁶¹ **Oruç Hami ŞENER**, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, Ankara 2017, s. 405; **Hakan ÇEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, Akara 2019, s. 276; **Ersin ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukuku Temel İlkeleri, İstanbul 2020.

⁶² **Mustafa YASAN**, Limited Şirketlerde Ortakların Genişletilmiş Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2018, s.322.

⁶³ **YASAN**, s. 327; **ÇAMOĞLU**, s. 110

vardır. Ortağın, limited şirketin kamu borçlarından dolayı devlete karşı⁶⁴, haksız ödemelerin iadesinden ve kuruluş işlemlerinden dolayı ise şirkete karşı sorumlu olması bu kuralın istisnalarıdır⁶⁵. Ayrıca ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri de tek borç ilkesinin istisnaları arasında yer almaktadır⁶⁶.

Türk Ticaret Kanunu, limited şirketler açısından, anonim şirketlerden farklı olarak yalnızca esas sermaye sistemini benimsemiştir. Bundan dolayı limited şirketlerin kayıtlı sermaye sistemini benimsemeleri mümkün değildir⁶⁷.

TTK. m. 580/1 hükmü uyarınca limited şirketlere taahhüt edilebilecek asgari sermaye miktarı 10.000 TL'dir. TTK. 580/2 gereğince bu miktar Cumhurbaşkanınca on katına kadar arttırılabilir.

Kanunda asgari esas sermaye miktarının belirlenmesi ile şirket alacaklılarının güvence altına alınması hedeflenmektedir. TTK m. 580 hükmü alacaklıları koruma amacı taşıdığından, emredici niteliktedir⁶⁸.

⁶⁴ Yargıtay 11. HD'nin 14.07.2005 tarih ve E. 2004/10822 - K. 2005/7674 sayılı kararından: *"Ortağın asıl borcu, taahhüt ettiği sermayeyi ödemektir. Sermaye borcunu tam olarak yerine getiren ortağın sorumluluğu sona ermektedir. Türk hukukunda ortaklar, limited şirketin borçlarından şahsen sorumlu değildirler. Başka bir ifade ile limited şirket, iki veya daha fazla gerçek ve tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulup, iktisadi konularda faaliyet gösteren, ortaklık borçlarından sadece ortaklığın malvarlığı ile sınırlı olarak sorumlu bulunduğu, esas sermayesi muayyen ve bu sermaye ortakların sermaye paylarının toplamına eşit olan ortaklıktır. Ortakların sorumluluğu sadece ortaklığa karşıdır ve esas sermaye payı ile sınırlıdır. İlke olarak kanun, ortaklarla limited şirket alacaklıları arasında bir ilişki kurmamış, alacaklılara gereğinde ortaklara başvurma imkanını tanımamıştır. Bu ilkenin üç istisnası vardır. Birincisi, TTK'nın 532/f.3 maddesindeki açığı kapama yükümü, ikincisi selef sıfatıyla sorumluluk (TTK. 529, 530 ve 531 maddeleri) ve üçüncüsü ise kamu borçlarından ortakların sorumluluğudur...Diğer kalemlere yönelik temyiz itirazlarına gelince; Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 4369 Sayılı Yasa ile değişik 35'inci maddesi, limited şirket ortaklarının, şirketten tahsil imkanı bulunmayan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olacağını ve bu kanun hükmüne göre takibe tabi tutulacağını hükme bağlamıştır. Ortağın anılan bu borcu, onun limited şirkete karşı taahhüt ettiği veya ödediği sermaye borcundan ayrı, bağımsız bir borçtur. Sorumluluk, sermaye payı oranıyla sınırlıdır. Fakat, bahse konu borcun doğabilmesinin ön koşulu, amme borcunun limited şirketten tahsil imkanının bulunmamasıdır. Başka bir anlatımla, amme borcunun muhatabı şirketten tahsili yoluna gidilmesine rağmen, bunun tahsilinin mümkün olmaması halinde ortakların sorumluluğu söz konusu olur"* (www.legalbank.com'dan 13.12.2020 tarihinde alınmıştır.).

⁶⁵ YASAN, s. 327.

⁶⁶ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1703- 1704.

⁶⁷ Soner ALTAŞ, Türk Ticaret Kanununa göre Limited Şirketler, Ankara 2016, s. 56.

Limited şirketlerin kuruluşunda taahhüt edilen sermaye en az 10.000 TL olarak belirlenmiş olmasına rağmen ortakların bu meblağın üstünde bir sermaye değerini belirlemeleri mümkündür⁶⁹.

1. Limited Şirkete Ayni Sermaye Koyma Borcu

Ayni sermaye, nakit sermaye dışında kalan, tüm mamelek, hizmet edimleri, şahsi emek ve ticari itibarı da kapsayan çok geniş anlamlı bir terimi ifade eder⁷⁰.

TTK m. 127/1’de ticari şirketlere sermaye olarak getirilebilecek değerler düzenlenmiştir. İlgili hüküm uyarınca, ticari şirketlere, para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar, fikrî mülkiyet hakları, taşınırlar ve her çeşit taşınmaz, taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, kişisel emek ticari itibar, ticari işletmeler, haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar, devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer sermaye olarak koyulabilir. TTK m. 127/2’de ise, 581. madenin 1. fıkrası hükümleri saklı tutulmuştur. Bu nedenle TTK 127/1’de düzenlenmesine karşın TTK m. 581’de limited şirkete getirilmesi yasaklanan ayni sermaye unsurlarının, şirkete ayni sermaye olarak getirilmesi mümkün değildir.

TTK 581’de limited şirkete getirilebilecek ayni sermaye unsurlarının neler olduğu düzenlenmiştir. İlgili hükme göre üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan; nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile

⁶⁸ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 109, Yazar 10.000 tl nin günümüzdeki değeri itibariyle limited şirket asgari sermaye olarak oldukça düşük bir miktar olduğunu ve alacaklılara yeterli güvence sağlamadığını bu nedenle TTK. m. 580/2 ‘de düzenlenmiş olan yetki kullanılarak asgari sermaye miktarını arttırması gerektiğini savunmaktadır.

⁶⁹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 110, Yazar limited ortaklıkta azami bir sermaye miktarının öngörülmemesini, büyük sermayeli ortaklıklarında limited şirket olarak kurulabilmesi bu sayede limited şirketlerin gelişmesini sağladığı için olumlu bulmaktadır.

⁷⁰ PULAŞLI, C. I s. 180; ÇONKAR, s. 34; ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 116.

sanal ortamlar ve adlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Fakat, hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz.

TTK m. 581/1 gereğince, üzerinde sınırlı aynı hak, haciz veya tedbir bulunan, nakden değerlendirilemeyen ve devrolunamayan mal varlığı unsurların ve hizmet edimleri şahsi emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların limited şirkete sermaye olarak getirilmesi mümkün değildir.

Nakden değerlendirilebilir olmaktan anlaşılması gereken ortağın taahhüt ettiği aynı sermayenin parasal bir karşılığının olmasıdır. Değerleri para ile ölçülemeyen yahut parasal karşılığının saptanması zor olan malvarlığı unsurlarının ortaklığa aynı sermaye olarak getirilmesi mümkün değildir⁷¹.

Devrolunabilirlikten anlaşılması gereken ise, taahhüt edilen ayının şirket tarafından doğrudan ve sınırsız bir şekilde kullanılabilmesi yani ayının şirket tasarrufuna sunulmasıdır. Taahhüt edilen ayın, taahhüt edenin mal varlığından çıkabilmeli ve hukuki işleme konu olabilmelidir⁷².

Aynı sermayenin, devredilebilir ve değerlendirilebilir olmasından başka, maddi edime ilişkin olması da gereklidir. Maddi edim özelliğinden anlaşılması gereken ise aynı sermayenin malvarlığı değerine ilişkin olmasıdır. Maddi edim taşınır veya taşınmaz bir mal olabileceği gibi bir hak da olabilir⁷³.

⁷¹ AKDAĞ GÜNEY, s. 96.

⁷² AKDAĞ GÜNEY, s. 97.

⁷³ AKDAĞ GÜNEY, s.97.

TTK m.581 hükmü ile kanun koyucu hizmet edimleri, şahsi emek, ticari itibar gibi parasal değerinin kesin olarak belirlenmesi mümkün olmayan değerlerin sermaye olarak şirkete getirilmesi engellenmiştir⁷⁴.

2. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcu

Nakit sermaye kavramının kapsamına “para” girmektedir.⁷⁵ Nakit sermaye taahhüdünde bulunan ortaklar, sermaye koyma borçlarını nakden ifa etmek zorundadırlar. Bu nedenle aynı sermaye taahhüdünün aksine herhangi bir değerlendirme işlemi söz konusu olmaz⁷⁶.

TTK limited şirket ortağının esas sermaye payı bedelinin ödenmesi, ifa borcu ifa etmemenin sonuçları ve bedelleri tamamen ödenmemiş payların konularında anonim şirket hükümlerine atıf yapmaktadır⁷⁷. Lakin 7099 sayılı kanunun⁷⁸ 25. maddesiyle TTK’nın 585. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Söz konusu değişiklik uyarınca limited şirketlerde, anonim şirketlerden farklı olarak nakdi sermayenin asgari yüzde yirmi beşinin şirketin ticaret siciline tescili öncesinde ödenmesi şartı kaldırılmıştır⁷⁹. Kanun koyucunun 7099 sayılı kanunun hazırlanmasındaki belirttiği amaçlarından bir tanesi yatırım ortaklıklarının iyileştirilmesi maksadıyla kuruluş işlemlerindeki maliyet ve sürenin azaltılması ve şirket kuruluşlarının kolaylaştırılmasıdır. Fakat limited şirketin tescili öncesinde taahhüt edilen sermayenin

⁷⁴ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 118.

⁷⁵ GÖLE, s. 28.

⁷⁶ KIRCA/ŞEHİRALİÇELİK/MANAVGAT, s. 345.

⁷⁷ ÇAMOĞLU, s. 104.

⁷⁸ Yatırım Ortaklıklarının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 7099 Sayılı Kanun 10.03.2018 tarihinde RG’de yayınlanmıştır.

⁷⁹ YASAN, s. 383.

yüzde yirmibeşinin ödenmesi zorunluluğunun kaldırılması bazı önemli sorunlara yol açabilecektir⁸⁰.

Anonim şirkete ilişkin hükümler limited şirket için kıyasen uygulanacağından nakit sermaye borcunun tamamının tescilden itibaren yirmi dört ay içinde ifa edilmesi gerekmektedir⁸¹. Fakat ana sözleşmeyle kuruluştaki yahut sermaye artırımında sermayenin belirli bir kısmının veya tamamının tescilden önce ödenmesi zorunlu hale getirilebilir⁸².

7099 sayılı kanunla getirilen değişiklik ile asgari nakit sermayenin yüzde yirmi beşinin limited şirketin tescilinden önce ödenmesi zorunluluğun kaldırılması, limited şirketin kuruluşunu kolaylaştırır da, kayıt dışılığa sebebiyet verecek olması ve sermayenin ve alacaklıların korunmasını ilkesine aykırılık teşkil etmesi sebebiyle çeşitli olumsuzluklara sebebiyet verebilecektir⁸³. Limited şirket bir sermaye şirketi olmasına rağmen 7099 sayılı kanunla yapılan değişiklik nedeniyle nakdi sermaye taahhütlerinde peşinatsız kurulabilecek ve uzun bir süre sermayesiz kalabilecektir. Bu durumun uygulamada kötüye kullanılabilecek olması doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir⁸⁴.

Limited şirket kuruluşunda nakdi sermaye taahhüt edilmiş ve herhangi bir peşinat ödenmeden şirket kurulmuş ise, limited şirketin malvarlığı söz konusu değildir. Ortakların sermaye koyma borcu şirkete karşı bir borç olduğundan pay bedelleri ödenmemiş bir limited şirket ile işlem yapan ve alacağını tahsil edemeyen kişilerin,

⁸⁰ **Hakan BİLGEÇ**, 7099 Sayılı Kanun Yapılan Limited Şirkette Nakdi Sermaye Ödemesine İlişkin Değişikliğin Ortakların Oy ve Kar Payı Hakları Üzerindeki Etkileri, Temmuz 2019, C. 32, S. 143, TBB Dergisi, s. 239; **Hasan PULAŞLI**, “Sermayesiz” Sermaye Şirketi İle Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar ve Buna Karşı Alınması Gereken Önlemler, BATİDER, C. 34, Sa. 2, Haziran 2018, s. 13.

⁸¹ **YASAN**, s. 387.

⁸² **ÇAMOĞLU**, s. 104.

⁸³ **YASAN**, s. 387.

⁸⁴ **BAHTİYAR**, s 431

alacaklarını şirket ortaklarından talep etme veya ortakların sermaye borçlarını şirkete ifa etmeleri dava ile talep etme hakkı yoktur⁸⁵.

7099 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik ile limited şirketin kuruluşundan önce nakdi sermaye taahhütlerinin nereye ödenebileceği hususunda da muğlaklık oluşmuştur. Bu nedenle, anonim şirketlere ilişkin TTK 345/1 hükmüne paralel bir düzenlemeye gidilerek limited şirketin tescil edilmesinden önce şirket adına bankaya hesap açılması yönünde açık bir hüküm eklenmelidir⁸⁶.

Kuruluş aşamasında peşinat ödenmeden tescil edilmiş bir limited şirket müdürünün, şirket üçüncü kişileri ile ticari muamelelere girmeden önce ortaklardan taahhüt ettikleri sermayenin bir kısmını ödemeleri talep etmesi gerekir. Aksi durumda şirket borç altına girerse müdürün özensiz davranışı nedeniyle sorumluluğu söz konusu olabilir⁸⁷

VI) ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun Hukuki Niteliği

1. Genel olarak Çok Taraflı Sözleşmeden Doğan Bir Borç Olması

6762 ETK m. 277 hükmü gereğince anonim şirket asgari olarak beş ortak ile kurulabilmekteyken, 6102 sayılı kanunla tek kişi ile dahi anonim şirketin kurulması mümkün hale gelmiştir. Bu nedenle tek ortak veya iki ortaklı anonim şirketler hariç olmak üzere nakdi sermaye koyma borcunun çok taraflı sözleşmeden doğan bir borç olduğunu söylemek mümkündür.

⁸⁵ PULAŞLI, Sermayesiz Sermaye Şirketi, s. 17

⁸⁶ BİLGEÇ, s. 239.

⁸⁷ PULAŞLI, Sermayesiz Sermaye Şirketi, s. 18

Anonim şirketin kuruluşundan önceki süreçte kurucular arasında adi ortaklık ilişkisi söz konusudur⁸⁸. Kurucular arasındaki bu ilişki, adi ortaklık sözleşmesi niteliğini taşımaktadır. Adi ortaklık sözleşmesi ise, ortak bir amacın gerçekleşmesi hedeflendiğinden çok taraflı bir sözleşmedir⁸⁹.

Anonim şirketin faaliyet safhasında ise pay sahibinin sermaye koyma borcunun kaynağını çok taraflı bir sözleşme olan ortaklık sözleşmesi teşkil etmektedir. Bu nedenle pay sahibinin borcu çok taraflı sözleşmeden doğan bir borçtur. Sermaye taahhüdünde bulunan pay sahipleri, ortaklık sözleşmesi ile ortaklık tüzel kişiliğine karşı bakiye sermaye koyma borcu altına girmişlerdir⁹⁰. Ortaklık sözleşmesiyle, taraflar ortak bir amaca ulaşmak için mal ve emeklerini bir araya getirmekte ve bu hedef doğrultusunda uyumlu çaba göstermektedir⁹¹. Çok taraflı bir sözleşme olan ortaklık sözleşmesinde, iki taraflı sözleşmelerden farklı olarak, aynı değer ve birbirine zıt menfaatlerin mübadelesi söz konusu olmaz. Ortaklık sözleşmesinde, sözleşmeyi oluşturan tarafların aynı amaca yönelmiş menfaatleri mevcuttur. Yargıtay'ın ortaklık sözleşmesinin iki taraflı bir sözleşme olmadığını kabul ettiği kararları vardır⁹².

Sermaye ödeme borcunun çok taraflı bir sözleşme olan ortaklık sözleşmesinden doğan bir borç olduğundan bahsetmiştik. Fakat, 6102 sayılı TTK ile m. 338/1 hükmünde “*Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır*” ibaresine yer verilmek suretiyle, ETK'dan farklı olarak tek

⁸⁸ KIRCA/ ŞEHİRALİ ÇELİK/ MANAVGAT, s. 288; Doktrinde Tekinalp, anonim şirketin kuruluş sürecinde, kurucuların TTK'ya uygun olarak düzenlenmiş ve imzaları noter tarafından onaylanmış esas sözleşmeyle esas sermaye taahhüt etmeleri ve ortaklık kurma iradelerini beyan etmeleri ile ortaklığın kurulduğu ve bu ortaklığın tüzel kişiliği olmayan ön ortaklık olduğu görüşündedir. Bkz. TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.I, N. 494.

⁸⁹ GÖLE, s. 31.

⁹⁰ GÖLE, s. 35, Hakan ÇEBİ, Anonim Ortaklığın Ani- Nakdi Kuruluşu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Yüksek Lisan Tezi, İstanbul 1998, s. 71.

⁹¹ POROY(Tekinalp/ Çamoğlu), C. I, N. 55.

⁹²Yargıtay TD. T. 09.01.1954, E.53/7592, K.164 ve Yargıtay TD. T. 06.02.1954, E. 954/34, K. 729 (Yargıtay kararları ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. GÖLE, s. 33).

kişi anonim şirketin kurulmasına olanak tanınmıştır. Bu nedenle tek kişi anonim ortaklığında borcun ne tür bir hukuki işlemden kaynaklandığını ayrıca ele almak gerekmektedir.

Tek kişi ile kurulan anonim ortaklıklarda, yasa gereği şirket sözleşmesi yapılması zorunlu olmakla birlikte, bu sözleşme klasik anlamda bir sözleşme değildir. Bu nedenle hukuki niteliğinin açıklanması gerekmektedir⁹³. Tek kişi anonim ortaklıkta şirket sözleşmesi tek taraflı bir hukuki işlem olarak kabul edilir. Bu nedenle şirket sözleşmesi tek taraflı bir hukuki işlem olan dernek tüzüğü gibi, adeta şirketin anayasası işlevini görmekte, şirketin kurucu belgesi niteliğini taşımaktadır. Bu nedenle, tek kişi anonim ortaklıklarda, yasa gereği bir şirket sözleşmesinin oluşturulması gerekmele birlikte bu sözleşmenin çok ortaklı anonim şirketlerden farklı olarak tek taraflı bir hukuki işlem olduğunu ve şirketin kuruluş belgesi niteliğini taşıdığını söylemek mümkündür⁹⁴.

Tek kişi anonim şirketlerinde şirket sözleşmesi tek taraflı hukuki işlem niteliği taşıdığından, bu şirketlerde sermaye koyma borcu çok taraflı sözleşmeden değil, tek taraflı hukuki işlemden doğmaktadır.

2. Para Borcu Olması

Pay sahibinin anonim şirketin kuruluş ve faaliyet safhalarında nakdi sermaye koyma borcu nitelik itibariyle bir para borcudur⁹⁵.

Nakdi sermaye koyma borcu nitelik itibariyle para borcu olduğundan, bu borcun ödenmesi hususunda TBK m. 99 hükümleri de uygulanacaktır. TBK m. 99/ f. 1

⁹³ Fatih AYDOğAN, Tek Kişi Ortaklığı, İstanbul 2012, s. 104.

⁹⁴ AYDOğAN, s.105-106.

⁹⁵ GÖLE, 44; ÇEBİ, Nakdi Kuruluş, s. 69.

hükmü uyarınca konusu para olan borcun ülke parası ile ödenmesi gerekmektedir. Bu nedenle sermaye koyma borcunun TL olarak ödenmesi gerekmektedir.

TTK. m. 332/ 1 hükmü gereğince esas sermaye sistemini kabul eden anonim ortaklıklarda, esas sermaye ellibin Türk Lirasından, kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde başlangıç sermayesi yüzbin Türk Lirasından aşağı olamaz. Anılan hükümden anlaşılabacağı üzere anonim şirket sermayesinin esas sözleşmede nakden ve Türk lirası olarak belirtilmesi gerekmektedir. Bu nedenle anonim şirket esas sözleşmesine sermaye miktarının yabancı para birimi ile yazılması mümkün değildir. Ayrıca anonim şirketin ortaklardan olan pay bedelinden kaynaklı alacağı Türk Lirası olarak ifade edilmek zorundadır. Zira, döviz kurunun değişken olması sebebiyle, sermaye miktarının sürekli değişken olması söz konusu olacağından bu durumun sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil etmesidir⁹⁶.

Pay sahibi şirkete taahhüt ettiği sermayeyi yabancı para birimi ile ödemek istiyorsa, şirket esas sözleşmesinde nakit sermaye borcunun münhasıran Türk Lirası olarak ödeneceğine ilişkin bir düzenleme bulunmadığı takdirde, sermaye borcunu, ödeme günündeki rayiç üzerinden TL olarak ödeyebilir⁹⁷.

3. Ortaklığa Karşı Yüklenilmiş Bir Borç Olması

TTK m. 345/ f. 1 hükmü uyarınca, anonim şirkete ortak olan pay sahiplerinin, ödemeyi taahhüt ettikleri nakit sermayenin asgari dörtte birini şirketin kuruluş safhasında, 19.10.2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanuna bağlı bir bankada, kurulmakta olan şirket adına açılacak özel bir hesaba, sadece şirketin kullanabileceği

⁹⁶ Aydın Alber YÜCE, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, İstanbul 2018, s. 154.

⁹⁷ Fatma Tuğçe ELMAS, Sermaye Şirketlerinde Ayni ve Nakdi Sermayenin Getiriliş Usulü, Konya Barosu Dergisi, Ocak 2017, s. 19, C. I, S. I, s. 19.

şekilde yatırması gereklidir. Pay sahiplerinin nakdi sermayeyi, “kurulmakta olan şirket adına açılan özel bir hesaba, sadece şirketin kullanabileceği şekilde yatırabilecek olmaları” kuruluş aşamasında nakit sermaye koyma borcunun ortaklığa karşı yüklenilmiş bir borç olduğunu göstermektedir.

Anonim şirketin faaliyet aşamasında da pay sahiplerinin bakiye nakdi sermaye koyma borçları ortaklık tüzel kişiliğine karşı yüklenilmiştir⁹⁸. Anonim şirket faaliyet aşamasında, tüzel kişilik kazanmış durumdadır. Anonim şirketin tüzel kişilik kazanması ile beraber, bakiye sermaye borcu açısından ortaklık ve pay sahipleri arasında alacaklı- borçlu ilişkisi doğar. Nakdi sermaye taahhüdünde bulunan pay sahipleri, taahhüt ettikleri ve henüz ödemedikleri geri kalan miktar için, anonim ortaklık tüzel kişiliğine karşı borç altına girmişlerdir⁹⁹. TTK’ nın 501 maddesinin 1. fıkrasında, bedeli tamamen ödenmemiş olan nama yazılı bir payı iktisap eden kimse pay defterine kaydedilmekle, şirkete karşı geri kalan pay bedelini ödemekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Ayrıca, TTK’ nın 128. maddesinin 1. fıkrasında ortakların usulüne göre düzenlenmiş ve imzalanmış şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettikleri sermayeden dolayı şirkete karşı borçlu oldukları belirtilmiştir. İlgili hükümlerden de nakdi sermaye koyma borcunun şirkete karşı yüklenilmiş bir borç olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Yargıtay da, pay sahiplerinin bakiye sermaye koyma borçlarının anonim ortaklığın tüzel kişiliğine karşı yüklenilmiş bir borç olduğunu kabul etmektedir¹⁰⁰.

⁹⁸ GÖLE, s. 39.

⁹⁹ GÖLE, s.43.

¹⁰⁰Yargıtay TD. T. 17.05.1968, E.66/2015, K. 68/3018(Yargıtay kararı için bkz. GÖLE, s. 44); Yargıtay HGK’nın 01.03.1967 tarih ve e. 1966/ T-1511/ K. 133 sayılı kararından “... Sermaye taahhüdü, anonim ortaklığa karşı bir borç teşkil eder. Sermaye tutarı ile sorumlu olan anonim ortaklık, pay sahibinin sermaye taahhüdünü yerine getirmesini istemekten vazgeçemez”.(Yargıtay HGK kararının bu kısmı için bkz. ERİŞ, C.III, s. 2478)

4. Kuruluş Aşamasında Bozucu Şarta Bağlanmış Bir Borç Olması

Anonim şirketin kuruluş aşamasında, sermaye taahhüdünde bulunan kişilerin sermaye koyma borcu, kanunen bozucu şarta bağlı bir borçtur¹⁰¹. Tarafların yaptıkları işlem hükümlerinin tamamı ya da bir kısmının sona ermesi, gelecekteki bir olgunun gerçekleşmesine veya gerçekleşmemesine bağlı olduğu durumlarda, bozucu (infisahi) koşul söz konusudur¹⁰².

Anonim şirketin kuruluş aşamasındaki pay sahiplerinin sermaye koyma borcu da, bu borcun ortaklığın tüzel kişilik kazanmasına bağlı olması sebebiyle bozucu şarta bağlı bir borç niteliğindedir. Anonim şirket kurucuları, taahhüt ettikleri asgari sermayenin dörtte birini şirket adına açılan özel bir hesaba yatırırlar. Banka, şirket tüzel kişilik kazanıncaya kadar parayı bloke eder¹⁰³. TTK m.345/2 hükmü gereğince, *“Şirket, 335 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen noter onayı veya şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanma tarihinden itibaren, üç ay içinde tüzel kişilik kazanmadığı takdirde, bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri verilir”*. ETK döneminde de, 288. madde gereğince şirketin vücut bulmaması halinde, bankaya tevdi edilen bedellerin tevdi edenlere geri verileceğine ilişkin düzenleme mevcuttur.

Anonim ortaklığın kuruluş aşamasında taahhütte bulunan kişilerin, sermaye borçlarına ilişkin hukuki işlem, baştan itibaren sonuç meydana getirir. Fakat, anonim ortaklık tüzel kişilik kazanamadığı takdirde, sona erer¹⁰⁴.

¹⁰¹ GÖLE, s. 34.

¹⁰² M. Kemal OĞUZMAN/ M. Turgut ÖZ, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt II, İstanbul 2018, s. 513; GÖLE, s. 34.

¹⁰³ GÖLE, s. 34.

¹⁰⁴ GÖLE, s. 34.

B. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun Hukuki Niteliği

1. Genel Olarak Çok Taraflı Sözleşmeden Doğan Bir Borç Olması

Limited şirketin kuruluşundan önceki süreçte kurucular arasındaki ilişki adi ortaklık ilişkisidir¹⁰⁵. Kurucular arasındaki bu ilişki, adi ortaklık sözleşmesi niteliğini taşımaktadır. Adi ortaklık sözleşmesi ise, ortak bir amacın gerçekleşmesi hedeflendiğinden çok taraflı bir sözleşmedir¹⁰⁶.

Limited şirketin faaliyet safhasında ise pay sahibinin sermaye koyma borcunun kaynağı çok taraflı bir sözleşme olan ortaklık sözleşmesidir. Bu nedenle pay sahibinin borcu çok taraflı sözleşmeden doğan bir borçtur. Sermaye taahhüdünde bulunan pay sahipleri, ortaklık sözleşmesi ile ortaklık tüzel kişiliğine karşı bakiye sermaye koyma borcu altına girmişlerdir¹⁰⁷. Ortaklık sözleşmesinde, ortakların ulaşmak için anlaşmaya vardıkları, elde etmek için mal ve emeklerini bir araya getirdikleri ve bunun için ortak ve uyumlu çaba gösterdikleri ortak bir amaçları söz konusudur¹⁰⁸. Çok taraflı bir sözleşme olan ortaklık sözleşmesinde, iki taraflı sözleşmelerden farklı olarak, aynı değer ve birbirine zıt menfaatlerin mübadelesi söz konusu olmaz. Ortaklık sözleşmesinde, sözleşmeyi oluşturan tarafların aynı amaca yönelmiş menfaatleri mevcuttur. Yargıtay'ın ortaklık sözleşmesinin iki taraflı bir sözleşme olmadığını kabul ettiği kararları vardır¹⁰⁹.

Sermaye ödeme borcu çok taraflı bir sözleşme olan ortaklık sözleşmesinden doğan bir borçtur. Ancak, 6102 sayılı TTK' nın m. 573/ f.1 hükmünde “*Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında*

¹⁰⁵ KIRCA/ ŞEHİRALİ ÇELİK/ MANAVGAT, s.288.

¹⁰⁶ ÇAMOĞLU, s. 21.

¹⁰⁷ GÖLE, s. 35, ÇEBİ, Nakdi Kuruluş, s. 71.

¹⁰⁸ POROY(Tekinalp/ Çamoğlu), C. I, N. 55; TAŞDELEN, s. 39.

¹⁰⁹ Yargıtay HGK. T. 11.12.1963, E. 4/26, K. 96; Yargıtay TD. T. 09.01.1954, E. 53/7592, K. 164; Yargıtay TD. T. 06.02.1954, E. 954/34, K. 729 (Yargıtay kararları ve bu konudaki açıklamalar için bkz. GÖLE, s. 33).

kurulur” ibaresine yer verilmek suretiyle, ETK’den farklı olarak tek kişi limited şirketin kurulmasına olanak tanınmıştır. Bu nedenle tek kişi limited ortaklıkta, ortakların borcunun, ne tür bir hukuki işlemten kaynaklandığını açıklamak gerekir.

Tek kişi ile kurulan limited ortaklıklarda, şirket esas sözleşmesi yapılması mecburi olmakla birlikte, bu sözleşme klasik anlamada bir sözleşme değildir.¹¹⁰ Tek kişi limited ortaklıkta, şirket esas sözleşmesi, çok ortaklı limited şirketlerden farklı olarak tek taraflı bir hukuki işlem olarak kabul edilir. Bu nedenle, şirket sözleşmesi tek taraflı bir hukuki işlem olan dernek tüzüğü gibi şirketin kuruluş belgesi niteliğini taşımaktadır.¹¹¹

Tek ortaklı limited şirketlerinde şirket esas sözleşmesi tek taraflı hukuki işlem niteliğinde olduğundan, tek kişi limited şirketler, açısından sermaye koyma borcu çok taraflı sözleşmeden değil, tek taraflı hukuki işlemten kaynaklanmaktadır.

B. Para Borcu Olması

Pay sahibinin limited şirketin kuruluş ve faaliyet safhalarında nakdi sermaye koyma borcu nitelik itibarıyla bir para borcudur.¹¹²

Nakdi sermaye koyma borcu nitelik itibarıyla para borcu olduğundan, bu borcun ödenmesi hususunda TBK m. 99 hükümleri uygulanacaktır. TBK m. 99/ f. 1 hükmü uyarınca konusu para olan borcun ülke parası ile ödenmesi gerekmektedir. Bu nedenle limited şirkete olan, sermaye koyma borcunun kural olarak TL olarak ödenmesi gerekmektedir. TTK m. 580/1 hükmü gereğince, “*Limited şirketin esas sermayesi en az onbin Türk Lirasıdır*”. Söz konusu hüküm gereğince limited şirket Anılan hükümden anlaşılacağı üzere limited şirket sermayesinin esas sözleşmede yalnızca

¹¹⁰ AYDOĞAN, s. 104.

¹¹¹ AYDOĞAN, s.105-106.

¹¹² GÖLE, 44; ÇEBİ, Nakdi Kuruluş, 69.

Türk lirası olarak belirlenmesi mümkündür. Bu nedenle limited şirket esas sözleşmesine esas sermaye değeri olarak yabancı bir para birimi belirlenemez. Ortak, şirkete taahhüt ettiği sermayeyi yabancı para birimi ile ödemek istiyorsa, borç ödeme günündeki rayiç üzerinden TL olarak ödeyebilir.

C. Ortaklığa Karşı Yüklenilmiş Bir Borç Olması

7099 sayılı kanun ile TTK m. 585 de yapılan değişiklik sonucu limited şirketin tescilinden önce taahhüt edilen sermayenin asgari yüzde yirmi beşinin bankaya yatırılması zorunluluğu kaldırılmıştır. Bu nedenle anonim şirketten farklı olarak şirketin kuruluşu aşamasında, sermaye koyulmadan da şirketin tescili mümkündür. Bu nedenle şirketin kuruluş ve faaliyet aşaması olarak ikili bir ayrıma gitmek doğru olmaz. Fakat esas sözleşme ile kuruluşta veya sermaye artırımında belirli bir miktar sermayenin şirketin tescilinden önce ödenmesi öngörülmüşse, ortaklar, kuruluş aşamasında da limited şirkete karşı sermaye koyma borcu yüklenmiş olurlar.

Limited şirketin faaliyet aşamasında, ortakların nakdi sermaye koyma borçları ortaklık tüzel kişiliğine karşı yüklenilmiştir¹¹³. Limited şirket faaliyet aşamasında, tüzel kişilik kazanmış durumdadır. Şirketin tüzel kişilik kazanması ile beraber, bakiye sermaye borcu açısından şirket ve ortaklar arasında alacaklı- borçlu ilişkisi meydana gelir. Nakdi sermaye taahhüdünde bulunan ortaklar, taahhüt ettikleri ve henüz ödemedikleri miktar için, şirket tüzel kişiliğine karşı borç altına girmişlerdir¹¹⁴. TTK m. 128/ f. 1 hükmünde, ortakların usulüne göre düzenlenmiş ve imzalanmış şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettikleri sermayeden dolayı şirkete karşı borçlu oldukları belirtilmiştir. İlgili hükümden de nakdi sermaye koyma borcunun şirkete karşı yüklenilmiş bir borç olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

¹¹³ GÖLE, s. 39; YASAN, s. 318.

¹¹⁴ GÖLE, s.43.

Limited şirket ortaklarının, şirket sözleşmesi ile üstlendiği sermaye borcu yalnızca şirket tüzel kişiliğine karşıdır. Bu nedenle, ortakların şirketten alacağı olan üçüncü kişilere karşı herhangi bir hukuki sorumluluğu yoktur¹¹⁵.

Yargıtay’ında görüşü de limited şirkette, ortakların sermaye borcunun, esas sermaye payıyla sınırlı olarak sadece şirkete karşı yüklenilmiş bir borç olduğu yönündedir¹¹⁶.

¹¹⁵ **YASAN**, s. 318.

¹¹⁶ Y. 11. HD, 14.07.2005 tarihli ve E. 2004/10822, K. 2005/1674 sayılı kararından: “*Ortakların borcu sadece ortaklığa karşıdır ve esas sermaye payıyla sınırlıdır*”(kararın bu kısmı için bkz. **YASAN**, s.318 dn. 942).

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE NAKDİ SERMAYE KOYMA

BORCUNUN İFASI

1) NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNU İFA EDECEK KİŞİ

A. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunu İfa Edecek Kişi

Sermaye koyma borcunun borçlusu kural olarak payı taahhüt eden kişidir. Payın mirasla geçmesi durumunda ve diğer külli intikal halleriyle pay kazanıldığı durumlarda payı iktisap eden tüzel veya gerçek kişi, payın bedelinin tamamen ödenmeden devredilmiş olması halinde payı devralan kişi sermaye koyma borcunun borçlusudur¹¹⁷. Ancak TTK m. 491/1 hükmü uyarınca “*Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar ancak şirketin onayı ile devrolunabilir*”¹¹⁸. Ayrıca TBK m. 196/1’de “*Borçlunun yerine yenisinin geçmesi ve borcundan kurtarılması, borcu üstlenen ile alacaklı arasında yapılacak sözleşmeyle olur*” şeklinde bir düzenleme yer almakta olup, belirtilen hükümler gereğince bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı payların devri için şirketin onay vermiş olması gerekmektedir.

TTK.’nın 7. maddesinde, teselsül karinesi düzenlenmiştir. İlgili hüküm uyarınca, “*İki veya daha fazla kişi, içlerinden yalnız biri veya hepsi için ticari niteliği haiz bir iş dolayısıyla, diğer bir kimseye karşı birlikte borç altına girerse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmemişse müteselsilen sorumlu olurlar*”¹¹⁹. İlgili hüküm bir paya birden fazla kişinin malik olması durumunda da uygulanacaktır. Bu nedenle, bir paya birden fazla kişinin malik olması durumunda payın ödenmemiş kısmından

¹¹⁷ TEKİNALP, s. 330.

¹¹⁸ KAYA, s. 179

¹¹⁹ KAYA, s. 4

malikler müteselsil olarak sorumludur¹²⁰. Bu nedenle bakiye sermaye borcunun tamamen ifa edilmemesi pay sahiplerinin tamamını etkiler. Müşterek maliklerden herhangi birisi kendi hissesine düşen miktarı ödemek suretiyle paya malik olmaktan doğan haklarından yoksun bırakılmaktan kurtulamaz. Diğer maliklerin payına düşen kısımdan da müteselsilen sorumludur. Anonim şirket de kendi hissesine düşen borcu ödeyen kişilere bir yaptırım uygulamaksızın borcunu ödemeyen pay sahiplerine karşı pay sahipliği haklarından yoksunluk kararı alamaz¹²¹.

Sermaye taahhüdünde bulunan kişi ortaklığın kuruluş aşamasında kanunen ödenmesi gereken sermaye payını mutlaka ödemek mecburiyetindedir. Şirketin faaliyet aşamasında ise pay başka bir kişiye devredilirse devralan kişi devirin şirketin pay defterine kaydedildiği andan itibaren şirkete karşı bakiye sermaye payını ödemekle yükümlüdür. Bu durumda sermaye taahhüdünde bulunan kişinin payın ödenmemiş kısmını ödeme yükümlülüğü kural olarak ortadan kalkar¹²².

TTK m. 491/1 gereğince, miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icra haricinde, bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar ancak anonim şirketin onayı ile devrolunabilir.¹²³ Şirket yalnızca, devralanın ödeme gücü şüpheli ve talep edilen teminatın devralan tarafından karşılanmaması durumunda onay vermekten kaçınabilir (TTK m. 491/2). Nama yazılı payların serbestçe devrinde şirket onayı şartı ile sınırlama getirilmesi, sermaye taahhüdünün yerine getirilmesini garanti altına alma amacı taşımaktadır¹²⁴. TTK m. 501/3 gereğince, nama yazılı payı devreden kişi aynı zamanda pay taahhüdünde bulunan kişi değil ise, yeni pay sahibinin pay defterine kaydedilmesiyle payı devreden kişi bakiye sermaye

¹²⁰ TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C.2, N. 1032; ÇELİK, s.129.

¹²¹ ÇELİK, s.129

¹²² GÖLE, s. 59.

¹²³ KAYA, s. 179

¹²⁴ AKDAĞ GÜNEY, s. 70

borcundan kurtulur. Devreden aynı zamanda iştirak taahhüdünde bulunan kişi ise sorumluluktan kurtulabilmesi için TTK. m. 501/2 uyarınca, kuruluş veya esas sermaye artırımını izleyen iki yıl içinde anonim şirketin iflas etmemiş veya payı devralan kişinin paydan kaynaklanan haklarından yoksun kalınmamış olması gerekir¹²⁵.

TTK m. 486/2’de “...ilmühaberlere kıyas yoluyla nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanır”¹²⁶ şeklinde bir düzenleme yapılmak suretiyle nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlere atıf yapılmıştır. Bu nedenle TTK m. 491’de yer alan bağlam, hamiline yazılı senetler açısından da uygulanacaktır. Anılan hüküm uyarınca, hamiline yazılı payların yerini tutmak üzere çıkarılan ilmühaberlerin devri de anonim şirketin onayıyla gerçekleşebilir. Anonim şirket devrine onay verirse, TTK m 486/2’de yapılan atıf nedeniyle, TTK m 501/3 gereğince, bedeli tamamen ödenmemiş hamiline yazılı payın yerini tutmak üzere çıkarılan ilmühaberi devreden kişi, payı taahhüt eden kişi değilse yeni malikin pay defterine kaydıyla bakiye sermaye borcuna ilişkin sorumluluktan kurtulur. Payı devreden kişi aynı zamanda iştirak taahhüdünde bulunan kişi ise şirketin kuruluş ve sermaye artırımını takip eden iki yıl içinde sorumluluğu devam eder(TTK. m. 501/2). Bu süre içerisinde payı devralan kişinin, pay sahipliği haklarından yoksun bırakılmamış olması ve şirketin iflas etmemiş olması gerekir. Bu hallerden bir tanesinin gerçekleşmesi durumunda bakiye sermaye ödeme borcu açısından anonim şirkete karşı sorumluluğu devam eder¹²⁷.

Bedelinin tamamı ödenmemiş payın, devredile bilmesi için anonim şirketin onayı gereklidir. Bedelleri tamamen ödenmemiş payların devir alınması, TBK m. 195

¹²⁵ AKDAĞ GÜNEY, s. 70-71.

¹²⁶ KAYA, s.177

¹²⁷ AKDAĞ GÜNEY, s.72.

hükmü gereğince borcun üstlenilmesi niteliğini taşıdığı için anonim şirketin onayına ihtiyaç vardır¹²⁸.

Bunun yanı sıra tamamı ödenmemiş pay devredilmiş ve anonim şirket, kuruluşundan veya sermaye artırımından itibaren iki yıl içerisinde iflas etmişse yahut payı devralan paydan doğan haklardan yoksun kılınmışsa payı bu şekilde satın alan kişi bakiye sermaye ödeme borcunun borçlusudur. Bu durumda eski borçluyu borçlunun yanına katan borç yüklenilmesi söz konusudur¹²⁹.

B. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunu İfa Edecek Kişi

Nakdi sermaye ödeme borcunun borçlusu, sermaye taahhüdünde bulunan ortaktır. Payın miras veya diğer külli intikal hallerinde iktisap edilmesi durumlarında ise payı iktisap eden kişi sermaye koyma borcunun borçlusu durumundadır¹³⁰.

II) NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN İFASINI TALEP ETMEYE YETKİLİ ORGAN

A. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun İfasını Talep Etmeye Yetkili Organ

TTK m. 481/ 1’de, “*Payların bedelleri, yönetim kurulu tarafından, esas sözleşmede başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, pay sahiplerinden ilan yoluyla istenir*”¹³¹ şeklinde bir düzenleme mevcuttur. Anılan hüküm uyarınca, şirketin esas sözleşmesinde bir hüküm yoksa sermaye borcunun yerine getirilmesini talep etme yetkisi yönetim kuruluna aittir. Esas sözleşmeyle sermaye borcunu talep yetkisi genel kurula verilebilir. Genel kurul ve yönetim kurulu haricinde kişi veya organa sermaye

¹²⁸ TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C. II, N. 1032

¹²⁹ TEKİNALP, s. 330.

¹³⁰ TEKİNALP, s. 330.

¹³¹ KAYA, s. 175

borcunu talep etme yetkisi verilemeyeceği gibi bu kurullarında kendilerine verilen yetkiyi devretme hakları da yoktur¹³².

Bakiye sermaye borcunu talep etme yetkisi tasfiye halinde tasfiye memuruna(TTK m. 542/ f.1-a),¹³³ iflas halinde iflas idaresine aittir¹³⁴.

B. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunu Talep Etmeye Yetkili Organ

Bakiye sermaye borcunun ifa edilmesini talep etme yetkisi yalnızca limited şirkete aittir. Şirket alacaklılarının bakiye sermaye borcunu yerine getirilmesi için, şirket ortaklarına başvurma hakkı yoktur. Zira borç ilişkisi ortak ve şirket tüzel kişiliği arasında kurulmaktadır¹³⁵.

Bakiye nakdi sermaye ödeme borcunu, limited şirket ortaklarından talep etme yetkisi şirketin idare ve temsil organı pozisyonunda olan müdürlere aittir. TTK m. 585’de yapılan atıf nedeniyle, TTK m. 344 uyarınca, şirket ortaklarının bakiye nakdi sermaye ödeme borçlarını şirketin tescil edilmesinden itibaren yirmi dört ay içerisinde ifa etmeleri gereklidir. Bakiye nakit sermaye borcunun ifasının talep edilmesi için esas sözleşmede başkaca bir hüküm öngörülmediyse, bakiye nakdi sermaye ödeme borcu müdür tarafından ilan yoluyla istenmelidir¹³⁶.

¹³² **TEKİNALP(Poroy/ Tekinalp)**, C. II, N. 1040; aksi görüş bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s. 84 “bakiye borcun anonim şirket adına talep yetkisi yönetim kurulundadır. Yönetim kurulu söz konusu yetkiyi aşağıya (üst yönetime, komitelere veya diğer yönetim kurulu üyelerine) veya yukarı doğru(genel kurula) devredemez”.

¹³³ **TEKİNALP(Poroy/ Tekinalp)**, C. 2, N. 1041-1042; **AKDAĞ GÜNEY**, s.85

¹³⁴ **TEKİNALP(Poroy/ Tekinalp)**, C. 2, N. 1041-1042; **AKDAĞ GÜNEY**, s.85; **GÖLE**, s. 70

¹³⁵ **GÖLE**, s. 54; **ANSAY**, s. 230; **ŞENER** Limited Ortaklıklar, s. 127; **Oruç Hami ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2017, s. 604.

¹³⁶ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar, s. 127; **BİLGİLİ/ DEMİRKAPI**, Şirketler Hukuku Dersleri, Adana 2018, s. 479.

III) NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN İFA ZAMANI

A. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun İfa Zamanı

1. Kuruluş Aşamasında İfa Zamanı

TTK m. 344/1 hükmü gereğince, şirket kuruluşu ve sermaye artırımında, esas sözleşme, yönetim kurulu veya genel kurul kararıyla daha yüksek bir oran öngörülmemişse, nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az % 25'i tescilden önce, kalan kısmı ise anonim şirketin veya sermaye artırımının tescil tarihini takip eden yirmi dört ay içerisinde ödenir¹³⁷.

TKK m.345/1 hükmünü uyarınca, 19.10.2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa bağlı bir bankada kurulmakta olan şirket adına açılacak özel hesaba, taahhüt edilen nakit sermayenin itibari değerinin asgari % 25 sadece şirketin kullanabileceği şekilde yatırılır. Bu tutar yatırılmadan tescil işleminin gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Esas sözleşmeyle, tescilden önce sermayenin tamamın ödenmesi, zorunlu hale getirilebileceği gibi esas sermayenin itibari değerinin %25 den daha fazla bir miktarının tescilden önce ödenmesi de kararlaştırılabilir¹³⁸.

Banka, yatırılan nakit sermayeyi şirketin tüzel kişilik kazandığını bildiren bir sicil müdürlüğü yazısı sunulması üzerine sadece şirkete öder (TTK m. 345/1 son cümle).

Şirket, 335 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen noter onayı veya şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanma tarihinden itibaren, üç ay içinde tüzel kişilik kazanamadığı takdirde, bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri verilir (TTK m. 345/2).

¹³⁷ PULAŞLI, C. II, s.1974.

¹³⁸ AKDAĞ GÜNEY, s. 64.

2. Bakiye Nakit Sermayenin İfa Zamanı

TTK m. 344/1 hükmü gereğince, “*Nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmibeşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenir*”. Söz konusu yirmi dört aylık süre üst sınır olup, esas sözleşme ile bu sürenin kısaltılması mümkünken uzatılması mümkün değildir¹³⁹. Esas sözleşmeyle bakiye sermaye borcunun muaccel hale geleceği zaman belirlenebileceği gibi, muacceliyet zamanını belirleme yetkisi yönetim kurulu veya genel kurula da verilebilir. Esas sözleşmede, bakiye nakit sermaye borcunun ne zaman muaccel hale geleceğine ilişkin bir hüküm yoksa, yönetim kurulunun bakiye sermaye borcunun ifasını şirketin tescilinden itibaren azami yirmi dört ay içerisinde talep etmesi gereklidir. Aksi takdirde, yönetim kurulu üyeleri sorumlu olur¹⁴⁰.

Bakiye sermaye borcunun ödeme tarihi esas sözleşmede açıkça düzenlenmişse, bakiye sermaye ödeme borcu esas sözleşmede gösterilen tarihte ihtara gerek olmaksızın muaccel hale gelir. Pay sahiplerine, çağrı yapılmışsa, çağrı hatırlatma niteliği taşır¹⁴¹.

Esas sözleşmede, bakiye sermaye borcunun bir tarih belirtilmeksizin, tescilden itibaren belirli bir süre içerisinde ödeneceği öngörülmüşse, bu süre TTK m. 344/1 gereğince 24 aydan fazla olamaz. Pay sahiplerinin muacceliyet tarihini bilmeleri mümkün olmadığından, pay sahiplerine çağrıda bulunulması gerekmektedir. Söz konusu çağrı pay sahiplerini bilgilendirme niteliğinde olup, borcun muaccel hale gelmesinin de etkisi yoktur. Ancak bu çağrı yapılmaksızın TTK m. 482 ve m 483'teki yaptırımlara başvurulması mümkün değildir¹⁴².

¹³⁹ AKDAĞ GÜNEY, s.77.

¹⁴⁰ ÇELİK, s. 119.

¹⁴¹ TEKİNALP, S O, s.330, TEKİNALP(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1024, PULAŞLI, C. II, s.1974.

¹⁴² TEKİNALP(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1024, PULAŞLI, C. II, s. 1975.

Yönetim kurulu veya genel kurula esas sözleşmeyle ifa zamanını belirleme yetkisi verildiği hallerde, sözleşme ile ayrıca ihbar yükümlülüğü de getirilmişse, pay sahibinin bakiye sermaye ödeme borcu ihbarla muaccel olur. Buna karşı yönetim kurulu veya genel kurula yetki verilmekle birlikte ihbar yükümlülüğü öngörülmemişse, yetkili organ tarafından TTK m. 481 hükümleri çerçevesinde ilan yolu ile pay bedellerinin ödenmesi talep edilebilir¹⁴³.

B. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun İfa Zamanı

TTK m. 585 hükmünde yapılan atıf nedeniyle TTK m. 345 gereğince, limited şirket ortaklarının taahhüt ettikleri nakdi sermaye, şirketin tescilinden itibaren en geç yirmi dört ay içerisinde ifa edilmelidir.

Limited şirket esas sözleşmesinde nakit sermaye borcunun muaccel hale geleceği ana ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmişse, esas sözleşme hükmü öncelikli olarak uygulanmalıdır. Fakat, esas sözleşmeye koyulacak, nakit sermayenin ödenmesine ilişkin hükümler yalnızca şirket tüzel kişiliği lehine değişiklik getirmesi durumunda geçerli hale gelirler. Bu nedenle, esas sözleşmeyle, taahhüt edilen sermayenin yirmi dört aydan daha kısa bir sürede ödenebileceği veya şirket kuruluşundan önce belli bir miktar nakit sermayenin ödenmesi gibi hususlarda düzenleme getirilmesi mümkündür¹⁴⁴. Ayrıca, taahhüt edilen nakit sermayenin tamamının tescilden önce ödenmesi de esas sözleşme ile kararlaştırılabilir¹⁴⁵. Esas sözleşmede nakit sermaye borcunun ödenme zamanına ilişkin bir hüküm yoksa müdürler, nakit sermaye borcunun ifa tarihini şirketin nakit ihtiyacına göre belirler. Müdürler taahhüt edilen sermayenin ödeme tarihini saptarken dürüstlük kuralı ve eşitlik ilkesine uygun davranmak zorundadır. Bakiye sermaye ödenmesi için çağrıda bulunulması ve

¹⁴³ TEKİNALP(Poroy/Tekinalp) , C. II, N. 1024, PULAŞLI, C. II, s. 1975.

¹⁴⁴ YASAN, s. 390-391.

¹⁴⁵ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 119.

sermaye borcunda temerrüde düşülmesi konularında TTK m. 585'te yapılan atıf nedeniyle anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır¹⁴⁶.

IV. NAKDİ SERMAYENİN İFA YERİ

A. Anonim Şirkete Koyulacak Nakdi Sermayenin İfa Yeri

1. Kuruluş Aşamasında İfa Yeri

Ödemenin yapılacağı yer konusunda, TTK m. 345'te ETK' nın 559 sayılı KHK ile kaldırılan 288. maddesine paralel fakat söz konusu hükümden daha ayrıntılı bir düzenlemeye yer verilmiştir¹⁴⁷.

TTK m. 345/1 hükmü uyarınca 5411 sayılı Bankacılık Kanuna bağlı bir bankada şirket adına açılacak özel bir hesaba taahhüt edilen nakdi sermayenin itibari değerinin asgari yüzde yirmibeşi yalnızca şirketin kullanabileceği şekilde yatırılır. Bu tutar yatırılmadan tescil işleminin gerçekleşmesi mümkün değildir. TTK'daki bu düzenleme ETK döneminde çıkarılan ve sermayenin peşin tutarının tescili izleyen üç ay içerisinde ödenmesini mümkün kılan düzenlemeden açık bir şekilde farklılık göstermektedir¹⁴⁸.

TTK m. 345/2 hükmüne göre, “*Şirket, 335 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen noter onayı veya şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanma tarihinden itibaren, üç ay içinde tüzel kişilik kazanamadığı takdirde, bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri verilir*”. Anılan hükümde belirtilen süre noter onayından itibaren üç ay olmasına rağmen TTK m. 354/1'de tescil bakımından

¹⁴⁶ ÇAMOĞLU, 18.

¹⁴⁷ KENDİGELEN, s. 233

¹⁴⁸ AKDAĞ GÜNEY, s. 65.

öngörülen süre otuz gündür. Bu nedenle hükümler arasında çelişki söz konusu olup bu çelişkinin giderilmesi gereklidir¹⁴⁹.

2. Bakiye Sermaye Açısından İfa Yeri

Taahhüt edilen nakit sermayenin tescilden sonra ödenmesi gereken kısmı için esas sözleşmede belirli bir yer öngörülmüşse ödemenin esas sözleşmede belirtilen yere yapılması gerekir. Esas sözleşmede bakiye sermaye borcunun ödeneceği yer belirtilmemişse yönetim kurulunu ödeme çağrısında belirttiği yere ödemenin yapılması gerekir. Bakiye sermaye borcunun nereye ödeneceğini ilişkin esas sözleşmede bir hüküm olmamakla birlikte yönetim kurulu da ifa yerini belirlemiyorsa muaccel hale gelen bakiye sermaye koyma borcunun para borcu olması nedeniyle TBK m. 89 hükmü gereğince ödemenin şirket merkezinde yapılması gerekir¹⁵⁰.

B. Limited Şirkete Koyulacak Nakdi Sermayenin İfa Yeri

TTK m. 585 hükmünde yapılan gönderme nedeniyle, taahhüt edilen nakdi sermayenin nereye ödeneceği hususu TTK m. 345'e göre belirlenecektir. Lakin, 7099 sayılı kanunla yapılan değişiklik ile şirket kuruluşunda taahhüt edilen nakdi sermayenin yüzde yirmi beşinin, tescilden önce ödenmesi zorunluluğun kaldırılması nedeniyle TTK m. 345 hükmün aynen uygulanması söz konusu olmayacaktır¹⁵¹.

Ancak, TTK m. 585 hükmünde, esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında, anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. Bu nedenle, esas sözleşmede tescilden önce taahhüt edilen sermayenin belli bir miktarının tescilden önce ödenmesi zorunlu kılınmışsa, taahhüt edilen nakit

¹⁴⁹ KENDİGELEN, s. 233; KAYA, s.119.

¹⁵⁰ GÖLE, s. 74.

¹⁵¹ YASAN, 388.

sermayenin, 19.10.2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa bağılı bir bankada ve şirket adına açılacak özel bir hesaba, sadece şirketin kullanabileceğı şekilde ödenmesi gerektiğinin kabulü doğru olur.

V. ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERDE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN ZAMANAŞIMINA UĞRAMASI

Kanunda açıkça belirtilen istisnalar veya hukuki nitelikleri gereğı zamanaşımına tabii olmayanlar hariç tüm alacaklar zamanaşımına tabiidir. Nakit sermaye ödeme borcu da kanunda sınırlı olarak sayılan istisnalar arasında yer almaması sebebiyle zamanaşımına uğrayabilen bir borçtur¹⁵².

Türk Borçlar Kanunu'nun beş yıllık zamanaşımına tabii alacakları düzenleyen 147. maddesinde *“Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar”* ifadesine de yer verilmiştir. Bu nedenle nakit sermaye ödeme borcu on yıllık genel zamanaşımına değil de, beş yıllık zamanaşımına tabiidir.

Zamanaşımının başlangıcı konusunda Yargıtay kararları değışkenlik göstermektedir. Yargıtay, eski dönemde vermiş olduğı bir kararında pay sahibine, muaccel olan bakiye sermaye borcu talebinin iadeli taahhütlü mektupla tebliğinden tarihinden itibaren beş yıl sonra zamanaşımına uğrayacağı görüşünü benimsemiştir¹⁵³. Yüksek mahkeme sonraki tarihli bir kararında bu görüşünü değıştirmiş ve şirket tüzel kişiliğinin devam ettiğı sürece pay sahiplerinin, sermaye ödeme borcunun zamanaşımın uğramayacağını, buna karşın faiz ve diğeri alacakların zamanaşımına

¹⁵² GÖLE, s.74.

¹⁵³ Yargıtay TD. 22.1972 tarih E. 1628, K. 3121 sayılı kararından bkz. PULAŞLI, C. II, s. 1970.

tabii olacağını kabul etmiştir¹⁵⁴. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi vermiş olduğu bir kararda ortaklık devam ettiği sürece sermaye koyma borcunun zamanaşımına uğramayacağını belirtmiştir¹⁵⁵.

Yönetim kurulu veya şirket müdürü, sermaye borcunun zamanaşımına uğramasına sebep olarak anonim şirketin zarara uğramasına sebep oluyorsa şirketin uğradığı bu zarardan sorumludur. TTK anonim şirketin kuruluşunda ve sermaye artırımında nakdi sermaye borcunun tescilden itibaren 24 ay içerisinde ödenmesini şart koştuğundan yönetim kurulunun bu süre içerisinde pay sahiplerinden bakiye sermaye borcunun ödenmesini talep etmesi gerekir. Aksi durumda sorumlu olur¹⁵⁶.

IV. ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNUN TAKASI

Pay sahibinin sermaye koyma borcunun, şirketten olan alacağı ile takasının mümkün olup olmadığı hususunda TTK’da açık bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte, doktrindeki genel kabule göre şirketten olan alacak ile sermaye borcunun takası mümkündür¹⁵⁷.

Ayrıca, pay sahibinin şirkete olan sermaye koyma borcunun şirketten olan alacağı ile takası hususunda, TTK’nın yürürlüğe girdiği tarihten sonra Ticaret(Gümrük ve Ticaret) Bakanlığı tarafından bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Ticaret(Gümrük ve Ticaret) Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğünün Ortakların Şirketten Olan Alacaklarına Ayni Sermaye Olarak Değer Biçilmesi Hakkında 15.07.2013 Tarihli

¹⁵⁴ Yargıtay 11. HD. 17.04.1978 tarih, E. 1983/ K. 2023 sayılı kararı için bkz. **PULAŞLI**, C. II, s. 1970.

¹⁵⁵ İstanbul BAM. 13. HD.’nin 03.10.2019 T., E. 1732/ K. 1314 sayılı kararından: “...Yine, ortakların şirketteki sermaye koyma borcu bakımından, kural olarak ortaklık devam ettiği sürece sermaye koyma borcu zaman aşımına uğramaz. Bu nedenle davacıların bu yönlerde ilişkin istinaf sebepleri de yerinde değildir.” (www.legalbank.net’den 13.12.2020 tarihinde alınmıştır.).

¹⁵⁶ **PULAŞLI**, C. II, s. 1970.

¹⁵⁷ **GÖLE**, s. 52; **KIRCA/ŞEHİRALİ ÇELİK/MANAVGAT**, s. 345; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, C. II, N. 1046; **MÜLAZIMOĞLU**, s. 116; **Aydın Alber YÜCE**, Anonim Şirketlerde Sermaye Borcunun Takas Yoluyla Ödenmesi(Takas) , İstanbul 2021, s. 85.

Genelgesi¹⁵⁸ ve Alacağın Ayni Sermaye Olarak Şirkete Konulması Hakkında 27.09.2013 Tarihli¹⁵⁹ ve Alacağın Ayni Sermaye Olarak Şirkete Konulması Hakkında 02.01.2014¹⁶⁰ tarihli yazılarında da düzenlemeler mevcuttur. İlgili düzenlemeler uyarınca pay sahibinin şirketten olan alacağının ayni sermaye olarak kabul edilerek TTK'nın 343. maddesine hükümlerine göre bilirkişilerce değer biçilmesi gerektiği belirtilmiştir.

A. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun Takası

Anonim şirket pay sahiplerinin, nakit sermaye koyma borcunu, TBK m. 139 hükmünde belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde, şirketten olan alacağı ile takas etmesinin mümkün olup olmadığı hususu kanunda düzenlenmemiştir. Doktrindeki genel kabul anonim şirketin faaliyet safhasından ortağın sermaye borcunu şirketten olan alacağı ile takas edebileceği yönündedir¹⁶¹.

¹⁵⁸ **KAYA**, s. 1357 “ ... Kanun 127. maddesine göre alacakların sermayeye ilavesi mümkün bulunmakta olup, bu durumda kanunun 342. maddesinden hareketle söz konusu payların ayni sermaye niteliği taşıyan bir malvarlığı unsuru olduğunun değerlendirilmesi ve 343. maddesi uyarınca da bunlara değer biçilmesi gerekmektedir”.

¹⁵⁹ **KAYA**, s. 1358 vd. “...Buna göre, pay sahibinin, üçüncü bir kişiden veya şirketten olan üzerlerinde sınırlı bir ayni hak, haciz ve tedbir bulunmayan, vadesi gelmiş alacağının bir sermaye şirketine ayni sermaye olarak konulmasında herhangi bir engel bulunmadığı değerlendirilmektedir... Bakanlığımıza intikal eden bilgi ve belgelerden, alacakların sermaye şirketine ayni sermaye olarak konulmasında, özellikle ortağın şirketten olan alacağını sermaye olarak şirkete koyması hususunda mahkemelerin alacağın tespiti bakımından bilirkişi atanması taleplerini reddettiği ve uygulamada bir takım sıkıntıların yaşandığı anlaşılmış ve bu konudaki sıkıntıların giderilmesi bakımından aşağıdaki açıklamaların yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu itibarla, pay sahibinin şirketten olan alacağını ayni sermaye olarak şirkete koyması ile bu şekilde yapılacak sermaye artırımlarının sağlıklı bir şekilde sonuçlandırılmasının temini bakımından;

1-Pay sahibinin şirketten olan alacağını, bir başka şirketin kuruluşunda veya bir başka şirketin sermaye artırımında ayni sermaye olarak koyması durumunda, pay sahibinin şirketten olan alacağının varlığının tespitinde Kanunun 343 üncü maddesi uyarınca şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce hazırlanacak rapor ibraz edilmesi gerektiği,

2-Ortağın şirketten olan alacağını, ortağı olduğu şirketin sermaye artırımında ayni sermaye olarak koyması durumunda alacağın varlığının tespitinde, Kanunun 343 üncü maddesi uyarınca şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce hazırlanacak rapor ibraz edilebileceği gibi, yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporunun da ibraz edilebileceği, değerlendirilmektedir”.

¹⁶⁰ **KAYA**, s. 1362-1363.

¹⁶¹ **AKDAĞ GÜNEY**, s. 66; **TEKİNALP(Poroy/ Tekinalp) , C. II, N. 1045**

1. Anonim Şirketin Faaliyet Aşamasında Pay Sahibinin Takas Def'inde Bulunması

Öğretideki baskın görüş, anonim şirketin faaliyet safhasında, kendilerine bakiye sermaye koyma borcunu, ödemesi için çağrı yapılan pay sahiplerinin, takas def'inde bulunabileceği yönündedir. Bu görüşü savunanlar, İİK. m. 200/2 hükmüne dayanmaktadır¹⁶².

İKK. m. 200/2 hükmü şu şekilde bir düzenlemeyi içermektedir. “*Anonim, limited ve kooperatif şirketlerin iflasları halinde esas mukavele gereğince verilmesi lazım gelen hisse senedi bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımları veya onması taahhüt edilen ve fakat konmamış olan sermayeler bu şirketlerin borçlarıyla takas edilemez*”. Hükmün mevhumu muhalifinden, iflas dışında, pay sahiplerinin, anonim şirketin faaliyet aşamasında, nakit sermaye koyma borçlarını, şirketten olan alacağı ile takas edebilecekleri sonucuna varmak mümkündür¹⁶³.

Sermaye borcunun takası için TBK m. 139'da yer alan koşulların gerçekleşmesinin yeterli kabul edilip edilmeyeceği, yoksa takasın aynı sermayeye ilişkin hükümlere mi tabi olacağı hususu da önem taşımaktadır. Takasa konu edilen alacak üzerinde şirketin serbestçe tasarrufunun mümkün olması gerekir. Bu nedenle, TBK m. 139'da yer alan çekişmeli ve zaman aşımına uğramış alacakların sermaye borcuyla takası mümkün değildir¹⁶⁴.

Anonim şirketin kurulmasından sonraki dönemde, pay sahiplerinin nakit sermaye koyma borçlarıyla şirketten olan alacaklarının takas edilmesi Türk uygulamasında kabul görmektedir. Bu uygulama genellikle holdinglerde yaygın şekilde

¹⁶² TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C. II, N. 1046.

¹⁶³ AKDAĞ GÜNEY, s. 68; TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C.2, N. 1046.

¹⁶⁴ AKDAĞ GÜNEY, s. 68.

başvurulmaktadır. Holding kurucuları, herhangi bir veya birkaç anonim şirketin hisse senetlerini yeni kurulan holdinge satmakta, bu satıştan doğan alacak ile holdingin sermaye taahhüdünden doğan borcuyla takas etmektedir¹⁶⁵.

2. Anonim Şirketin Kuruluşu Aşamasında Pay Sahibinin Takas Def'inde Bulunması

TTK m. 344/ 1 hükmü gereğince anonim şirketin nakden taahhüt edilen paylarının itibari değerlerinin en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce bankaya ödenmesi gerekir. Bu ödemenin yapılması şirketin tescili açısından şart olduğundan, şirketin kuruluşu aşamasında pay sahibinin sermaye borcu ile şirketten olan alacağını takas etmesi mümkün değildir¹⁶⁶. Hüküm, kuruluşta, asgari bir miktarda sermayenin şirketin emrinde olmasını amaçlamakta bu sayede şirketin faal hale gelmesi sağlanmaktadır. Bu nedenle şirkete ödenecek asgari sermayenin takasına müsaade edilmesi TTK m. 344 ve m. 345 hükümlerinin kanuna koyuluş amacı ile bağdaşmaz¹⁶⁷.

B. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcunun Takası

İİK. m. 200/2'de yer alan “*Anonim, limited ve kooperatif şirketlerin iflasları halinde esas mukavele gereğince verilmesi lazım gelen hisse senedi bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımları veya onması taahhüt edilen ve fakat konmamış olan sermayeler bu şirketlerin borçlarıyla takas edilemez.*” şeklindeki düzenlemenin zıt anlam yorumundan, iflas haricinde, ortakların, limite şirketi olan nakit sermaye

¹⁶⁵ TEKİNALP(Poroy/ Tekinalp) , C.II, N. 1046.

¹⁶⁶ AKDAĞ GÜNEY, s. 67; Ali Murat SEVİ, Anonim Ortaklıkta Sermayenin Oluşturulması ve Pay Sahiplerine İade Edilmesi Yasağı, Ankara 2013, s. 330, Sevi, sermaye artırımında ödenmesi gereken peşin sermayenin takasının mümkün olması gerektiği kanaatindedir. Yazar, sermaye artırım ve kuruluşta korunan menfaatin TTK m. 345 açısından aynı olmadığını, sermaye artırımında şirket borçlarının şirket sermayesine tahvilinin de söz konusu olabileceğini be nedenle sermaye artırımında peşin ödenmesi gereken miktarın bu amaca zarar verici nitelikte olduğu görüşündedir.

¹⁶⁷ YÜCE, Takas , s. 79.

koyma borçlarını, şirketten olan alacakları ile takas edebilecekleri sonucuna varmak mümkündür¹⁶⁸.

7099 sayılı kanunla TTK'nın 585. maddesinde yapılan değişiklik ile kuruluştaki nakdi sermayenin asgari yüzde yirmibeşinin şirketin tescilinden önce ödenmesi zorunluluğu kaldırılmıştır. Bu nedenle şirketin tescili için ödenmesi gereken asgari bir sermaye söz konusu olmadığından, ortağın şirketten alacağının sermaye borcuyla takası hususunda anonim şirketlerde olduğu gibi kuruluş ve faaliyet aşaması için ikili bir ayırım yapılmasına gerek yoktur. Ortak, sermaye koyma borcunu her aşamada şirketten olan alacağı ile takas edebilir.

Şirket esas sözleşmesinde şirketin tescili açısından asgari bir miktar sermayenin ödenmesi şartı öngörülmüşse şirketin tescili öngörülen miktar ödenmeden gerçekleşemez. Bu nedenle, şirketin tescili için esas sözleşmeyle asgari bir sermaye öngörülmüşse, kuruluş aşamasında ortağın limited şirketten olan alacağı ile sermaye koyma borcunu takas etmesinin mümkün olamayacağı kanaatindeyim.

¹⁶⁸ Halil ARSLANLI/Hayri DOMANIÇ, TTK Şerhi, Cilt 3, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması Hisseli Komandit Şirketler, İstanbul 1989, s. 114: "... ortak şirkete olan sermaye borcunu şirkete olan bir alacağı ile takas edebilir. Yeter ki bu mahsup bir anlaşmaya dayansın, karşılıklı ödemelere mani olsun ve ortağı sermaye borcundan beri kılan bir vasıf taşımasın".

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PAY SAHİBİNİN ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERE OLAN NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNA AYKIRI DAVRANMASI (TEMERRÜDÜ) VE BU BORCA AYKIRILIĞIN YAPTIRIMLARI

Anonim ve limited şirketlere olan nakdi sermaye borcunu ödemeyen pay sahibine yaptırım uygulanabilmesi için öncelikle pay sahibinin temerrüde düşmesi gereklidir. Mütemerrit duruma düşmeyen pay sahibine herhangi bir yaptırım uygulanamaz. Temerrüde düşen pay sahibine ise uygulanabilecek çeşitli yaptırımlar mevcuttur. Söz konusu yaptırımlar aşağıda daha ayrıntılı olarak açıklandığı üzere; iskat, ifa davası veya icra takibi, temerrüt faizi, cezai şart ve tazminattır. Bu yaptırımlardan ifa davası ve icra takibi haricindekiler kanunda açıkça düzenlenmiştir. İfa davası ve icra takibi kanunda açıkça düzenlenmemiş olmakla beraber doktrinde ve Yargıtay uygulamasında söz konusu yaptırımın apel borcunda temerrüde düşen pay sahibine karşı uygulanabileceği kabul edilmektedir.

1) PAY SAHİBİNİN ANONİM ŞİRKETTE NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNA AYKIRI DAVRANMASI VE BU BORCA AYKIRILIĞIN YAPTIRIMLARI

A. Pay Sahibini Nakdi Sermaye Koyma Borcuna Aykırı Davranması: Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt

Nakit sermaye koyma borcuna aykırı davranan pay sahibine karşı yaptırım uygulanabilmesi için öncelikle pay sahibinin sermaye koyma borcunun muaccel olması ve pay sahibinin muaccel olan sermaye koyma borcunu ödemekte temerrüde düşmesi gerekmektedir. Mütemerrit duruma düşmemiş pay sahibine karşı, nakdi sermaye koyma borcuna aykırılıktan kaynaklanan yaptırımlara başvurulamaz.

1. Pay Sahibine Çağrı Yapılması

Pay sahiplerinin sermaye koyma borcu anonim şirketin kuruluşu ve faaliyet aşamasında olmak üzere iki şekilde ortaya çıkar. 6762 sayılı TTK'dan farklı olarak, yürürlükteki 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda kuruluş aşamasında nakdi sermayenin, taahhüt edilmesini yeterli kabul etmeyip ayrıca %25 lik miktarının tescil öncesi ödenmesi zorunluluğunu ön görmüştür. Tescilden önce ifa edilmesi gereken asgari %25'lik kısım için pay sahiplerine çağrı yapılması gerekmez. Çünkü TTK m.344 ve 345 hükümleri gereğince, pay sahiplerinin taahhüt edilen nakdi sermayenin en az %25 ini şirketin tescilinden önce ödemeleri gerekir¹⁶⁹.

Pay sahiplerinin esas sözleşme yahut iştirak taahhütnamesiyle, sermaye taahhüdünde bulunmalarıyla anonim şirkete karşı borçlanmaları sebebiyle pay sahiplerinden sermaye koyma borçlarını ifa etmelerini talep etme yetkisi münhasıran anonim şirkete aittir. Anonim şirket haricindeki kişilerin, pay sahibinin alacaklıları dahil olmak üzere bakiye sermaye borcunu talep etme yetkisini haiz değildir¹⁷⁰. Anonim şirketin hangi organının bakiye sermaye borcunun ifa edilmesi için çağrıda bulunma yetkisine sahip olduğu konusu ise doktrinde tartışmalıdır. Doktrindeki görüşlerden ilki, bakiye sermaye borcunun talep yetkisinin münhasıran yönetim kuruluna ait olduğunu savunmaktadır¹⁷¹. Aksi görüş ise, bakiye sermaye borcunun talep yetkisinin esas sözleşme ile genel kurula bırakılabileceği yönündedir¹⁷².

Bakiye nakit sermaye borcunun ödenmesine ilişkin ortaklık sözleşmesinde belirli bir vade öngörülmüşse pay sahiplerine ödeme için çağrıda bulunması şartı aranmaz¹⁷³.

¹⁶⁹ ÇELİK, s.130.

¹⁷⁰ ÇELİK, s. 132.

¹⁷¹ AKDAĞ GÜNEY, s. 84; ÇELİK, s. 132.

¹⁷² TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.II, N. 1040; GÖLE, s. 68.

¹⁷³ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1057a; GÖLE s. 71.

Bakiye sermaye ödeme borcunu ifası için ne şekilde çağrıda bulunacağı konusunda esas sözleşmede hüküm öngörülmüş olabilir veya çağrı yöntemini belirlemek hususunda genel kurul ya da yönetim kuruluna esas sözleşme ile yetki verilmiş olabilir. Bu hallerde esas sözleşmede öngörülen şekilde pay sahiplerine çağrı yapılır. Esas sözleşmede, ödemeye ilişkin çağrı usulünün belirlenmediği durumlarda pay sahiplerinden bakiye sermaye borcunu ifa etmeleri ilan yoluyla talep edilmelidir¹⁷⁴. Pay sahiplerinin bakiye sermaye borçlarını ifa etmeleri için yapılacak olan ilanın Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yayınlanması gerekir. Esas sözleşmeyle pay sahiplerine yapılacak olan çağrının, TTSG’ de ilan edilmesine ek olarak başka vasıtalar ile yapılması da öngörülmüşse, buna aykırı davranılması çağrıyı hükümsüz kılar¹⁷⁵.

Pay sahiplerine bakiye sermaye borçlarını ödemeleri için yapılan çağrıda ödeme zamanı ve ödeme şartları şüpheye yer vermeyecek şekilde açık bir biçimde belirtilmelidir. Çağrıda muğlak ifadeler kullanmaktan kaçınılmalıdır¹⁷⁶. Bunun yanı sıra çağrının pay sahiplerinden ödenmesi istenen miktarı da içermesi gerekir¹⁷⁷.

2. Pay Sahibinin Temerrüdü

Nakit sermaye borcunu ödenmesi için belirli bir vade öngörüldüğü hallerde zamanında borcunu yerine getirmeyen pay sahibi ihtarla gerek olmaksızın temerrüde düşer. Vadenin belirli olmadığı durumlarda ise borcunu yerine getirmeyen pay sahibini temerrüde düşürmek için ihtar şartı vardır. TTK’nın 344. maddesinde nakit sermaye borcunu ödeme zamanına ilişkin bir düzenleme yer almaktadır. Bu hükme göre sermaye taahhüdü borcu vadenin gelmesi ile yani tescil tarihini izleyen ikinci

¹⁷⁴ GÖLE, s.71, ÇELİK, s. 133.

¹⁷⁵ ÇELİK, s. 133.

¹⁷⁶ ÇELİK, s. 134.

¹⁷⁷ GÖLE, s. 73; ÇELİK, s. 135.

yılın sonunda muaccel olur. İlgili düzenleme belirli vade niteliğini taşımadığından borçlunun temerrüde düşürülmesi için ihtar şartı vardır¹⁷⁸.

Esas sözleşmede, borcun muaccel olacağı ana ilişkin bir vade veya süre öngörülmemiş ise sermaye koyma borcunun muaccel hale gelebilmesi için pay sahiplerine çağrı yapılması gereklidir. TTK m. 481 hükmü gereğince, esas sözleşmede başkaca bir yöntem öngörülmediyse, çağrı ilan vasıtası ile yapılır. İlanda ödenmesi istenen sermaye borcunun oran veya tutarı ile ödeme tarihi ve ödemenin nereye yapılacağı açıkça belirtilir. Ortak, sermaye borcunu ilanda tarihte ve yerde ödemediği takdirde temerrüde düşer.

Nakit sermaye borcunda temerrüde düşen pay sahibi temerrüt faizi ödemekle de yükümlüdür. Şirketin esas sözleşmesinde temerrüt faizi talep edilip edilemeyeceği, ödeme süresi ve şartları ve faiz oranının belirlenmesi mümkündür.

B. Anonim Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcuna Aykırılığın Yaptırımları

Sermaye borcunu ödemekte temerrüde düşen ortağa uygulanabilecek çeşitli yaptırımlar vardır. Söz konusu yaptırımlar TTK' nın anonim şirketlere ilişkin 482. ve 483. maddelerinde düzenlenmiştir. Bunun dışında, kanunda açıkça sayılmamış olsa da mütemerrit pay sahibine karşı icra takibi ve ifa davası yaptırımlarına başvurulması doktrin ve Yargıtay tarafından kabul görmektedir.

Anonim şirket pay sahibine karşı uygulanacak yaptırımlara sadece sermaye koyma borcunda temerrüt halinde sınırlı olarak başvurulabilir. Bu yaptırımlardan yalnızca ıskat şirketten çıkartılma sonucunu doğurabilir. Anonim şirket mütemerrit pay sahibine karşı ıskat yaptırımına başvurmuş ve neticesinde ortağın şirkette ıskata maruz kalmayan hiçbir payı kalmamışsa, pay sahibinin ortaklıktan çıkması söz

¹⁷⁸ AKDAĞ GÜNEY, s. 86.

konusu olur. TTK m. 531 ve m. 141/1 hükümleri istisna olmak üzere, anonim şirket pay sahiplerinin sermaye koyma borcunda temerrüt halinde, tüm paylarının ıskat edilmesi dışında başka bir sebebe dayanılarak ortaklıktan çıkartılması mümkün değildir. Limited şirketlerden farklı olarak haklı sebeple ihraç müessesesi anonim şirketler açısından öngörülmemiştir. Yargıtay'ın görüşü, haklı sebep var olsa da halinde pay sahibinin ihracının mümkün olmadığı yönündedir¹⁷⁹.

1. İcra Takibi ve İfa Davası

Bakiye nakit sermaye koyma borcunu ifada temerrüde düşen pay sahiplerine karşı uygulanacak yaptırımlar arasında ifa davası ve icra takibine TTK'nın temerrüt sonuçlarını düzenleyen 482. ve 483. maddelerinde yer verilmemiştir.

TTK'nın 482-483. maddelerinde düzenlenen yaptırımlar arasında ifa davası ve icra takibine yer verilmemiş olması nedeniyle, doktrinde temerrüde düşen pay sahibine karşı ifa davası ve icra takibi yollarına başvurulup başvurulamayacağı

¹⁷⁹ Yargıtay 11. HD.'nin 11.02.2005 tarih ve E. 2004/14158, K. 2005/1072 sayılı kararından: "...*Türk Ticaret Kanunu'nda bir ortağın tüzel kişiliğe haiz bir şirketten çıkması veya çıkarılmasına ilişkin hükümler şirketlerin nevelerine göre ayrı ayrı düzenlemeye tabi tutulmuştur. Şahıs şirketleri olarak nitelendirilen kolektif şirketlerde bu husus TTK'nın 197 nci, komandit şirketlerde 267 nci ve sermaye şirketlerinden olan limited şirketlerde 551 nci maddelerinde paydaşlar arasındaki ortaklık ilişkilerin bozulması hallerinde haklı sebeplerle bir ortağın şirketten çıkarılmasının mümkün olabileceği düzenlemeye tabi tutulmuş bulunmaktadır. Yine, tüzel kişiliğe haiz kooperatif ortaklıklarda da 1163 sayılı yasanın 16 nci maddesinde ana sözleşmeye konulacak özel hükümler ile bir ortağın ortaklıktan çıkarılabilmesinin mümkün olacağı öngörülmüştür...* Dava, anonim şirkette ortaklardan birinin diğer bir ortağı öldürme eylemine iştirak etmiş olması nedeniyle ortaklık payının ıskatı istemine ilişkin bulunmaktadır. Anonim şirketlerde haklı sebeplere ortaklıktan ihraç imkanı tanınmamış, şirketin bir sermaye şirketi olması niteliği dikkate alınarak, sadece sermaye koyma borcunu belli bir prosedür içerisinde ve süresinde yerine getirmeyen paydaşın sahip olduğu hisse senetlerinin iptaline imkan tanınmış bulunmaktadır. Kaldı ki, dava konusu olayda anonim şirketin ana sözleşmesinde dahi bu konuda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum karşısında uyumsuzluğun MK'nın 2 nci maddesi çerçevesinde çözümlenmesi de mümkün görülmüştür. Böyle bir durumda haklı sebeple de olsa diğer ortaklarla çalışması mümkün hale gelmeyen ortağın yapabileceği şey, payını başkasına devretmek veya TTK'nın 434/2 nci maddesi hükmü koşulları gerçekleştiği takdirde şirketin fesih ve tasfiyesini istemekten ibarettir" (www.legalbank.net'den 13.12.2020 tarihinde alınmıştır.).

tartışmalı olmakla birlikte hakim görüş anonim şirketin m. 128/7 hükmüne dayanarak ifa davası ve icra takibine başvurabileceği yönündedir¹⁸⁰.

Yargıtay’a göre ise nakit sermaye koyma borcunda temerrüde düşen pay sahibine karşı icra takibi yapılması veya ifa davası açılması mümkündür¹⁸¹.

2. Temerrüt Faizi

Nakit sermaye ödeme borcunda, temerrüde düşen pay sahibine karşı uygulanacak yaptırımlardan bir tanesi de gecikme faizinin talep edilmesidir. Diğer yaptırımlardan farklı olarak gecikme faizi ancak nakit sermaye ödemede temerrüde düşen pay sahibinden talep edilebilir¹⁸².

Temerrüdün gerçekleştiği andan başlayarak ve borcun ödenmesinde gecikilen süre için ödenmesi gereken faiz türü, temerrüt faizidir. Temerrüt faizi, temerrüt olgusuna kanun tarafından bağlanan bir sonuç olup, talep edilebilmesi için sözleşmede

¹⁸⁰İsmail DOĞANAY, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Cilt I, İstanbul 2004, s. 1221; PULAŞLI, C. II, s. 1982; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s. 295; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.II, N. 1055; GÖLE, s. 105 “...Anonim ortaklığın faaliyet safhasında pay sahiplerinin bakiye nakdi sermaye koyma borcunu ifada temerrüde düşmeleri halinde Yönetim Kurulu, mütemerrit pay sahiplerinden gecikmiş ifayı, bu kişiler aleyhine bir ifa davası açarak ya da icraya başvurarak isteyebilir...”.

¹⁸¹Yargıtay HGK 01.03.1967 tarih ve E.1511, K.133 sayılı kararından : “ ... Hissedarların anonim şirkete karşı sermaye taahhüdü TK hükümlerine göre şirkete karşı bir borç teşkil etmektedir... (E)TK’ nin 269, 285, 405/2, 466. maddeleriyle konulan prensiplerden de anlaşıldığı üzere, hissedarların taahhüt ve tediye ettiği sermaye anonim şirketin mesuliyetine esas olan şirket mamelekine intikal eder. Anonim şirket, ortaklarından ayrı bir mali varlığa sahip ve şirket borçlarından dolayı yalnız şirketin mameleki mesul olduğundan, hissedarın taahhüt ettiği sermaye ortaklar yararına olduğu kadar anonim şirket alacaklıları lehine de şirketin mamelekine dahil olur. Sermaye, şirketle muamele yapan kimselerin alacaklarına karşılık teşkil eder. Bu sebeple TK’ nin bu husustaki hükümleri hisse bedelinin behemahal tahsilini hedef tutmakta olduğundan, anonim şirket hissedarlarından ... borç niteliğinde olan sermaye taahhütlerini talep etmek zorundadır. Bunu istemekten vazgeçme hakkına sahip değildir. TK’ da hissedardan sermaye borcunun tahsilini dava etme hakkı, kuruluşta, tescilden sonraki faaliyet devresinde olmak üzere üç devre için ayrı ayrı maddelerde tanzim edilmiştir. TK’ nin 140/4.maddesinde anonim şirketin ortaklarından sermaye taahhütlerini yerine getirmelerini talep ve dava edebileceği belirtilmiştir...Davacı şirketin (bankanın) bir kanun hükmüne göre, hissedarların iradesi haricinde tedrici tasfiyeye tabi tutması, bankayı kanunen haiz olduğu bir alacak hakkından mahrum bırakmaya sebep olamaz... Davacı (banka) tedrici tasfiye kararından sonra davalı hissedarın bakiye sermaye borcunun dava etme hakkını haizdir...” (karar için bkz. Erdoğan MOROĞLU/ Abuzer KENDİGELEN, İçtihatlı – Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul 2014, s. 381)

¹⁸²CELİK, s. 140.

öngörölmüş olması zorunlu değildir.¹⁸³ Bu nedenle, mütemerrit pay sahibinden temerrüt faizi talep edilebilmesi için şirket esas sözleşmesinde, bu hususta düzenleme bulunması gerekmez.

Temerrüt faizi, kanun koyucu tarafından alacaklının muhtemel zararını karşılamak amacıyla öngörölmüş olup temerrüt faizinin talep edilebilmesi için alacaklının zarara uğraması şart değildir. Alacaklının hiç zararı olmasa dahi temerrüt faizi talep edebilir¹⁸⁴.

Esas sözleşmede nakit sermaye borcunun ödeneceği vade açık ve kesin olarak gösterilmiş ise vade tarihinde borç muaccel hale gelir ve pay sahibi ihtarla gerek olmaksızın temerrüde düşer. Aksi durumlarda ise pay sahibinin temerrüde düşürölmesi için ihtar şartı söz konusudur. TTK m. 482/1 hükmünde “*sermaye koyma borcunu süresi içinde yerine getirmeyen pay sahibi ihtarla gerek olmaksızın temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür*” ifadesi yer almaktadır. Hükümdeki “süresi içinde” ibaresi şirket esas sözleşmesindeki belirli vadeyi ifade eder¹⁸⁵.

Mütemerrit pay sahibi vadenin kesin olduğu durumlarda vade tarihinden itibaren anonim şirkete faiz ödeme yükümlölüğü altındadır. Fakat bakiye sermaye borcunun talep edilmesi konusunda yönetim kuruluna yetki verilmişse vade yönetim kurulu tarafından belirlenecektir. Bu durumda ödeme için ana sözleşmede başkaca bir şekil belirlenmediyse, ödeme pay sahiplerinden ilan vasıtasıyla istenir. İlan Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yapılır. İlanda gösterilen vade tarihinde, bakiye nakit sermaye borcunu ödemeyen ortak temerrüde düşer. Temerrüt faizi, vade tarihinden itibaren işler¹⁸⁶.

¹⁸³ Mehmet BAHTİYAR, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2020, s. 77.

¹⁸⁴ Reha POROY/Hamdi YASAMAN, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2012, N. 112.

¹⁸⁵ TEKİNALP, s.331.

¹⁸⁶ PULAŞLI, C. 2, s. 1982.

Mütemerrit pay sahibinden temerrüt faizi talep edilmesi için pay sahibinin kusurlu olması şartı aranmaz. Temerrüde düşen pay sahibi kusurlu olmasa bile temerrüt faizi ödemekle mükelleftir¹⁸⁷.

Genel kurulun, bakiye nakit sermaye borcunu ödemekte temerrüde düşen pay sahibinin ödemekle yükümlü olduğu temerrüt faizini affetmesi mümkün değildir. Bu yönde bir yönetim kurulu kararı, pay sahiplerinin eşit işleme tabi olması ilkesi ile bağdaşmaz¹⁸⁸. Yargıtay, sermaye ödeme borcunu zamanında yerine getirmeyen pay sahibinin temerrüt faizi ödememesini öngören genel kurul kararını dürüstlük kuralına aykırı olduğu gerekçesiyle iptal etmiştir¹⁸⁹.

Payı devrederek devir işlemini pay defterine kaydettirmiş kişiden bakiye sermaye borcunu yerine getirmemiş olması sebebiyle temerrüt faizi talep edilemez. Zira payı devreden kişi, devir işleminin pay defterine kaydedilmesi ile beraber pay sahipliği sıfatını kaybeder. Fakat payı devreden kişi, devralan pay defterine kaydedilmemişse temerrüt faizinden sorumlu olur¹⁹⁰. Yargıtay'ın da payı devreden eski pay sahibinin temerrüt faizden sorumlu tutulamayacağı yönünde kararı mevcuttur¹⁹¹.

Temerrüt faizine ilişkin düzenlemeler, 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin kanunda yer almaktadır. FK m. 2/1 uyarınca bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur.

¹⁸⁷ GÖLE, s. 107.

¹⁸⁸ PULAŞLI, C. 2, s. 1982.

¹⁸⁹ Y. TD. 09.01.1968 T., E. 66/4887, K. 68/113(karar için bkz. TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1057c,).

¹⁹⁰ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.2, s. 1057b.

¹⁹¹ Yargıtay'ın 11.HD.'nin 23.11.1978 tarih ve E.4631/K. 5252 sayılı kararından "...Dava tarihinde artık pay sahipliği sıfatı kalmamış olan davalının bir başkasına devir ettiği pay senedine ilişkin olarak ve TTK'nın 407/1'inci maddesi hükümleri uyarınca temerrüt faizi ile yükümlü tutulması ve bu faizin tahsili cihetine gidilmesi olanaksızdır."(kararın bu bölümü için bkz. ERİŞ, C.III, s. 2497).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, birinci fıkrada açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur (FK m. 2/2). İlgili hüküm uyarınca ticari işlerde ticari temerrüt faizi uygulanacak olup sermaye koyma borcunun ifası da TTK m. 3 gereğince ticari bir iştir. Bu nedenle sermaye koyma borcunda temerrüde düşen pay sahibinden talep edilecek faiz miktarı FK. m. 2/2’de belirtilen oran üzerinden hesap edilir.

FK m. 2/2’de Merkez Bankası’nın belirlediği avans faiz oranına atıf yapılmış olduğundan ticari işlerde adi işlerden daha yüksek faiz oranı uygulanabilecek olup, bu yüksek oranın uygulanabilmesi için şüpheyi mahal vermeyecek şekilde açık bir biçimde talep edilmesi şarttır¹⁹². Bu nedenle, mütemerrit pay sahibinden apel borcuyla beraber temerrüt faizi de talep ediliyorsa, temerrüt faizinin yüksek orandan hesap edilebilmesi için avans faiz oranının açıkça talep edilmesi gerekir.

Yargıtay’ın görüşü de bakiye sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibinden ticari faiz olan avans faizi talep edilebileceği yönündedir¹⁹³.

3. Cezai Şart

Borcunu ifa etmeyen veya gereği gibi ifa etmeyen borçlu alacaklının zararını tazmin etmek zorundadır. Fakat bunun için alacaklının zararını ispat etmesi gereklidir. Taraflar, borca aykırılık durumunda alacaklının zararını ispat mecburiyetinin ortadan kaldırılmasını sözleşme ile kararlaştırabilirler. Borçlunun borcunu ihlal etmesi durumunda, zararın ispatı şartı aranmaksızın alacaklıya ödemeyi kabul ettiği ceza

¹⁹² BAHTİYAR, Ticari İşletme, s. 82.

¹⁹³ Y. 11.HD. 16.11.2009-E. 5834 K.11856 (karar için bkz. ERİŞ, ,C. III, s. 2493).

konusundaki anlaşmaya cezai şart denir¹⁹⁴. Cezai şart borçluyu, borcunu doğru düzgün ifaya zorlayıcı olması açısından önem taşımaktadır. Borca aykırı davrandığı durumda alacaklının uğradığı zarardan bağımsız olarak belirli ve kesin bir ceza ile karşılaşacak olmasından dolayı, borçluyu daha dikkatli ve özenli davranmaya yöneltir¹⁹⁵.

TTK m. 482/3'te "*Esas sözleşme ile pay sahipleri, temerrüt halinde, sözleşme cezası ödemekle yükümlü tutulabilirler*" hükmüne yer verilmiştir.

Pay sahibinin, bakiye nakit sermaye koyma borcunu ifada temerrüde düşmesinin sonuçlarından biri de ortaklık sözleşmesinde düzenlenmişse cezai şart ödemekle yükümlü olmalarıdır. Ortaklığın temerrüde düşen pay sahibinden cezai şart ödemelerini talep edebilmesi için temerrüt halinde pay sahiplerinin cezai şart ödemekle yükümlü olduklarının şirket esas sözleşmesinde kararlaştırmış olması gerekmektedir¹⁹⁶. Anonim şirketin kuruluş esnasında esas sözleşmede, sermaye koyma borcunda temerrüde düşülmesi halinde cezai şart ödenmesini öngören bir hüküm bulunmaması durumunda sonradan cezai şartın kararlaştırılabilmesi için pay sahiplerinin tamamının muvafakati gerekmektedir¹⁹⁷.

Cezai şartın talebi ve şartları esas sözleşme ve Borçlar Kanunu hükümlerine tabidir. Esas sözleşmede cezai şarta ilişkin hüküm yoksa TBK m. 179/1 hükmüne dayanılarak cezai şart talep edilmez. Zira TTK m. 482/3 hükmü gereğince cezai şartın şirket esas sözleşmesinde kararlaştırılmış olması şarttır¹⁹⁸.

¹⁹⁴ OĞUZMAN/ÖZ, C. II, s. 534

¹⁹⁵ OĞUZMAN/ÖZ, C. II, s. 535

¹⁹⁶ GÖLE, s.112.

¹⁹⁷ DOĞANAY, C 1 1221, ÇELİK s. 145, GÖLE, s.112, TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.II, N. 1058.

¹⁹⁸ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.II, N. 1058.

Kâr payından, oy hakkından iptal davası açma hakkından yoksunluk gibi pay sahipliğine ilişkin haklardan mahrum bırakmaya yönelik cezai şart esas sözleşmede ön görülemez¹⁹⁹.

Temerrüt faizinden farklı olarak cezai şartta vadenin dolması ile beraber ödeme yükümlülüğü kendiliğinden dolmaz. Cezai şartın talep edilebilmesi için TTK m. 35’te yazılı gazete ile esas sözleşmenin öngördüğü biçimde ilan vasıtasıyla şirketin internet sitesinde de yayımlanacak bir mesajla ihtarda bulunulması şarttır²⁰⁰. TTK m. 483/1 gereğince, yapılacak ihtarda, mütemerrit pay sahibine bakiye sermaye borcunu ifa etmesi için bir aylık süre verilmeli ve verilen bu süre içerisinde borcunu ifa etmemesi halinde cezai şartın da talep edileceği açık bir şekilde belirtilmelidir. Usulüne uygun yapılan bir ihtar yoksa veya pay sahibi ihtarda belirtilen bir aylık mühlette sermaye ödeme borcunu ifa ederse cezai şartın talep edilmesi mümkün değildir²⁰¹.

Anonim ortaklığın bakiye nakit sermaye koyma borcunda temerrüde düşen pay sahibinden cezai şartı talep edebilmesi için pay sahibinin temerrüdü sonucunda bir zarara uğraması zorunlu değildir²⁰².

Hakim cezai şartın fahiş olması durumunda temerrüde düşmüş pay sahibinin daha önce ortaklığa yapmış olduğu ödemeleri ve ödenmiş sermaye payı miktarını göz önünde bulundurarak cezai şart miktarında indirim yapabilir²⁰³. Mütemerrit pay sahibinin tacir sıfatını haiz olması durumunda TTK’ nın 22. maddesi gereğinde cezai şartın fahiş olduğu iddiasıyla indirim istemesi mümkün değildir²⁰⁴.

¹⁹⁹ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, C.II, N. 1058; **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s. 296.

²⁰⁰ **AKDAĞ GÜNEY**, s.87.

²⁰¹ **ÇELİK**, s. 146.

²⁰² **GÖLE**, s. 113.

²⁰³ **Halil ARSLANLI**, Anonim Şirketler Cilt. 1, İstanbul 1960, s. 194.

²⁰⁴ **GÖLE**, s.113.

Yönetim kurulunun, pay sahibinden cezai şart talep etmekten vazgeçme hakkının olup olmadığı hususunda ise öğretide görüş ayrılığı söz konusudur. Görüşlerden ilki, yönetim kurulunun eşitlik ilkesine aykırı düşmeyecek şekilde pay sahibinden cezai şart istemekten vazgeçebileceğini savunmaktadır²⁰⁵. Diğer görüşe göre ise, cezai şartın talep edilebilmesi için esas sözleşme ile öngörülmesi gerektiğinden, yönetim kurulunun tek başına alacağı bir kararla mütemerrit pay sahibini cezai şarttan ibra etmesi mümkün değildir. Cezai şart talebinden vazgeçilebilmesi için esas sözleşmede bu yönde bir değişiklik yapılması gereklidir²⁰⁶.

Pay sahibine karşı ıskat yaptırımına başvurulması halinde ıskat edilen pay sahibinden ayrıca cezai şartın da talep edilip edilemeyeceği konusu da doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde savunulan birinci görüşe göre; esas sözleşmede cezai şart öngörülmüş olsa dahi ıskat edilen pay sahibinden cezai şart talep edilemez. Çünkü, cezai şart ile asıl borç arasında, asıl borç- fer'i borç ilişkisi bulunduğundan asıl borcun sona ermesi ile fer'i borç da sona erecektir. İskatın uygulanması ile birlikte pay sahibi ile ortaklık arasındaki ilişki sona ereceğinden ıskat edilen pay sahibinden cezai şart talep edilemez. Cezai şartın talep edilebilmesi ancak esas sözleşmede ıskat halinde dahi cezai şart ödeneceğinin belirlenmesi halinde mümkündür²⁰⁷. Diğer görüşe göre ise sermaye borcunu ödemekte temerrüde düşen ortağa karşı cezai şart talebiyle beraber ıskat yaptırımına da başvurulabilir²⁰⁸.

²⁰⁵ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.II, N. 1058.

²⁰⁶ Cenker DEĞİRMENCİ, Anonim Ortaklıklarda İskat, İstanbul 2006, s. 22; ÇELİK, s. 146.

²⁰⁷ GÖLE, s. 112-113.

²⁰⁸ DOĞANAY, s. 1222; İMREGÜN, s. 286.

Şirket esas sözleşmesinde ön görülebilecek cezai şart, bir miktar para olarak öngörülebilir. Oy hakkından yoksunluk gibi pay sahipliği haklarının kullanılmasına engel teşkil edebilecek ceza şartların ön görülmesi mümkün değildir²⁰⁹.

Mütemerrit pay sahibinden cezai şart talep edilmesi, sermaye koyma borcunun talebinden vazgeçildiği anlamını taşımaz. Çünkü anonim şirketin sermaye koyma borcunun yerine getirilmesini talep etmekten vazgeçmesi mümkün değildir²¹⁰.

4. Tazminat

Alacaklının borcun ifa edilmemesinden kaynaklanan zararlarını borçludan talep edebilmesi için borçlunun borcun ifa edilmemesinden sorumlu olması gerekmektedir. Bu husus TBK'nın m. 112'de "*Borç hiç veya gereği gibi ifa edilemezse, borçlu kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe alacaklının bundan doğan zararlarını gidermekle yükümlüdür*" şeklindeki hüküm ile düzenlenmiştir²¹¹. Bu hüküm sermaye koyma borcunda temerrüde düşen pay sahibinin tazminat sorumluluğu açısından da temel şartları belirlemektedir.

Anonim şirketin, bakiye sermaye ödeme borcunun gereği gibi veya zamanında yerine getirilmemesi nedeniyle zarara uğraması söz konusu olabilir. Sermaye borcunun ifa edilmemesi neticesinde şirketin zarara uğraması halinde mütemerrit pay sahibinden tazminat talep edilebilir²¹².

Mütemerrit pay sahibi temerrüt nedeniyle bir miktar gecikme faizi ödemişse, ödemiş olduğu gecikme faizi ile karşılan miktar için tazminat talep edilemez²¹³.

Bakiye sermayeyi ödemekte temerrüde düşen ortağın ödediği faiz miktarı ortaklığın

²⁰⁹PULAŞLI, C. II, s. 1983; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s. 605.

²¹⁰DOĞANAY C I, 1217; ÇELİK s. 146, GÖLE, s. 112.

²¹¹M. Kemal OĞUZMAN/ M. Turgut ÖZ, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I, İstanbul 2019, s. 427.

²¹²ÇELİK, s. 143.

²¹³Hayri DOMANIÇ, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi Cilt 2, İstanbul 1988, s. 729; GÖLE, s. 110, İMREGÜN, s. 284.

zararını karşılamaması durumunda temerrüde düşen ortaktan TTK'nın 482/4 hükmü uyarınca, tazminat talep etmesi mümkündür²¹⁴. Pay sahibinin temerrüde düşmesi sonucu uğranılan zararın temerrüt faizi ile karşılanamadığını ispat külfeti anonim ortaklığa aittir²¹⁵.

TBK m. 112 gereğince, borcun ifa edilmemesi nedeniyle borçlunun sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için borçlunun kusurlu olması gerekmektedir. Ancak kusurun varlığı karine olarak kabul edilmiştir. Borçlunun sorumluluktan kurtulabilmesi için bu karineyi çürütmesi gereklidir²¹⁶. Bu nedenle, mütemerrit pay sahibinden tazminat talep edilebilmesi için, pay sahibinin kusurlu olması gereklidir²¹⁷. Fakat mütemerrit pay sahibi kusursuzluğunu ispat ederse, tazminata mahkûm olmaktan kurtulabilir. Yani temerrüde düşen pay sahibi temerrüde düşmekte hiçbir kusuru bulunmadığını kanıtlayamadığı takdirde tazminat ödemek zorundadır²¹⁸. Anonim şirket, zarara uğramış olsa dahi pay sahibi temerrüde düşmekte kusursuzluğunu ispatlarsa, pay sahibinden tazminat talebinde bulunamaz²¹⁹.

Doktrinde ıskat müeyyidesine başvurulması halinde, ıskatın yanı sıra tazminatın da talep edilip edilemeyeceği konusunda fikir birliği yoktur. Görüşlerden ilkinde göre, ıskat neticesinde ortaklık ile pay sahibi arasındaki asıl borç ilişkisi sona erer bu nedenle, ıskat edilen pay sahibinden tazminat talep edilemez²²⁰. Öğretideki diğer görüşe göre ise ıskat yaptırımı ile beraber tazminat talep edilmesi de mümkündür²²¹.

²¹⁴ PULAŞLI, C. 2, s. 1983.

²¹⁵ GÖLE, s. 110.

²¹⁶ OGUZMAN/ ÖZ, C. I, s. 427

²¹⁷ ÇELİK, 144; İMREGÜN, s. 284.

²¹⁸ PULAŞLI, C. 2, s. 1982.

²¹⁹ DOMANIÇ, C. II, s. 729.

²²⁰ GÖLE, s. 119.

²²¹ BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s. 296, yazar ortaklığın, özellikle ıskat edilen yerine alınan yeni pay sahibinin ödemeleri ile kapanmayan açıkların tazminini isteyebileceği görüşündedir; benzer görüş için bkz. ÇELİK, s.143; İMREGÜN, s. 286.

Yargıtay da ıskat edilen pay sahibinden tazminat talep edebileceğini kabul etmektedir²²².

TKK m.128/1 hükmü gereğince mütemerrit pay sahibinden tazminat talebinde bulunulabilmesi için ihtar şartının yerine getirilmesi gereklidir.

5. Iskat

a) Genel Olarak

Sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibine karşı uygulanacak yaptırımlardan birisi ıskattır. Iskatın diğer yaptırımlardan en önemli farkı mütemerrit pay sahibinin ödemekte temerrüde düştüğü paylara ilişkin pay sahipliği haklarının sonlandırması ve mütemerrit pay sahibinin anonim ortaklıktan çıkarılmasına neden olabilmesidir²²³.

Iskat, anonim şirketlere özgü bir kurumdur²²⁴. Iskat sözcük anlamı ile “düşürmeyi” ifade etmekle beraber ticaret hukuku açısından teknik kanuni bir terimdir ve taahhüt ettiği pay bedelini, ödemekte temerrüde düşen pay sahibinin, mütemerrit

²²² ÇELİK s. 143; Mazhar ERTÜREN, Anonim Şirket ve Davaları, İstanbul 1988, s. 211 Yargıtay 11. HD’nin 30.01.1964 tarih ve E. / 3339 K. 316 sayılı kararı; Yargıtay 11. HD.’nin 20.01.2020 tarih ve E. 2019/2340- K. 2020/561 sayılı kararından: “...6762 sayılı TTK’nın 140/4. maddesi (6102 sayılı TTK md.128/7) şirketin, her ortağın sermaye koyma borcunu yerine getirmesini isteyebileceği ve dava edebileceği gibi, yerine getirmede gecikme sebebiyle uğradığı zararın tazminini de isteyebileceği hükmünü haizdir. Şu halde, şirket kural olarak, ortağının sermaye koyma borcunu ifa etmemesi yahut sermaye koyma borcunu ifada gecikmesi nedeniyle uğradığı zararı talep ve dava edebilecektir. Somut olayda davalının koymayı taahhüt ettiği sermayenin davacı şirketin toplam sermayesine oranı %80 olup İlk Derece Mahkemesince yapılan bilirkişi incelemesi uyarınca, davacı şirketin 2009-2010 yıllarında şirketin atıl kalması ve ticari faaliyetinin bulunmaması nedeniyle bilanço’ya yansıdığı şekilde zarara uğradığı belirtilmiştir. Davacı taraf esasen, davalıya ait sermaye borcunun ödenmemesinin, davacı şirketin 2009-2010 yıllarına ait bilanço zararına yol açtığından bahisle işbu davayı ikame etmiş olup Bölge Adliye Mahkemesince, 20.07.2010 tarihinde vuku bulan ıskata bağlı olarak askıdaki payların 3. kişiye devri nedeniyle bilanço zararının bulunmadığı gerekçesiyle İlk Derece Mahkemesince verilen karar kaldırılarak davanın reddine karar verilmiş ise de; talebin ileri sürülüş biçimi ve davacı şirket zararının niteliği gözetilerek, davacı şirketin 2009-2010 yıllarına ait dava konusu bilanço zararına, davalının sermaye koyma borcunu süresinde ifa etmemesinin etkileri değerlendirilip hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken Bölge Adliye Mahkemesince, hatalı değerlendirme ve eksik incelemeyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir” (www.legalbank.net’den 14.12.2020 tarihinde alınmıştır.).

²²³ ÇELİK, s. 147.

²²⁴ AKDAĞ GÜNEY, s. 87.

olduğu paylar açısından “ pay sahipliğinin düşürülmesi” olarak tanımlanabilir²²⁵. Iskat, sermaye ödeme borcunda temerrüde düşmüş olan pay sahibinden, rızasına bakılmaksızın taahhüt etmesine rağmen karşılıklarını ödemediği payların alınmasıdır²²⁶. Bir başka ifade ile sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibinin, mütemerrit olduğu paylara ilişkin sahiplik haklarından yoksun bırakılması anlamını taşır. Iskat anonim şirkette pay sahibinin elinden, pay sahipliği hakkının alınamayacağı ilkesinin tek istisnasıdır²²⁷.

Iskat ve ortaklıktan çıkarma farklı kavramları ifade etmektedir. Ortaklıktan çıkarma bir ortağı rızası hilafına ortaklıktan ayırmak, ortaklık mevkiinin ortağın isteği olmaksızın şirket tarafından sonlandırılmasıdır²²⁸. Iskat yaptırımının uygulanması durumunda, pay sahibi sadece ödemekte temerrüde düştüğü paylara ilişkin pay sahipliği haklarını kaybeder. Pay sahibinin ortaklıktan çıkartılmasından söz edilebilmesi için pay sahibinin ıskat müeyyidesinin uygulanması sonucunda ortaklıkta hiçbir payının kalmaması gereklidir. Pay sahibinin, karşılıkları ödenen payları varsa, bu paylar açısından pay sahipliği hakları devam eder. Bu nedenle ıskatı, “çıkartılma sonucunu doğurabilen hal” olarak ifade etmek daha doğru olur²²⁹.

Iskat pay sahibi açısından ağır sonuçları olan bir yaptırım olduğu için ıskata ilişkin hükümler emredici niteliktedir. Iskata ilişkin hükümlerin emredici nitelik taşımasının nedeni, yönetim kurulunun pay sahiplerini ıskat etmekte keyfiyetinin önlenmesidir²³⁰. Yargıtay’ın görüşü de ıskata ilişkin hükümlerin emredici nitelikte olduğu, bu nedenle, pay sahibinin ıskata ilişkin hükümlerde belirtilen şekle aykırı

²²⁵ TEKİNALP, 331.

²²⁶ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.II, N. 1060.

²²⁷ AKDAĞ GÜNEY, s. 87.

²²⁸ TAŞDELEN, s. 207

²²⁹ ÇELİK, s. 93.

²³⁰ DEĞİRMENCİ, s. 10.

olarak ıskat edilmesi durumunda alınan ıskat kararının sonuç doğurmayacağı yönündedir²³¹.

Doktrinde esas sözleşme ile ıskat yaptırımının ortadan kaldırılıp kaldırılmayacağı hususunda görüş ayrılığı söz konusudur. Görüşlerden ilki, ıskatı düzenleyen hükümlerin emredici olması sebebiyle şirket sözleşmesine, ıskat koşullarını değiştiren veya anonim ortaklığın ıskat hakkını ortadan kaldıran hükümler eklenemeyeceğini savunmakta iken diğer bir görüşe göre ise esas sözleşmeyle ıskatın uygulanmamasına karar verilebilir²³². Şahsi görüşüm ise kanunda yer alan ıskata ilişkin hükümlerin esas sözleşme ile değiştirilemeyeceği yönündedir. Kanunen emredici hükümlere aykırı sözleşme maddeleri kesin hükümsüzdür. Iskata ilişkin hükümler emredici nitelik taşıdığından, esas sözleşmeyle ıskat müessesesi kaldırılamaz, eğer sözleşmede bu yönde bir düzenleme mevcutsa, ilgili madde kesin hükümsüzdür. Ayrıca, pay sahibinden sermaye koyma borcunu talep etmek anonim şirket açısından bir zorunluluk olup şirket bu yetkisinden vazgeçemez. Şirket, pay sahiplerinin sermaye koyma borcunu yerine getirilmesini sağlama mükellefiyeti altında olup bu borcun yerine getirilmesi açısından kanunda öngörülen yaptırımları tatbik etmek zorundadır. Bu nedenle mütemerrit pay sahibi açısından en ağır sonuçları olan dolayısıyla en caydırıcı yaptırımın esas sözleşmeye koyulacak bir hükümle pay sahipleri lehine ortadan kaldırılabilmesinin kabulü alacaklıların korunması ilkesine aykırılık teşkil eder.

²³¹ Yargıtay 11. HD.'nin 03.06.1982 tarih ve E. 2121/ K. 2676 sayılı kararında: “...Anonim şirketlerde, pay borcunun ödenmemesi nedeniyle ıskata ilişkin hükümler emredici niteliktedir. Bu nedenle ETK 407 ve 408. maddelerinde öngörülen şekle aykırılık halinde ıskat sonucu doğmaz ve mütemerrit pay sahibinin hakları korunur.” (kararın bu bölümü için bkz. **ERİŞ**, C.III, s. 2503); Yargıtay 11. HD.'nin 15.12.2000 tarihli ve E. 2000/10580 K. 2000/10123 sayılı kararından: “...Anonim ortaklıklarda, pay sahibinin borcu, taahhüt ettiği payların karşılıklarını ifa'ya yöneliktir. Bu ilke, hem nakdi, hem de aynı sermaye taahhüdü için geçerlidir. Bu ortaklıklarda paydaşlardan ödenmemiş bakiye sermaye taahhütlerinin istenmesi ve buna bağlı olarak gündeme gelen pay sahiplerinin ıskatı usul ve şartları, T. Ticaret Kanunu'nun 406-408. maddelerinde emredici kurallarla düzenlenmiştir.” (www.legalbank.net 13.12.2020 tarihinde alınmıştır.).

²³² **GÖLE**, s. 114; Aksi görüş **AKDAĞ GÜNEY**, s. 88, **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, C.2, N. 1062, Esas sözleşmeye ıskatın uygulanmamasının öngörülebileceğini savunmaktadır.

İskata ilişkin hükümler emredici olduğundan, ıskat hükümlerinin usulüne uygun şekilde uygulanmaması, ıskatın geçersizliğine neden olur²³³.

Bakiye sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibine karşı uygulanacak yaptırımları belirleme yetkisi yönetim kuruluna aittir. Yönetim kurulu ıskat müeyyidesini uygulayabileceği gibi aynen ifa veya diğer yaptırımlara da başvurma hakkına sahiptir. Fakat anonim şirket yönetim kurulu ıskatla aynı anda ifa davası açamaz veya icra takibine girişemez. İskat yoluna başvurulduktan sonra ifa davası açılması veya icra takibi yapılabilmesi için ıskat prosedürüne son verilmesi gerekir. Yönetim kurulu mütemerrit pay sahibine karşı uygulayacağı yaptırımda değişikliğe giderek başka bir yaptırıma başvuruyorsa, şirketin haksız zenginleşmesine izin verilmemelidir. İskatın uygulanması neticesinde payın başka bir kişiye satılmasıyla bakiye sermaye borcu sona ermişse, ifa davası veya icra takibiyle elde edilen paranın pay sahibine ödenmesi gerekir²³⁴.

İskat, yalnızca bakiye sermaye ödeme borcunun ifa edilmemesi durumunda uygulanabilecek bir yaptırımdır. Cezai şart, agio, temerrüt faizi, tazminat yahut tali yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda ıskat yönteminin uygulanması mümkün değildir²³⁵. Yargıtay'ın görüşü ise, ıskata yalnızca sermaye ödeme borcunda temerrüt halinde başvurulabileceği fakat esas sözleşme ile aksinin de öngörülebileceği yönündedir²³⁶. İstanbul Bölge Adliye mahkemesi vermiş olduğu bir kararda temerrüt

²³³ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, C.II, N. 1062

²³⁴ **ÇELİK AYTEKİN**, s. 147.

²³⁵ **AKDAĞ GÜNEY**, s. 88; **GÖLE**, s. 118-119; Aksi görüş için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s. 22 “Pay sahibinin pay bedellerini ödemede temerrüde düşmesi sebebiyle işlemiş olan temerrüt faizinin ve öngörülmüşse cezai şartın tahsil edilmesi gerekir. Yönetim kurulu bunları istemekten vazgeçemez ve pay sahibinin yaptığı ödemelerden bunları mahsup etmelidir. Buna göre pay sahibinin sadece pay bedelleri nispetinde yapması halinde, yönetim kurulunun öncelikle ödenen bu bedellerden faizi ve cezai şartı mahsup etmesi, bedeli ödenmeyen paylar bakımından pay sahibini ıskat etmesi gerekmektedir”.

²³⁶ , TD. 16.01.1968 tarih - E. 66/4479, K. 66/243(karar için bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, C. II, N.1064).

faizinin ödenmemesi sebebiyle gerçekleştirilen ıskat işlemini hukuka uygun bulmuştur²³⁷.

b) ıskatın Hukuki Niteliği

ıskatın hukuki niteliği doktrinde farklı şekilde tanımlamalarla ortaya koyulmuştur. ıskat anonim ortaklık hukukuna özgü bir müessese olup ²³⁸ “*borçlu temerrüdünün anonim ortaklığın niteliğine uygun yaptırımı*”²³⁹ olarak nitelendirilebilir.

c) ıskatın Uygulanması

Anonim ortaklığa karşı nakdi sermaye ödeme borcunu yerine getirmeyen ortağa karşı ıskatın uygulanabilmesi için belirli şartların gerçekleşmesi gereklidir. ıskat prosedürünün uygulanabilmesi için öncelikle pay sahibinin sermaye ödeme borcunda temerrüde düşmesi lazımdır. Temerrüde düşen pay sahibine borcunu ifa etmesi için çağrı yapılmalı ve borcunu ifa etmesi için bir aylık süre tanınmalıdır. Mütemerrit pay sahibine karşı ancak kendisine tanınan bir aylık zaman zarfında borcunu ifa etmemesi halinde ıskat yaptırımı uygulanabilir²⁴⁰.

²³⁷ İstanbul BAM 13. HD.’nin 03.10.2019 tarih ve E. 2019/1712- K. 2019/1314 sayılı kararından: “...Davalı şirket yönetim kurulu tarafından 12/02/2015 tarihli ihtarname ile davacılara ödenmemiş sermaye borçlarını ödemeleri için 1 ay süre verildiğine ve aksi halde ıskat işlemi yapılacağına ilişkin ihtarname gönderilmiş, ödeme yapılmaması üzerine davaya konu ıskat kararları alınmıştır. TTK’nın 482/1 (6762 sayılı TTK 407/1) maddesine göre sermaye koyma borcunu süresinde yerine getirmeyen ortak ihtarla gerek olmaksızın temerrüde düşeceğinden ve şirket sermaye borcunun temerrüt faizi ile birlikte ödenmesini talep edebileceğinden, temerrüt faizinin ödenmemesi halinde sermaye koyma borcunun yerine getirildiğinden bahsedilemeyecektir... Yine anılan maddede, süresinde borcunu yerine getirmeyen ortağın temerrüde düşeceği, mütemerrit pay sahibinin yönetim kurulu kararı ile ıskat edilebileceği 483. maddede de bunun usulü düzenlenmiş olup, sermaye koyma borcunun tamamı ferileri ile birlikte yerine getirilmedikçe ortak mütemerrit olmaktan kurtulamaz. ıskatın sadece pay taahhüdünden doğan borca ilişkin olduğu ferilerinin ödenmemesi halinde ıskat usulüne başvurulamayacağına ilişkin davacı istinaf sebebinin yasal temeli bulunmamaktadır. Maddede mütemerrit ortağın ıskat edilebileceği belirtildiğinden ve borcun tamamı ferileri ile birlikte yerine getirilmedikçe temerrüt hali sona ermeyeceğinden maddeden sadece anapara borcuna ilişkin olarak ıskat kararı alınabileceği sonucuna varılamayacaktır. Bu nedenle davacıların bu yöne ilişkin istinaf sebebi de yerinde değildir.” (www.legalbank.net’den 13.12.2020 tarihinde alınmıştır.).

²³⁸ GÖLE, 116.

²³⁹ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1061.

²⁴⁰ ÇELİK, s. 100.

aa) İskatı Uygulayacak Organ

TTK m. 482/2’te “Ayrıca, yönetim kurulu, mütemerrit pay sahibini, iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakmaya ve söz konusu payı satıp yerine başkasını almaya ve kendisine verilmiş pay senedi varsa, bunları iptal etmeye yetkilidir. İptal edilen pay senetleri ele geçirilemiyorsa iptal kararı 35 inci maddede yazılı gazetede ve ayrıca esas sözleşmenin öngördüğü şekilde ilan olunur.” şeklinde bir düzenleme yer almaktadır. İlgili maddenin lafzından da anlaşıldığı üzere ıskatı uygulama yetkisi kanun koyucu tarafından açıkça yönetim kuruluna verilmiştir.

Doktrindeki hakim görüş ıskatın yönetim kurulunun münhasır yetkisinde olduğu yönündedir²⁴¹. İskatın esas sözleşme ile genel kurulun onayına bağlanması mümkün değildir. İskat müeyyidesinin uygulanmaması yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu doğurur. Müeyyide uygulanmasının genel kurulun onayına tabii tutulması yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun sınırlanmasına neden olacağından ıskat uygulamasının genel kurulun onayına bırakılması yönünde esas sözleşmeye hüküm koyulması alacaklıların korunması ilkesine ters düşmektedir²⁴². İskat kararı almak konusunda yönetim kuruluna ait olan yetki sözleşme ile genel kurula bırakılamaz zira ıskata başvurulmasının ortaklık bakımından faydalı olup olmayacağının değerlendirmesini yapabilecek olan yönetim kuruludur. Bunun yanı sıra iç organ olan genel kurulun, ayrıntılı usuli prosedürü olan ıskat işlemini yürütmesi güçtür. Kararı genel kurulun alması ıskatın ise yönetim kurulunca uygulanması ise ıskat usulünün bütünlüğünü ihlal eder²⁴³.

²⁴¹ AKDAĞ GÜNEY, s. 91; DEĞİRMENCİ, 38; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1060a.

²⁴² AKDAĞ GÜNEY, s.92.

²⁴³ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.2, s. 1060a.

İskatı uygulama yetkisi, iflasta iflas masasına, tasfiye halinde tasfiye kuruluna, kayyum atanmışsa kayyuma aittir²⁴⁴.

bb) İskatın Uygulanma Zamanı

TTK’ da ıskatın uygulanma zamanına ilişkin açık bir düzenleme yer almamaktadır. Doktrinde anonim ortaklığın kuruluşundan önce ıskat müeyyidesinin uygulanamayacağı savunulmaktadır²⁴⁵. Anonim ortaklığın kuruluşundan önce kurucular arasındaki ilişki “adi ortaklık” olduğu ve pay mevkileri oluşmayacağı için ıskata başvurulması mümkün değildir²⁴⁶.

Yalnızca pay sahibi olan kişi, pay sahipliğinden kaynaklanan haklardan yoksun kılınabilir. Pay sahipliği ise şirketin ticaret siciline tescili veya sermaye artırımında ise artırım kararının tescili ile mümkün olur. Bu nedenle şirket kurulmadan önceki ve sermaye artırımından önceki dönemde ıskatın uygulanması mümkün değildir. Salt sermaye taahhüdünde bulunmak ıskat yaptırımına başvurulması için yeterli değildir²⁴⁷.

Ortaklığın tasfiye aşamasında ise ıskatın uygulanmasının mümkün olmadığını öğretide savunulmaktadır²⁴⁸.

cc) İskatın Uygulanabileceği Paylar

İskatın bedeli tamamen ödenmemiş her türlü paya uygulanması mümkündür. TTK m. 484/2 hükmü uyarınca bedelleri tamamen ödenmemiş paylar için hamiline

²⁴⁴ AKDAĞ GÜNEY, s. 89.

²⁴⁵ DEĞİRMENCİ, 34; AKDAĞ GÜNEY, s.87; GÖLE, s. 115.

²⁴⁶ DEĞİRMENCİ, s.35.

²⁴⁷ AKDAĞ GÜNEY, s. 87.

²⁴⁸ GÖLE, s.115, aynı görüşte bkz. DEĞİRMENCİ, s.36, yazar ıskatın, sermaye koyma borcuna ilişkin diğer yaptırımlardan farklı olarak, sadece anonim ortaklığı faaliyet safhası için öngörüldüğü ve tasfiye gayesi ile bağdaşmadığı görüşündedir. Bu nedenle, tasfiye memurlarının temerrüde düşen pay sahiplerine karşı cebri icraya başvurmasını, öncelikli amacı ortaklık borçlarının ödenmesi olan tasfiye aşaması bakımından daha isabetli bulmaktadır.

yazılı hisse senedi çıkartılması mümkün değildir. Bu hükme aykırı şekilde çıkarılan hisse senetleri geçersizdir. İskat müeyyidesi bedeli tamamen ödenmeyen paylara ilişkin olarak uygulanabildiği ve bedeli tamamen ödenmemiş paylar için hamiline yazılı hisse senedi çıkartılamadığı için hamiline yazılı hisse senetlerini elinde bulunduran pay sahibine karşı ıskat yaptırımının uygulanması fiilen mümkün değildir²⁴⁹. İskat yaptırımına başvurulabilmesi için payın senede bağlanmış olması zorunluluğu yoktur²⁵⁰.

Belirli bir paya veya paylara ıskat edilemeyeceği yönünde imtiyaz tanınamaz. Zira böyle bir imtiyaz tanınması bir borcun ihlaline hak vermek anlamına gelecektir. Bir borcun ihlaline “hak” niteliği tanınamaz²⁵¹.

dd) Agionun Ödenmemesi Durumunda İskat

ETK döneminde agionun ödenmemesi halinde ıskat yaptırımının uygulanıp uygulanmayacağı meselesi tartışmalı idi. TTK m. 344/1’de payların çıkarma primlerinin tamamının tescilden önce ödenmesi koşulu getirilmiştir. Basit kuruluştaki ortakların taahhüt sermayenin asgari tutarıyla beraber belirlenen agionun tamamını tescil öncesi şirket adına açılan hesaba yatırımları gerekmektedir. Belirlenen agio miktarı açılan hesaba yatırılmadan şirketin tescilinin gerçekleşmesi mümkün değildir. TTK m. 344/1’de ihraç priminin şirketin tescilinden önce ödenmesi şartının getirilmesi nedeniyle agioya ıskat müeyyidesinin uygulanması mümkün olmamaktadır²⁵².

²⁴⁹ AKDAĞ GÜNEY, s. 90.

²⁵⁰ PULAŞLI, C. II, s. 1983.

²⁵¹ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1063.

²⁵² AKDAĞ GÜNEY, s.91.

ee) Iskat Usulü

TTK m. 483/1 hükmü uyarınca, sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibine karşı ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için yönetim kurulu tarafından mütemerrit pay sahibine ihtarda bulunulması koşulu aranmaktadır. İlgili madde gereğince mütemerrit pay sahibine yapılacak ihtarlar, esas sözleşmede ön görülen şekilde 35. maddede yazılı gazete ile ilan yolu ile yapılır. Ayrıca şirketin internet sitesinde de yayımlanacak mesajla ihtarda bulunulur.

Iskat ihtarının yapılabilmesinin koşulu pay sahibinin sermaye ödeme borcunda temerrüde düşmesidir. Borçlunun mütemerrit olması için ihtarla gerek olan hallerde ilk olarak borçluyu temerrüde düşürmek üzere temerrüt ihtarında bulunulmalıdır.²⁵³ Sermaye ödeme borcunda temerrüde düşmeyen pay sahibine karşı TTK'nın 483. maddesine dayalı ihtar yapılamaz²⁵⁴.

Temerrüt ihtarında ayrıca ıskat hakkının kullanılacağına ilişkin bir ihtarın da bulunulması mümkün değildir²⁵⁵. Yargıtay'ın görüşü de pay sahibinin temerrüde

²⁵³ **DEĞİRMENCİ**, s. 41; Yargıtay 11. HD. T. 29.05.2018, E. 2016/9492, K.2018/4038 sayılı kararından: "...Somut uyuşmazlıkta, 23.09.2011 tarihli ihtarnamenin iadeli taahhütlü mektupla davalı tarafa tebliğ edildiği, 7 gün içinde sermaye artırımından doğan borcun ödenmesi, aksi takdirde ilk genel kurulda diğer ortaklara teklif edileceğinin bildirildiği, 14.11.2011 tarihli ihtarnamenin iadeli taahhütlü mektupla davalı tarafa tebliğ edildiği, 30 gün içinde sermaye artırımından doğan borcun ödenmesi, aksi takdirde ilk genel kurulda diğer ortaklara teklif edileceğinin bildirildiği, 23.12.2011 tarihli yönetim kurulu kararı ile davalının ıskatına dair karar alındığı, 06.01.2012 tarihli ticaret sicil gazetesinde ıskatın ilan edildiği anlaşılmaktadır. Ancak az önce de belirtildiği üzere, ıskat için öncelikle sermaye borcu bulunan ortağın temerrüde düşürülmesi gerekmedir. Temerrüt için ise yetkili organın bir karar alması ve bunu sözleşmede öngörülen usul ve şekilde talep etmesi gerekmektedir. Dosya kapsamında temerrüde ilişkin alınmış bir karar bulunmadığı gibi davalı şirketin ana sözleşmesi de dosya kapsamında bulunmamaktadır. Bu durumda mahkemece davalı şirketin ana sözleşmesi getirilerek ıskata ilişkin düzenlemelerin bulup bulunmadığı, varsa yapılan işlemlerin anas sözleşmeye uygun olup olmadığı, yine yetkili organ tarafından sermaye borcu nedeniyle davalı tarafın temerrüde düşürülüp düşürülmediği hususları incelenmemiştir" (www.legalbank.net'den 13.12.2020 tarihinde alınmıştır.).

²⁵⁴ Yargıtay 11. HD. 23.11.1982 tarih ve E. 4697/ K. 4895 sayılı kararından: "temerrüde düşürülmeyen ortağa ETK. 'nın 408. maddesinde öngörülen ihtar yapılamaz. Eğer bu ihtar yapılmış ise, bu ihtar bir sonuç doğurmaz" (kararın bu bölümü için bkz. **ERİŞ**, C. III, s. 2503).

²⁵⁵ **DEĞİRMENCİ**, s. 41.

düşürülmeden aynı ilan veya tebligat ile borçlunun hem temerrüde düşürülmesi hem de ıskat ihtarının yapılmasının mümkün olmadığı yönündedir²⁵⁶.

Temerrüde düşün pay sahibine karşı ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için öncelikle mütemerrit pay sahibine kanunda yer alan şekle uygun bir biçimde bakiye sermayeyi ödemesi için çağrıda bulunulmalıdır. Pay sahibine yapılan çağrı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ve esas sözleşmenin öngördüğü şekilde yapılır²⁵⁷. Yargıtay yapılacak olan ilanın TTSG'de yapılmasını kanuni olarak zorunlu görmekte ve başka gazetelerde yapılan ilana dayalı uygulanan ıskatı usulsüz kabul etmektedir²⁵⁸.

Yönetim kurulunun, sermaye ödemekte temerrüde düşen pay sahiplerine karşı ıskat yaptırımını uygulaya bilmesi için mütemerrit pay sahiplerine, borçlarını bir aylık süre içerisinde ödemeleri, aksi durumda paylara ilişkin haklarında mahrum edileceklerinin ihtarında bulunması gerekmektedir²⁵⁹.

Mütemerrit pay sahibine verilen süre en az bir ay olmalıdır. Pay sahibine verilen süre bir aydan az ise ıskat kararı geçersizdir²⁶⁰. Pay sahiplerine bir aylık süre

²⁵⁶ Yargıtay 11. HD. 21.02.1980 tarihli ve 456/818 sayılı kararından "...Yönetim kurulu,407/II madde hükmü gereğince, mütemerrit ortağı iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından mahrum etmeye ve yerine başka ortak almaya ve kendisine verilmiş bir hisse senedini iptal etmeye yetkilidir. Ancak şirket yönetim kurulunun bu hakkını kullanabilmesi için mütemerrit ortağın ETK 37. maddesinde yazılı gazete ile ve ana sözleşmenin öngördüğü şekilde ödemeye davet ve aksi halde haklarından mahrum edileceğinin ihtar edilmesi şarttır. ETK. 408/1. Maddenin yazılış şekliinden anlaşılacağı üzere ortağın evvela temerrüde düşmüş olması bundan sonra ETK'nın 408. Maddesine uygun ihtarın yapılması lazımdır. Aynı ilan ve tebligat ile hep apel için süre verilmesi (bu süre bir ay dahi olsa), hem de bu sürenin kanunun 408. maddesindeki ihtar yerine geçmesi mümkün değildir. Ortak önce mütemerrit hale gelmelidir ki, ondan sonra ETK. 'nın 408. maddesindeki ihtar çekilebilsin. Açıklamak gerekirse, evvela ortak ETK'nın 406. maddesi gereğince bakiye taahhüdünü ifaya davet edilecek ve bunun için ortağa bir süre verilecektir. Bu süre geçtiği halde bakiye sermaye ödenmezse, ortak ayrıca bir ihtarla gerek olmadan, kendiliğinden mütemerrit hale düşecektir. İşte bu temerrüt hali gerçekleşikten sonra ETK'nın 407/2 maddesindeki müeyyidenin uygulanabilmesi için mütemerrit ortağa asgari bir aylık süre veren bir davet ve bir ihtarın yapılması lazımdır..."(karar için bkz. **MOROĞLU/KENDİGELEN**, s. 386).

²⁵⁷ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, C.II, N. 1066.

²⁵⁸ Yargıtay 11. HD' nin T. 10.05.1991, E. 1307/K.3033, (bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, C.II, N. 1066).

²⁵⁹ **GÖLE**, s.119; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, C. II, N. 1067; **PULAŞLI**, C. II s. 1984.

²⁶⁰ Yargıtay 11. HD. T. 27.01.1992, E.5237/ K. 334(bkz. **ERİŞ**, C. III. s. 2502).

verilmesinin sebebi ıskatın uygulandığı paylar üzerinde pay sahipliği sıfatını sona erdiren ve pay sahibinin ıskatına neden olabilen bir yaptırım olmasıdır.

Mütemerrit pay sahibine yapılan çağrıda verilen sürenin bir aydan uzun olması ıskat kararını geçersiz kılmaz. Çünkü sürenin bir aydan uzun olması pay sahibinin aleyhine bir durum yaratmaz, bilakis lehinedir. Fakat sürenin bir aydan uzun olması pay sahipleri arasında eşit işlem ilkesine aykırılık oluşturmamalıdır²⁶¹.

Mütemerrit pay sahiplerinden talep edilen miktarın da ihtarda bulunması gereklidir. Çünkü, mütemerrit pay sahibinin, ıskatın uygulanmasını önleyebilmesi için sermaye koyma borcu ve sermaye koyma borçlarından kaynaklı diğer borçları eksiksiz olarak ödemesi gerekmektedir²⁶². Ödeme yerinin ihtarda yer almasının gerekip gerekmediği konusunda doktrinde farklı görüşler vardır. Görüşlerden bir tanesi ıskat ihtarında ödeme yerinin belirtilmesine gerek olmadığı yönündeyken²⁶³ bir diğer görüşe göre ise ihtarda, ödeme yerinin belirtilmesi gerekmektedir²⁶⁴.

TTK m. 483/2 hükmü uyarınca sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen nama yazılı pay senedi sahiplerine karşı ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için yapılacak olan davet ve ihtar, ilan yoluyla değil iadeli taahhütlü mektupla ve şirketin internet sitesinde yayımlanacak mesaj ile yapılır.

Mütemerrit pay sahibinin, temerrüde konu olan tutarı ödemesi için kendisine verilen bir aylık mühlet, ilanının internetteki yayın tarihinden değil, iade taahhütlü mektubun pay sahibine ulaştığı tarihten itibaren işlemeye başlar²⁶⁵.

²⁶¹ **Ahmet BATTAL**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan İskat Prosedürü (TTK m. 408) ile İlgili Yargıtay Uygulaması, Ticaret Hukuku Yargıtay Kararları Sempozyumu, XVII, 9-10 Haziran, Ankara 2000, s. 61.

²⁶² **ÇELİK**, s. 148.

²⁶³ **ÇELİK**, 149.

²⁶⁴ **BATTAL**, 61.

²⁶⁵ **ERİŞ**, C. III, 2500.

Anılan hükümde yer alan “nama yazılı pay senetleri sahiplerine” şeklindeki ibarenin “nama yazılı pay sahiplerine ” olarak anlaşılması gerekir. Çünkü şirketin pay senedi çıkartması zorunlu değildir²⁶⁶. Elinde pay senedi bulunmayan nama yazılı pay sahiplerine yapılacak olan çağrının TTK m. 483/2’de belirtilen usulle yapılması gerekir.

TTK m. 483/2 ‘de yer alan, nama yazılı pay sahiplerine, çağrı ve ihtarın iadeli taahhütlü mektupla yapılması usulünün değiştirilerek başka bir çağrı yönteminin benimsenmesi mümkün değildir²⁶⁷. Hükmünde yer alan “internet mesajı” ibaresinden anlaşılması gereken çağrı ihtarında yer alan metnin aynısının, şirketin internet sitesine koyulmasıdır²⁶⁸.

Türk Ticaret Kanununa göre bedelleri tamamen ödenmemiş paylar için hamiline yazılı hisse senetlerinin çıkarılması mümkün değildir. Anonim şirketler tarafından çıkartılan hisse senetleri ve ilmühaberlerin bedelleri tamamen ödenmediği müddetçe nama yazılı olarak düzenlemesi gerekmektedir. Bu nedenle, ödemeye davet ve ihtar konusunda nama yazılı ve hamiline yazılı paylar için iki farklı usul öngörülmesi anlam taşımamaktadır²⁶⁹. Hamiline yazılı hisse senetlerinin, bedelleri tamamen ödenmeden çıkartılması mümkün olmadığından bu senetlerin ödenmesinde temerrüde düşülmesi söz konusu olamaz. Bu nedenle, TTK 483/1’de düzenlenen davet ve ihtar usulünün uygulanma imkanı yoktur²⁷⁰.

Mütemerrit pay sahibi, bakiye sermaye ödeme borcunu ifa etmesi için kendisine verilen bir aylık süre içerisinde borcunu ödemezse yönetim kurulu, pay sahibine karşı ıskat yaptırımını uygulayabilir. İskat yaptırımının uygulanma bilmesi için yönetim

²⁶⁶ PULAŞLI, C. II, s. 1984.

²⁶⁷ ÇELİK 151; DEĞİRMENCİ, s. 49.

²⁶⁸ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.II, N. 1066; ŞENER Ortaklıklar Hukuku, s. 608.

²⁶⁹ GÖLE, s. 121.

²⁷⁰ İMREGÜN, s. 285, dn. 25; ÇELİK, 152.

kurulunun toplantı yaparak haklardan yoksunluk veya çıkartma kararı alması gerekir. Bu karar bozucu yenilik doğuran nitelikte olup karşı tarafa ulaşmasıyla sonuç doğurur. Bu nedenle, mütemerrit pay sahibi, bakiye sermaye borcunu ödemesi için verilen bir aylık mehil süresi sona ermiş dahi olsa, ıskat kararı kendisine ulaşmadan önce borcunu ifa ederek ıskat yaptırımını bertaraf edebilir²⁷¹.

Sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibinin ortaklıktan ıskatının yanı sıra cezai şart da talep ediliyorsa, yönetim kurulu cezai şart talebini de ihtarla talep etme külfeti altındadır. Bu nedenle ihtarın içeriğinden, hangi müeyyide uygulayacağının şüpheye mahal vermeyecek derecede net bir şekilde anlaşılması gerekir²⁷². Yargıtay'ın görüşü de, ihtardan hangi yaptırıma başvurulacağının net olarak anlaşılmamasının, ıskat kararının geçersizliğine neden olacağı yönündedir²⁷³.

d) ıskat Kararı

Mütemerrit pay sahibine karşı ortaklıktan ıskat yaptırımını uygulanabilmesi için kendisine verilen bir aylık süre zarfında borcunu ifa etmemesi yeterli değildir. Pay sahibinin ıskat edilebilmesi için yönetim kurulunun ortağın ıskat edilmesine yönelik bir karar alması gerekir²⁷⁴. Bu nedenle pay sahibi, bakiye sermaye borcunu ifa etmesi için tanınan bir aylık mehil sonunda borcunu ödemezse yönetim kurulunun toplantı

²⁷¹ İMREGÜN, 285; DEĞİRMENCİ, s. 55; ÇELİK s. 154.

²⁷² ÇELİK, s. 149.

²⁷³ Yargıtay 11. HD'nin 03.06.1982 tarih, E. 2121 /K. 2676 sayılı kararından: "... Davacı şirket yönetim kurulunun 11.09.1974 ve 16.10.1974 günlü kararlarıyla davalıya gönderilen buna ilişkin mektuplarda sadece; pay borcunun bir ay içinde ödenmemesi halinde, TTK'nın 407 ve 408. maddeleri hükümleri uyarınca işlem yapılacağı belirtilmektedir. TTK'nın 407. maddesinde öngörülen seçeneklerden hangilerinin uygulanacağını açık biçimde belirtmeyen bu uyarılar anılan yasanın 408. maddesinde öngörülen emredici nitelikte olan ıskat yönetimine uygun değildir. Yasaya uygun bir uyarı bulunmadığına göre, davacı şirket yönetim kurulunun 09.12.1974 günlü toplantıda aldığı; yapılan kısmi ödemelerden doğan haklardan yoksun bırakma, ortaklıktan çıkarma ve payların satılmasına ilişkin kararlar geçerli nitelikte değildir. Ancak, TTK'nın 408. maddesindeki koşullar yerine getirilmeksizin verilen bu çıkarma kararına davalının herhangi bir itirazının da bulunmadığının da gözetilmesi gerekir..." (Kararın bu kısmı için bkz. ERİŞ, C.III, s. 2503).

²⁷⁴ DEĞİRMENCİ, s. 53.

yaparak ıskat kararı alması gerekir²⁷⁵. İskat kararı tüm yönetim kurulu kararları gibi yazılı olmalı ve imzalı bir tutanakla tespit edilmelidir (TTK m. 390/5)²⁷⁶.

Yönetim kurulu aldığı ıskat kararında, ihtar içeriğinin aynen yürütüleceğini de belirtmelidir. İskat kararı esas sözleşmede daha ağır bir nisap öngörülmemişse, TTK m. 390/1 hükmünde belirtilen nisaplarla alınır²⁷⁷.

İskat kararının, yönetim kurulu üyelerinden biri için verilecek olması durumunda, ıskatı gündeme gelen yönetim kurulu üyesinin dürüstlük kuralı gereğince ıskata ilişkin toplantılara ve oylamalara katılması mümkün değildir²⁷⁸.

Mütemerrit pay sahibine karşı alınan ıskat kararı MK m. 2 hükmünde düzenlenen dürüstlük kuralına uygun olmalıdır. Yargıtay da ıskat müessesesi uygulanırken dürüstlük kurallarına uygun davranılması gerektiği görüşündedir²⁷⁹.

İskat kararı en erken mütemerrit pay sahibine borcunu ifa etmesi için verilen bir aylık mehilin sona erdiği günü takip eden gün alınabilir. Yönetim kurulu bakiye sermaye ödeme borcunu yerine getirmeyen pay sahibine karşı ıskat müeyyidesi uygulamak istiyorsa, ıskat kararını pay sahibinin haklarını ihlal etmeyecek makul bir süre içerisinde almalıdır²⁸⁰. Pay sahiplerinin uzun bir süre ıskat tehdidi altında

²⁷⁵ İMREGÜN, s. 285.

²⁷⁶ DEĞİRMENCİ, s. 51

²⁷⁷ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1067a.

²⁷⁸ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1067a.

²⁷⁹ Yargıtay 11. HD'nin 18.01.2000 tarih ve E. 1999/6574, K. 2000/94 sayılı kararından: “ ... Davalı şirketin 27.05.1998 tarihinde tescil ve ilan edilen sermaye artırımı kararı henüz kesinleşmeden, davalının kendi usulsüz davranışına dayalı şekilde, davacı hissedar hakkında 26.05.1998 tarihinde ıskat prosedürünü uygulaması ve ihtarname ile davacıya tanınan sürenin son gününde ve fakat mesai saatinden sonra yatırılmış olmasına rağmen bir kısmını da kendi ödemelerinde kullandığı, davacının apel borcuna karşılık faizi ile yatırılan paranın ödenmesini kabul etmeyip, daha sonraki bir tarihte faizsiz olarak paranın tahsiline girişilmiş olması ve hatalı ıskat prosedürüne devam edilmiş olması, MK'nın 2. Maddesindeki objektif iyiniyet (dürüstlük) kurallarına ters düşeceğinin kabulünün gerekmesine...” (kararın bu bölümü için bkz. PULAŞLI, C. 2, s. 1984).

²⁸⁰ GÖLE, s. 123.

bırakılmaması için, kendilerine verilen bir aylık mehlin dolmasından uzun bir süre sonra ıskat müeyyidesinin uygulanmasının kabulü doğru değildir²⁸¹.

Iskat kararı hukuki niteliği itibariyle bozucu yenilik doğuran bir karardır. Bu nedenle sonuç doğurabilmesi için mütemerrit pay sahibine ulaşması gerekir. Bu nedenle yönetim kurulu ıskat kararı aldıktan sonra, pay sahibi, ıskat kararı kendisine ulaşmadığı süre içerisinde, borcunu ifa ederse, ıskat kararının hükümlerini doğurmasını engeller ve pay sahibi sıfatını koruyabilir²⁸².

e) Iskatın Sonuçları

Sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibine karşı uygulanabilecek yaptırımlardan biri olan ıskat sonuçları itibariyle diğer yaptırımlardan farklıdır. Iskat haricindeki diğer müeyyidelerin birtakım maddi sonuçları söz konusuysa, ıskatın maddi sonuçlarının yanı sıra pay sahibinin hukuki durumuna etkisi olan bazı sonuçları da vardır²⁸³.

aa) Pay Sahipliğinin ve Pay Sahipliğinden Kaynaklanan Hakların Sona Ermesi

Iskatın sonuçlarından bir tanesi pay sahibinin karşılıklarını ödemekte temerrüde düştüğü paylara ilişkin pay sahipliği sıfatını kaybetmesidir. Pay sahibi, yalnızca temerrüde düşülen paylar yönünden pay sahipliği sıfatını kaybeder²⁸⁴. Pay sahipliği sıfatı bedeli tamamen ödenmiş paylar açısından devam eder. Yönetim kurulu, pay sahibinin bedelini tamamen ödediği paylara ilişkin haklarına dokunamaz. Iskatın

²⁸¹ ÇELİK, s. 159.

²⁸² İMREGÜN, s. 285.

²⁸³ ÇELİK, s. 165.

²⁸⁴ PULAŞLI, C. II, s. 1985, DEĞİRMENCİ, s. 59

uygulanması neticesinde pay sahibinin ıskata maruz kalmayan herhangi bir payı kalmaması durumunda ortaklıktan çıkarılma sonucunu söz konusu olur²⁸⁵.

Iskatın uygulanması sonucunda, pay sahibi paya bağlı tüm haklarını kaybeder. Örneğin ıskat edilen ortak; oy ve genel kurul kararına iptal davası açma hakkı, kar payı hakkı, tasfiye payı hakkı, yeni pay alma hakkı, bilgi alma inceleme ve denetleme hakkı, rüçhan hakkını yitirir²⁸⁶.

Iskat bozucu yenilik doğuran bir karar olduğundan, sonuç doğurabilmesi için ıskat kararının pay sahibine ulaşması gerekir. Bundan dolayı ıskat kararı pay sahibine ulaşıncaya kadar geçen süre zarfında pay sahipliğine ilişkin haklarını kullanmaya devam edebilir. Bu nedenle pay sahipliği sıfatı kaybedilene kadar mütemerrit ortak genel kurula katılabilir ve oy kullanabilir. Bu hakların yanı sıra ıskat prosedürü sonuçlanana kadar denetleme, bilgi alma, iptal davası açma haklarını da kullanabilir²⁸⁷. Iskat kararın, ıskat edilen ortağa bildirimi herhangi bir şekle tabi değildir. Fakat bildirimin ispatı açısından yazılı olarak yapılmasında fayda vardır²⁸⁸.

Doktrinde ıskat edilen pay sahibi yönetim kurulu üyesiye yönetim kurulu üyeliğinin sona erip ermeyeceği hususunda farklı görüşler vardır. Doktrindeki görüşlerden biri, pay sahibinin aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olduğu durumlarda, yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olma şartı sağlanamadığından ıskat edilen ortağın yönetim kurulu üyeliğinin de sona erdiği yönündedir²⁸⁹. Diğer bir görüşe göre ise ıskat edilen yönetim kurulu üyesinin süresi doluncaya kadar veya

²⁸⁵ AKDAĞ GÜNEY, s. 92; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.II, N. 1068; PULAŞLI, C. 2, s. 1985.

²⁸⁶ Kemal ŞENOCAK, Anonim Ortaklıkta Iskat Kararının Sonuçları, GÜHFD, C. XI, Sa. 1-2, 2007, s. 281.

²⁸⁷ DEĞİRMENCİ, s. 55; ÇELİK 169; GÖLE, s. 123; KARAEGE, Iskat Kararının Hukuka Aykırılığının Yatırımı, DEUHFD, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, C. 21, Özel S. 2019, s. 2315.

²⁸⁸ KARAEGE, s. 2315.

²⁸⁹ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.II, N. 1072.

genel kurul tarafından azledilinceye kadar yönetim kurulu üyeliği sıfatının devam eder²⁹⁰.

bb) Pay Bedeline Mahsuben Yapılan Ödemelerin Geri Alınamaması

TTK m.482/2 hükmü uyarınca yönetim kuruluna tanınan yetkiler arasında, mütemerrit pay sahibinin yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun kılınmak da vardır.

Mütemerrit pay sahibi, ıskata konu paylar bakımından yapmış olduğu ödemeleri sebepsiz zenginleşme kurallarına dayanarak geri isteyemez²⁹¹. Yönetim kurulu ıskat edilen pay sahibine yapmış olduğu kısmi ödemeleri bırakamaz. İskat edilen pay sahibine yapmış olduğu kısmi ödemelerin iade edileceği yönündeki sözleşme hükmü geçersizdir²⁹².

TTK m. 480/1’de “*Pay sahipleri sermaye olarak şirkete verdiklerini geri isteyemezler; tasfiye payına ilişkin hakları saklıdır*” şeklinde bir düzenlemeye gidilmek suretiyle pay sahiplerinin şirkete sermaye olarak getirdikleri değerlerin kendilerine iade edilmesi yasaklanmakla birlikte²⁹³, tasfiye payına ilişkin hakları saklı tutulmuştur. Yargıtay’ın görüşü de pay sahiplerinin tasfiye payına ilişkin haklarının saklı olduğu yönündedir²⁹⁴.

²⁹⁰ ŞENOC AK, s. 284.

²⁹¹ ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s. 606, GÖLE, s. 125, DEĞİRMENCİ, s. 59

²⁹² TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.2, N. 1073

²⁹³ Yargıtay, 11. HD. 06.04.2004 tarih ve E. 8845/ K. 3643 sayılı kararından “...Anonim şirketlerde, pay sahibinin şirkete verdiği ana para, yani şirket esas sermayesinin karşılığı geri istenemez”(kararın bu kısmı için bkz. ERİŞ, C. 3, s. 2485); Yargıtay 11. HD.’nin 08.04.2015 T. ve E. 2014/19016 – K. 2015/4886 sayılı kararından: “6762 sayılı TTK’nın 329 ve 405. maddeleri uyarınca anonim şirket ortakları kural olarak şirkete yatırdıkları sermayeyi geri isteyemezler” (www.legalbank.net’den 14.12.2020 tarihinde alınmıştır).

²⁹⁴ Yargıtay, 11. HD. 19.10.2006 tarih ve E. 7179/ K. 10559 sayılı kararından “...ETK’nın 405/2. maddesi gereğince pay sahipleri sermaye olarak şirkete verdiklerini geri isteyemezler ancak tasfiye payına ilişkin haklar bu yasak kapsamında değildir” (kararın bu kısmı için bkz. ERİŞ, C. III, s. 2483)

TTK m. 519/2 hükmü gereğince, ıskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan bunların yerine verilecek yeni senetleri çıkarma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısım genel kanuni yedek akçeye eklenir.

Iskat edilen pay sahibine, hakkına düşen muaccel hale gelmemiş kâr payı da ödenmez. Ancak mütemerrit pay sahibinin ıskatına karar verilmeden önce muaccel olmuş ve pay sahibine ödenmemiş olan bir miktar kâr payı söz konusuysa pay sahibinin şirkete olan borcuyla takas edilebilir²⁹⁵. Anonim şirketin, mütemerrit pay sahibinin bakiye sermaye borcu ile mütemerrit pay sahibinin hissesine düşen muaccel hale gelmiş fakat henüz ödenmemiş kâr payını takas etmesi durumunda, şirket muaccel kâr payını ıskat edilmeyen diğer pay sahiplerine ilave kâr payı olarak dağıtamaz. Bu temettünün şirketin kâr payından çıkarılarak ödenmiş şirket sermayesi hesabına aktarılması gerekir²⁹⁶.

cc) Payın Başkasına Satışı

Sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibinin ödemekte temerrüde düştüğü paylar üzerindeki hakları sona ermekte ve söz konusu paylar, bir süreliğine şirketin tasarrufuna geçmektedir. Fakat şirketin ıskat edilen payların sahipliğini sürekli olarak devam ettirmesi mümkün değildir. Bu nedenle yönetim kurulu, ıskat kararı vermesinin hemen ardından ıskat yaptırımını uygulanan payları başka bir kişiye satmalıdır²⁹⁷.

Iskat müeyyidesinin uygulanmasından sonra, ıskata maruz kalan payların başka ortaklara satışı yönetim kurulunun yetkisindedir. Paylar, yeni pay sahibine satılana kadar söz konusu paylardan kaynaklanan haklar donar. Yönetim kurulu ıskat edilen

²⁹⁵ GÖLE, s. 126, DEĞİRMENCİ, s. 60.

²⁹⁶ ŞENOCAK, s. 283.

²⁹⁷ ÇELİK, s. 170.

paylara tekabül eden sermayeyi şirkete kazandırmak amacıyla paylara yeni malik bulmakla yükümlüdür. Yönetim kurulu, payları açık artırma, ilan yoluyla ya da borsada yahut kendi belirleyeceği başka bir şekilde satabilir. Payların satışı için kanunda azami bir süre öngörülmemiştir. Fakat sermayenin mümkün olduğunca kısa sürede şirkete kazandırılmasında şirketin çıkarı olması sebebiyle payların ivedilikle yeni pay sahiplerine satılması gerekmektedir²⁹⁸.

Iskata maruz kalan paylar itibari değerlerinin altında bir bedelle de satılabilir²⁹⁹. TTK m. 347 hükmü gereğince payların itibari değerlerinin altında bedelle çıkarılamayacağı kuralı ıskat edilen pay sahibine ait paylara uygulanmaz.

Iskata maruz kalan payı satın alan yeni malik, ıskat edilen pay sahibinin bütün hak ve borçlarına sahip olur. Fakat yeni malik ıskat edilen pay sahibinin bakiye ödeme borcundan sorumluluğu sadece payın kendisine satış bedeliyle sınırlıdır³⁰⁰.

dd) ıskat Edilen Pay Sahibinin Sorumluluğunun Devam Etmesi

TTK m. 483/3'de mütemerrit pay sahibinin, yeni pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutar için şirkete karşı sorumlu olduğu şeklinde bir düzenleme yer almaktadır.

Kural olarak, pay nominal değerlerinin altında bir bedelle çıkarılamaz. Fakat ıskat müeyyidesinin uygulaması durumunda, mütemerrit ortağa ait payların itibari değerlerinin altında satılması mümkündür. ıskat müeyyidesi uygulanan payın itibari değerinin altında bir bedelle satılması durumunda, eski pay sahibi, yeni pay sahibinin, yapmış olduğu ödeme ile payın nominal değeri arasındaki açık kalan tutardan sorumludur. Bunun yanı sıra, pay, itibari değerinde veya itibari değerinin

²⁹⁸ AKDAĞ GÜNEY, s. 92.

²⁹⁹ GÖLE, 128; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s. 606.

³⁰⁰ GÖLE, s. 129.

üzerinde bir bedelle satılmış olsa dahi, pay sahibi, şirkete olan cezai, şart tazminat veya temerrüt faizinden kaynaklı borçları sebebiyle açık kalan tutarı ödemekle yükümlüdür³⁰¹.

ee) Pay Senetlerinin İptal Edilmesi

Iskat müeyyidesi uygulanan paylara için mütemerrit pay sahibine pay senedi verilmişse yönetim kurulu pay sahibinden senetlerin iadesini talep edebilir ve iade edilen senetleri iptal edebilir. Senetlerin iptal edilmesi için, kıymetli evrakların iptaline ilişkin özel hükümlerin uygulanmasına veya mahkemeden karar alınmasına ihtiyaç yoktur³⁰². Senetlerin yönetim kurulu tarafından iptal edilmesi ıskat edilen pay sahibinin senetler üzerinde pay sahipliği haklarının artık var olmadığını göstergesidir³⁰³. Pay senedinin iyiniyetli olarak üçüncü kişi tarafından iktisap edilmiş olmasına da hukuki bir sonuç bağlanmaz³⁰⁴.

İptal edilen pay senetlerinin ele geçirilememesi durumunda yönetim kurulu payları iptal ederek bu kararı Türk Sicil Gazetesi'nde ve sözleşmede öngörülen şekilde ilan eder.

ff) Iskat Edilen Payı Devralan İyi Niyetli Üçüncü Kişinin Durumu

Iskat edilen pay sahibi, ıskat kararı neticesinde payı tasarruf etme hakkını yitirdiği için payın devredilmesi şirkete karşı hüküm ifade etmez ve payı devralan üçüncü kişi ortaklık hakkı kazanmaz. Çünkü ıskatın uygulanması neticesinde, payın üzerinde mevcut bir ortaklık hakkı kalmamıştır. Iskat edilen payı iyi niyetle iktisap eden üçüncü kişiye karşı anonim şirket, yönetim kurulu tarafından iptal edilmiş senetler hakkında herhangi bir hak iddia edilemeyeceği def'inde bulunabilir. Payı

³⁰¹ ÇELİK, s. 174.

³⁰² TEKİNALP, s. 331.

³⁰³ ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, s. 606.

³⁰⁴ BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, s. 332.

devralan iyi niyetli üçüncü kişinin, Borçlar Kanunu'nun temlik edenin sorumluluğu hükümlerine dayanarak payı devredene başvurma hakkı vardır. Payın devri esnasında, payı devralan kişi, ıskat prosedürünün başladığını veya ıskat kararının verildiğini biliyor ise, anılan hükümlere dayanarak devredeni sorumlu tutamaz³⁰⁵.

gg) Rehin ve İntifa Hakkı Sahiplerinin Durumu

Anonim şirketin, ıskata maruz payları değerlendirme hakkı üçüncü kişilerin rehin ve intifa haklarından önde gelir. İntifa ve rehin alacaklılarının pay üzerindeki hakları ıskat ile birlikte sone erer. Çünkü intifa ve rehin haklarının devam ettiği kabul edilseydi, payların satışı neticesinde elde edilen bedelin öncelikli olarak, aynı hak sahibi üçüncü kişilere ödenmesi söz konusu olabilecekti. Bu nedenle payın satışından anonim şirkete hiç para kalmaması veya çok az miktar kalması durumuyla karşılaşılabilecekti. Böyle bir sonuç da ıskat müeyyidesiyle amaçlanan şirketin mal varlığının korunması ilkesiyle bağdaşmaz³⁰⁶.

Paylarına ıskat yaptırımı uygulanan pay sahibi, ıskat neticesinde pay üzerinde bulunan rehin ve intifa haklarının ortadan kalkması nedeniyle rehin ve intifa hakkı sahiplerine karşı sorumlu tutulamaz. Bunun nedeni pay sahiplerinin, rehin ve intifa sahiplerine karşı pay bedelini ödemekle yükümlü olmamalarıdır³⁰⁷.

f) İskatın Hükümsüzlüğü

Sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibine karşı uygulanan ıskat yaptırımının sonuç doğurabilmesi için, alınan ıskat kararının kanunun emredici

³⁰⁵ ŞENOCAK, s. 287.

³⁰⁶ ŞENOCAK, s. 282

³⁰⁷ DEĞİRMENCİ, s. 65.

hükümlerine ve esas sözleşmeye uygun olması gerekir. Aksi halde alınan ıskat kararı sakat olacaktır³⁰⁸.

aa) Yokluk

*“Bir hukuki işlemin kurucu unsurlarının tamam olmaması halinde, söz konusu hukukî işlem varlık kazanamaz ve hukukî ilişki kurulmaz. Ortada bir hukukî işlem yoktur. Bütün hukukî işlemlerde temel unsuru teşkil eden irade beyanı veya irade beyanının yerini tutan bir davranış mevcut olmadıkça bir hukuki işlemin varlığından bahsedilemez”*³⁰⁹. Bu nedenle kurucu unsurlarında eksiklik olan bir ıskat kararı yoklukla malûldür.

Iskat bir yönetim kurulu kararıdır. Bu nedenle yönetim kurulu kararı açısından gerekli olan tüm kurucu unsurları taşıması gereklidir. Bu nedenle TTK m. 390’ye aykırı olarak alınan ıskat kararları yok hükmündedir³¹⁰.

Iskat kararı yönetim kurulu tarafından değil de başka bir kişi veya organ tarafından alınmışsa yok hükmündedir³¹¹. Iskat kararı kanuna ve esas sözleşmeye uygun değilse, ıskat kararı yönetim kurulu tarafından alınsa dahi yok hükmündedir³¹².

Toplantı ve karar yeter sayılarına uyulmaksızın alınan ıskat kararı yok hükmündedir. Bu nedenle yönetim kurulu üyelerinden birinin ıskat edilen pay sahibi olması halinde, ıskat kararının geçerli olabilmesi için ıskat edilen yönetim kurulu üyesi dahil olmak üzere tüm yönetim kurulu üyelerinin ıskat kararının alındığı

³⁰⁸ ÇELİK, s. 160.

³⁰⁹ M. Kemal Oğuzman/Nami BARLAS, Medeni Hukuk, İstanbul 2020, N. 742-743.

³¹⁰ DEĞİRMENCİ, s. 85.

³¹¹ DEĞİRMENCİ, s. 87; ÇELİK, s. 160.

³¹² ÇELİK, s. 160.

toplantıya davet edilmesi gerekir³¹³. Yargıtay'ın görüşü de ıskat kararın toplantı ve karar nisaplarına uyulmadan alınması durumunda geçersiz olacağına yönündedir³¹⁴.

Iskatın yönetim kurulu kararlarında bulunması gereken kurucu unsurları içermesinin yanı sıra, irade beyanının yöneltilmesi hukuki işlemler açısından kurucu unsur olduğundan, ıskat kararının pay sahibine bildirilmesi gereklidir. Bu nedenle pay sahibine bildirilmeyen ıskat kararları yok hükmündedir³¹⁵.

bb) Butlan

Kurucu unsurları tam olmak beraber, genel geçerlilik şartlarından kamu düzenini ilgilendirecek önemde bulunanların gerçekleşmediği hukuki işlem bătıldır, yâni kesin hükümsüzdür³¹⁶.

Iskat kararı, kurucu unsurları taşımakla beraber kamu düzenine ve ahlaka aykırılık taşımamalıdır. Aksi halde TBK m. 27/1 gereğince alınan ıskat kararı kesin hükümsüzdür³¹⁷.

Iskat bir yönetim kurulu kararı olduğundan yönetim kurulu kararlarının butlanı hallerine değinmek gereklidir. TTK 391'de yönetim kurulu kararlarının butlanına sebep olan haller tadadi şekilde sayılmıştır. Söz konusu hükme göre, eşit işlem

³¹³ DEĞİRMENCİ, s. 85.

³¹⁴ Y. 11. HD'nin T.11.06.1990, E. 798/ K. 4612 sayılı kararından: "... Davacı, davalı şirket yönetim kurulunca alınan kararın yasada öngörülen toplantı nisabı göz önüne alınmaksızın alındığı ve yönetim kurulu üyesi de ihraç edilmekle, yönetim kurulunun varlığından söz edilemeyeceğini ileri sürerek, yönetim kurulu kararlarının iptali ile şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesini istemiş bulunmaktadır. Davalı şirketin yönetim kurulu üç üyeden oluşmaktadır. Dairemizin kökleşen kararlarına göre üç üyeden oluşan yönetim kurulunun toplantı nisabı üç kişi olup karar nisabı da ikidir. Dava konusu yapılan 11.12.1987 ve 14.12.1987 günlü yönetim kurulu kararlarının üç üye ile değil iki üye ile toplanılarak oluştuğu anlaşılmıştır. Yönetim kurulunun toplanma nisabını sağlamadan aldığı kararlar yasanın buyurucu kurallarına aykırı olduğundan geçersizdir. Dairemizin kökleşen kararları da bu yoldadır. Yönetim kurulu üyelerinin çağrıya rağmen toplantıya gelmemeleri hali yönetim kurulunun toplantı nisabı olmadan oluşmasına ve karar tesisine neden olamaz. Bu itibarla yönetim kurulunun toplantı nisabı oluşmadan aldığı kararlar geçersiz bulunduğundan davacının iddiası üzerinde durularak sonucu çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken yazılı biçimde karar tesisi doğru görülmemiştir" (kararın bu bölümü için bkz. ERİŞ, C.III, s. 482).

³¹⁵ DEĞİRMENCİ, s. 84

³¹⁶ OĞUZMAN/ BARLAS, N. 750

³¹⁷ ÇELİK, s. 161; KARAEGE, s. 2316.

ilkesine aykırı olan³¹⁸, anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen, pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmalarını kısıtlayan ya da güçleştiren, diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin, kararlar batıldır. İskat da bir yönetim kurulu kararı olduğundan ilgili hükümde yer alan butlan sebepleri ıskat kararı içinde butlana sebebiyet verecektir. TTK 391’de yer alan butlan sebepleri sınırlayıcı olarak sayılmadığı için TBK m. 27 hükmü kapsamına giren başka butlan halleri de meydana gelebilir³¹⁹.

İskat kararının da diğer hukuki işlemler gibi dürüstlük kuralına ve bu kuralın anonim ortaklıklar hukukundaki yansıması niteliğini taşıyan eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil etmemesi gerekir³²⁰. Bazı pay sahipleri hakkında icra takibi yapılırken bazıları için ıskat yaptırımına başvurulması yahut bazı pay sahiplerine bir aydan daha uzun ödeme süresi verilmesi hallerinde eşit işlem ilkesine aykırılıktan bahsedilebilir. Lakin ortaklığın haklı menfaati gereğince mütemerrit pay sahiplerine farklı yaptırımların uygulanması söz konusu olabilir. Bu durumlarda eşit işlem ilkesine aykırılıktan bahsedilemez. Örneğin ödeme gücü yüksek bir pay sahibi hakkında icra takibi yapılırken ödeme gücü düşük başka bir pay sahibi hakkında ıskat kararı alınması eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil etmeyebilir. Fakat yönetim kurulunun takdir hakkını kullanırken nesnel ölçütlere uygun davranması gerekir³²¹. Yargıtay’ın

³¹⁸ **MOROĞLU**, (Değerlendirme ve Öneriler) s. 197, Yazar kanun hükmüne karşı şu şekilde bir eleştiri getirmektedir; “Bir kere, dürüstlük kurallarına aykırılığın değişik bir görünümü niteliğinde olan eşitlik ilkesinin yaptırımı genel kurul kararları bakımından iptal edilebilirliktir. Bunun, yönetim kurulu kararlarının butlanı olarak kabulünün mantıklı bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, eşitlik ilkesine aykırılık ile pay sahiplerinin haklarının ihlali veya kullandırılmasının kısıtlanması nedenlerinin, süresiz ileri sürülebilecek bir butlan nedeni olarak sayılması, hukuk güvenliği açısından sakıncalıdır”

³¹⁹ **KARAEĞE**, s. 2316.

³²⁰ **DEĞİRMENCİ**, s. 87

³²¹ **DEĞİRMENCİ**, 88.

görüşü de, eşit işlem ilkesine aykırı şekilde alınmış ıskat kararların batıl olduğu yönündedir³²².

Iskatın uygulanması gereken şartlar TTK'nın 483. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Iskat kararının kanuna uygunluğundan bahsedilebilmesi için ıskat kararının söz konusu hükümde belirtilen şekle uygun olması gerekir. Hükümde belirtilen şartlardan bir ya da daha fazlasının yerine getirilmeden alınan ıskat kararı geçersizdir³²³.

Iskat kararının geçersizliği halinde herhangi bir süreye bağlı olmaksızın tespit davası açılabilmesi mümkündür. Iskat kararının geçersizliğinin tespitini isteme hakkı sadece ıskat edilen pay sahibine aittir. Yönetim kurulunun ıskat kararı verdikten sonra bu kararın usule aykırılığını iddia ederek, geçersizliğinin tespiti için dava açma hakkı yoktur³²⁴.

cc) İptal Edilebilirlik

6102 sayılı TTK' da ve mülga 6762 sayılı TTK' da yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davası açılmasını düzenleyen genel bir düzenleme olmaması sebebiyle yönetim kurulu kararlarının iptalinin talep edilip talep edilemeyeceği hususu doktrinde tartışmalı olmakla birlikte hakim görüş yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davası açılmayacağı yönündedir³²⁵.

³²² 11 HD.'nin T. 28.11.2016, E. 2016/9154 (bkz.www.kazanci.com).

³²³ ÇELİK, s. 162.

³²⁴ ÇELİK, s. 162.

³²⁵ KARAEGE, s. 2318; ÇELİK s. 162; KIRCA/ ŞEHİRALİ ÇELİK/ MANAVGAT, s. 523, Yazarlar, de lege lata yönetim kurulu kararlarının iptali mümkün olmadığı kanaatin de olup bu kanaatin 6102 sayılı Kanun ile daha pekiştiği görüşündedirler. 6762 sayılı kanun döneminde konu yeterince tartışılmasına rağmen 6102 sayılı kanunda iptal kurumunun düzenlenmemesi nedeni ile bu husust kanun boşluğu değil bilinçli susma olarak kabul edilmesi gerektiğini, kanun koyucunun konunun farkında olduğunu butlanın düzenlendiği 391.maddenin gerekçesinde yer alan “yönetim kurulu kararları iptal edilemez buna karşılık batıl yönetim kurulu kararlarına karşı tespit davası açılabilmesi (genellikle) kabul edilmekte, kanunlar bu yönde hükümlere yer vermektedir.” İfadelerinden anlaşıldığını belirtmektedirler. İptal davası inşai (yenilik doğuran) bir dava olduğundan ve kanunda ön

Yönetim kurulu kararlarının iptalinin talep edilip edilemeyeceği konusunda ise Yargıtay karar kararlarında çelişkiler vardır. Yargıtay'ın iptaline karar verdiği yönetim kurulu kararları genel olarak sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibinin ıskatına ilişkin kararlardır³²⁶.

Yönetim kurulu kararlarına karşı iptal yaptırımının uygulanabildiğini varsayımında, hukuka aykırı şekilde ıskat edilen pay sahibin hangi yaptırımı tercih edeceği şüpheyne neden olabilir. İskat edilen pay sahibin kararın iptalini talep etmek yerine, butlanın tespitini talep etmesi daha doğru olur. Çünkü iptal kararı ileriye etkili olmasına karşı butlan kararı geçmişe etkili olup, ıskat kararını baştan itibaren geçersiz kılar³²⁷.

II) LİMİTED ŞİRKETTE ORTAĞIN NAKDİ SERMAYE KOYMA BORCUNA AYKIRI DAVRANMASI (TEMERRÜDÜ) VE BU BORCA AYKIRILIĞIN YAPTIRIMLARI

Türk Ticaret Kanununda, ortakların nakit sermaye borcunun ifa edilmemesinin sonuçlarına ilişkin limited şirketlere özel bir düzenleme mevcut değildir. Limited şirket ortaklarının nakit sermaye koyma borcunda temerrüde düşmeleri durumunda TTK m. 585’de yapılan atıf nedeniyle, anonim şirketlere ilişkin m. 480 vd. hükümler uygulanacaktır.

görülenler dışında yeni bir inşai dava yaratılamayacağı, inşai davalarda numerus clausus ilkesi geçerli olduğunu savunmaktadırlar.

³²⁶Yargıtay 11 HD’nin T. 21.02.1980, E. 456, K.818; Yargıtay 11. HD. 20.10.1986 E. 4539,K. 5426; Yargıtay 11.HD’nin T. 18.01.2000, E. 6574, K.94(Yargıtay kararları ve ayrıntılı bilgi için bkz. **KIRCA/ŞEHİRALİ ÇELİK/ MANAVGAT** s. 524)

³²⁷ **ÇELİK**, s. 164; **GÖLE**, s. 115.

Yargıtay'ın görüşü de sermaye koyma borcunda temerrüde düşülmesi durumunda TTK m. 585'de yapılan atıf sebebiyle TTK m. 482 ve 483'üncü madde hükümlerinin uygulanması yönündedir³²⁸.

A. Ortağın Nakdi Sermaye Koyma Borcuna Aykırı Davranması: Sermaye koyma borcunda Temerrüt

1) Ortağa Çağrı Yapılması

Bakiye sermaye borcunun ödeme tarihleri esas sözleş ile belirlenmiş ise, sermaye koyma borcu sözleşmede belirlenen tarihte ihtara gerek olmaksızın muaccel hale gelir. Ortağa, yapılan bir çağrı varsa, yapılan çağrı hatırlatma niteliğindedir³²⁹.

Esas sözleşmede, sermaye borcunun bir tarih belirtilmeksizin, tescilden itibaren belirli bir sürede ödeneceği kararlaştırılmışsa, ortakların muacceliyet tarihini bilmeleri mümkün olmadığından, ortaklara çağrıda bulunulması gerekir. Söz konusu çağrı ortakları bilgilendirme niteliğinde olup, borcun muaccel hale gelmesinin de etkisi yoktur. Fakat bu çağrı yapılmadan TTK m. 482 ve m. 483'teki yaptırımlara başvurulması mümkün değildir³³⁰.

Şirket esas sözleşmesinde borcun muaccel hale gelme zamanına ilişkin bir vade ya da süre öngörülmediği takdirde, ortaklardan sermaye koyma borcu ilan vasıtası ile

³²⁸ Yargıtay 11 HD'nin T. 19.06.2015, E. 2015/ 4514, K. 2015/ 8567 sayılı kararından: “Dava, sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkindir. Ancak, dava açıldığı tarihte yürürlükte bulunan 6102 sayılı TTK'nın 585. maddesi atfıyla uygulanması gereken aynı yasanın 482 ve 483. maddelerinde sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortağın şirketten ne şekilde çıkarılacağı gösterilmiştir. Bu durumda, davacı şirketin bu lazımiyeye riayet etmeden mahkemeye dava açması doğru olmadığı gibi, mahkemece de bu konuda yasada özel düzenleme yapıldığı gözden kaçırılarak haklı sebebin gerçekleştiği gerekçesiyle çıkarmaya karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.” (bkz. ERİŞ, C. III, s. 2501); Yargıtay 11. HD.'nin 18.9.2017 tarih ve E. 2016/1728 K. 2017/4475 sayılı kararından: “ Ancak, TTK'nın 585. maddesinin atfıyla somut olaya uygulanması gereken aynı Kanun'un 480. vd. maddelerine göre ortağın sermaye borcunu ödememesi sebebiyle temerrüde düşmesi halinde 483. maddede gösterilen usulün gerçekleştirilerek ortağın şirketten iskat edilmesi mümkündür.” (www.kazanci.com'dan 13.12.2020 tarihinde alınmıştır.).

³²⁹ TEKİNALP, s.330; TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C. II, N. 1024; PULAŞLI, C. II, s.1974.

³³⁰ TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), N. 1024; PULAŞLI, C. II, s. 1975.

talep edilir. Yapılacak olan ilan Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanması gereklidir³³¹. Ortaklardan sermaye ödeme borcunun ifası için çağrıda bulunma yetkisi müdüre veya müdürler kuruluna aittir. Ortaklara çağrı, kural olarak ilan yoluyla yapılır. Esas sözleşmeyle, sermaye borcunun yerine getirilmesine ilişkin çağrının, ilan dışında başka bir yöntem ile yapılmasının kararlaştırılması da mümkündür³³².

TTK m.481/1 gereğince, ortaklara yapılan ilanda, ödenmesi istenen sermaye borcunun oranı veya tutarı ile ödeme tarihi ve ödemenin nereye yapılacağı açıkça belirtilmelidir.

2. Ortağın Temerrüdü

Limited nakdi sermaye koyma borcunu ödenmesi için esas sözleşmede belirli bir vade öngörülmüşse zamanında borcunu yerine getirmeyen ortak ihtarla gerek olmaksızın temerrüde düşer. Esas sözleşmede vadenin kesin olarak belirtilmediği durumlarda ise borcunu yerine getirmeyen ortağın temerrüde düşürülmesi için ihtar gereklidir. TTK'nın 344/1. maddesinde nakit sermaye borcunu ödeme zamanına ilişkin bir düzenleme yer almaktadır. İlgili hükümde yer alan yirmidört aylık süre TTK m. 585'de yapılan atıf gereğince limited şirketler açısından da uygulanır. TTK m. 344/1 uyarınca sermaye taahhüdü borcu, tescil tarihini izleyen ikinci yılın sonunda muaccel olur. İlgili düzenleme belirli vade niteliğini taşımadığından borçlunun temerrüde düşürülmesi için ihtar yapılması gereklidir³³³.

Esas sözleşmede, borcun muaccel olacağı ana ilişkin herhangi bir vade veya süre belirlenmemiş ise sermaye koyma borcunun muaccel olması için ortaklara çağrı yapılması gerekir. TTK m. 481 uyarınca, esas sözleşmede başkaca bir yöntem

³³¹ ÇELİK, s. 133.

³³² YASAN, s. 417.

³³³ AKDAĞ GÜNEY, s. 86.

öngörülmediyse, çağrı ilan vasıtası ile yapılır. İlanda ödenmesi istenen sermaye borcunun oran veya tutarı ile ödeme tarihi ve ödemenin nereye yapılacağı açıkça belirtilir. Ortak, sermaye borcunu ilanda tarihte ve yerde ödenmez ise temerrüde düşer.

B. Limited Şirkete Nakdi Sermaye Koyma Borcuna Aykırılığın Yaptırımları

Sermaye borcunu ödemekte temerrüde düşen ortağa uygulanabilecek çeşitli yaptırımlar vardır. Söz konusu yaptırımlar TTK' nın anonim şirketlere ilişkin 482 ve 483. maddelerinde düzenlenmiştir. TTK 585. maddesinde yapılan atıf nedeniyle bu hükümler limited şirketler içinde uygulanabilecektir.

1. İcra Takibi ve İfa Davası

Sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen ortağa karşı başvurulabilecek yaptırımlar TTK'nın anonim şirketlere ilişkin 482 ve 483. maddelerinde düzenlenmiştir. Söz konusu hükümler, TTK m. 585'de yapılan atıf nedeniyle sermaye koyma borcunda temerrüde düşen limited şirket ortaklarına karşıda uygulanabilecektir. Fakat TTK' m. 482 ve m.483'de düzenlenen yaptırımlar arasında icra takibi ve ifa davasına yer verilmemiştir.

Doktrindeki hakim görüş uyarınca, sermaye koyma borcunda temerrüde düşen ortağa karşı icra takibi ve iflas davası yöntemlerine başvurulması mümkündür³³⁴.

Yargıtay'a göre ise nakit sermaye koyma borcunda temerrüde düşen pay sahibine karşı icra takibi yapılması veya ifa davası açılması mümkündür³³⁵.

³³⁴ ARSLANLI/DOMANIÇ, s. 393; DOĞANAY, s. 1221; İMREGÜN, s. 284; GÖLE, s. 99, BAHTİYAR, s. 295, ÇELİK s. 140; DEĞİRMENCİ, s. 7; YASAN, s. 418; Engin ERDİL, Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, İstanbul 2010, s. 111.

³³⁵ Yargıtay HGK 01.03.1967 T. 966 E. /T-1511, K.133 (Yargıtay kararı için bkz. GÖLE, s. 98).

Limited şirketin icra takibi veya ifa davasıyla aynı anda ıskat yaptırımına başvurması mümkün değildir. Bu yaptırımlardan birini tercih etmesi gerekir. Şirket tercih ettiği yollardan birini bırakıp diğerine başvurabilir. Şirket esas sözleşmesine aksine bir hüküm yoksa veya genel kurulca hilafa karar alınmamışsa, hangi yola başvurulacağına karar verme yetkisi müdürlere aittir³³⁶.

2. Temerrüt Faizi

Nakit sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen ortaklara uygulanabilecek yaptırımlardan bir tanesi de temerrüt faizinin talep edilmesidir.

Nakit sermaye ödeme borcunda mütemerrit olan ortaktan temerrüt faizi talep edilebilmesi için, ortağın temerrüde düşmekte kusurlu olması gerekli değildir³³⁷. Ayrıca, temerrüt faizinin talep edilebilmesi ortağın şirkete olan borcunu ödememesi neticesinde zarara uğraması gerekli değildir. Şirket hiçbir zarara uğramasa daha temerrüt faizi talep edilebilir³³⁸.

Esas sözleşmede nakit sermaye borcunun ödeneceği tarih açıkça belirtilmişse ortağın temerrüde düşmesi için ortağa ayrıca bir ihtar yapılması şart değildir. Belirtilen tarihte sermaye koyma borcunu ifa etmeyen ortak temerrüde düşer³³⁹. Bu nedenle temerrüt faizi sözleşmede belirtilen kesin vadeden itibaren işlemeye başlayacaktır.

Esas sözleşmede sermaye koyma borcunun muaccel hale geleceği an için tescilden itibaren belirli bir süre ön görülmesi halinde ise ortakların muacceliyet tarihini bilmeleri mümkün olmadığından, ortaklara sermaye borçlarını ifada etmeleri için çağrıda bulunulması gerekmektedir. Söz konusu çağrı pay sahiplerini

³³⁶ ARSLANLI/DOMANIÇ, C. III, s. 393.

³³⁷ İMREGÜN, s. 284; GÖLE, s. 106; ÇELİK, s. 141; ERDİL, s. 113.

³³⁸ GÖLE, s.107; ÇELİK, s. 141.

³³⁹ TEKİNALP, s.330; TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), s. 1024; PULAŞLI, C. II, s. 1974.

bilgilendirme niteliğinde olup, borcun muaccel hale gelmesinin de etkisi yoktur. Ancak bu çağrı yapılmaksızın TTK m. 482 ve m 483'teki yaptırımlara başvurulması mümkün değildir³⁴⁰. Zira bu çağrı yapılmadan borç muaccel hale gelmiş olsa da ortak temerrüde düşmez. Ortak, çağrıda belirtilen tarihte borcunu ifa etmezse, bu tarihte temerrüde düşer. Bu durumda, mütemerrit ortaktan, borcun ifası için çağrıda belirlen tarihten itibaren temerrüt faizi talep edilebilir.

Esas sözleşmede borcun muaccel hale geleceği ana ilişkin bir vade yahut süre öngörülmemişse, ortaklardan sermaye borcunu ifa etmeleri ilan yoluyla veya sözleşmede ön görülen yöntem ile talep edilir. Ortak çağrıda belirtilen zaman diliminde sermaye koyma borcunu yerine getirmez ise temerrüde düşer ve bu tarihten itibaren kendisinden temerrüt faizi talep edilebilir.

Esas sözleşmede temerrüt faizine ilişkin bir oran öngörülmüşse, sözleşmede öngörülen oran esas alınır. Esas sözleşmede bir oran öngörülmediği takdirde ise kanuni faiz oranı esas alır. Sermaye ödeme borcu ticari bir iş olduğundan faiz reeskont faiz oranı üzerinden hesaplanabilir³⁴¹. Sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen pay sahibinden ticari faiz olan avans faizi talep edilmesi mümkündür³⁴².

Limited şirket müdürleri, aksi sözleşmede öngörülmediği sürece temerrüt faizini talep etmekle yükümlüdür³⁴³.

3. Cezai Şart

Pay sahibinin bakiye nakit sermaye koyma borcunu ifada temerrüde düşmesinin sonuçlarından biri de ortaklık sözleşmesinde cezai şart öngörülmüş ise, ortakların

³⁴⁰ TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C. II, N. 1024; PULAŞLI, C. II, s. 1975.

³⁴¹ YASAN, s. 421.

³⁴² Yargıtay 11.HD. T. 16.11.2019, E. 5834, K.11856 (bkz. ERİŞ, C. III, s. 2493)

³⁴³ YASAN, s. 420; Hayrettin ERDEM, Şirket Ortaklarının Sermaye Taahhüdünü Yerine Getirmesinin Sonuçları, Yaklaşım Dergisi, , S. 115, Y. 10, Temmuz 2002, s. 107.

ceza-i şart ödemekle yükümlü olmalarıdır. Esas sözleşmede cezai şart öngörülmemişse cezai şart talep edilemez³⁴⁴ Cezai şartın esas sözleşmede öngörülmüş olmasının yanı sıra, müdürün şirket tüzel kişiliği adına mütemerrit ortağa ihtarda bulunması da gereklidir. Bu ihtarın esas sözleşme öngörülen şekilde ve TTSG’de yayımlanacak ilan yoluyla yapılması gereklidir³⁴⁵.

Şirketin kuruluş esnasında esas sözleşmede, sermaye koyma borcunda temerrüde düşülmesi halinde cezai şart ödenmesini öngören bir hüküm bulunmaması durumunda sonradan cezai şartın kararlaştırılabilmesi için şirket esas sözleşmesinin TTK hükümlerine göre değiştirilmesi gerekir³⁴⁶.

Sermaye koyma borcunda temerrüde düşen pay sahibinden cezai şartı talep edebilmesi için pay sahibinin temerrüdü sonucunda bir zarara uğraması zorunlu değildir³⁴⁷.

Kar payından, oy hakkından iptal davası açma hakkından yoksunluk gibi pay sahipliğine ilişkin haklardan mahrum bırakmaya yönelik cezai şart esas sözleşmede ön görülemez³⁴⁸.

Sözleşmede öngörülen cezai şartın fahiş olması durumunda, hakim temerrüde düşen pay sahibinin daha önce ortaklığa yapmış olduğu ödemeleri ve ödenmiş sermaye payı miktarını göz önünde bulundurarak cezai şart miktarında indirim yapabilir³⁴⁹. Mütemerrit pay sahibinin tacir sıfatını haiz olması durumunda TTK m.22 gereğince cezai şartın fahiş olduğu iddiasıyla indirim istemesi mümkün değildir³⁵⁰.

³⁴⁴ ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp), C. 2, N. 1058; BAHTİYAR, s. 296; GÖLE, s. 112; YASAN, s. 421; ERDİL, s. 114.

³⁴⁵ YASAN 421.

³⁴⁶ GÖLE s. 112.

³⁴⁷ GÖLE, . s. 113.

³⁴⁸ TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C. II, N. 1058; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 296.

³⁴⁹ ARSLANLI, C. 1, s. 194.

³⁵⁰ GÖLE, s.113.

4. Tazminat

Sermaye ödeme borcunun gereği gibi veya zamanında yerine getirilmemesi nedeniyle şirketin zarara uğraması söz konusu olabilir. Sermaye borcunun ifa edilmemesi neticesinde, şirketin zarara uğraması durumunda, zarara sebebiyet veren ortaktan tazminat da talep edilebilir³⁵¹.

Sermaye ödeme borcunda mütemerrit olan pay sahibinin, ödemiş olduğu gecikme faizi, ortaklığın zararının tamamı veya bir bölümünü karşılaması durumunda gecikme faizi ile karşılanan miktar için tazminat talep edilemez³⁵². Ayrıca, mütemerrit ortaktan tazminat talep edilebilmesi için ortağın, temerrüde düşmekte kusuru olması gereklidir. Fakat şirketin, ortağın temerrüde düşmekte kusuru olduğunu ispatlaması gerekmez. Kural olarak ortağın kusurlu olduğu var sayılır. Temerrüde düşen ortak, tazminat ödemekten kusursuzluğunu ispat ederek kurtulabilir³⁵³.

Sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen ortağa karşı tazminat davası açmaya şirket adına müdürleri yetkilidir³⁵⁴. TTK m. 128/7 gereğince, mütemerrit ortağa karşı tazminat davası açılabilmesi için, ihtarda bulunulması gereklidir. Ortağa yapılan ihtarda, borcunu yerine getirmediği takdirde kendisinden, şirketin uğradığı zararların talep edileceği yer almalıdır³⁵⁵.

5. İskat

a) Genel Olarak

Nakit sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen ortağa uygulanabilecek yaptırımlardan bir tanesi de ıskattır. Kanunda limited şirketlerde ıskata ilişkin özel bir

³⁵¹ ÇELİK, 143; YASAN, 422.

³⁵² DOMANIÇ, s. 729; ÇELİK, s. 144, YASAN, s. 422; ERDEM s. 107.

³⁵³ YASAN, s. 423; ÇELİK s. 144.

³⁵⁴ YASAN s. 422.

³⁵⁵ YASAN s. 422; ERDEM, s.107.

hüküm yer almamakla birlikte, TTK m. 585’de sermaye borcunu ifa etmemenin sonuçları hakkında anonim şirket hükümlerinin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. TTK m. 585’de yapılan atıf nedeniyle sermaye borcunu ifada temerrüde düşen limited şirket ortaklarına karşıda ıskat yaptırımına başvurulabilecektir.

Daha önce de değinildiği üzere, ıskat ve ortaklıktan çıkartma farklı kavramları ifade etmektedir. İskat yaptırımının uygulanması durumunda, ortak yalnızca ödemekte temerrüde düştüğü paylara ilişkin pay sahipli haklarını kaybeder. İskat edilen ortağın, ortaklıktan çıkartılmasından söz edilebilmesi için ortağın ıskat yaptırımının uygulanması sonucunda ortaklıkta ıskata maruz kalmayan hiçbir payının kalmaması gerekir. Ortağın, karşılıkları ödenen payları varsa, bu paylar açısından pay sahipliği hakları devam eder³⁵⁶.

6762 sayılı TTK döneminde, sermaye borcunda temerrüde düşülmesi, ortaklıktan çıkartma sebebi olarak düzenlenmişti. ETK. m. 529’e göre, sermaye ödemekte temerrüde düşen ortağa, noter vasıtasıyla ihtarda bulunularak, on beş günden az olmamak üzere süre verilerek iki kez ihtar yapılmasına rağmen, borcun ifa edilmemesi durumunda, ortağın şirketten çıkartılması mümkündü. ETK m. 529 hükmünün uygulanması neticesinde, sermaye borcunun bir taksitini ödemekte temerrüde düşen ortak dahi, daha önce tamamını ödediği paylar dahil olmak üzere tüm ortaklık haklarından yoksun bırakılıp şirketten çıkarılabilmekteydi³⁵⁷. 6102 sayılı TTK hükümlerine göre ise, sermaye borcunu ödemedede temerrüde düşülmesi ortaklıktan çıkartma nedeni değildir. Sermaye borcunu ödemedede temerrüde düşülmesi halinde TTK m. 585’de yapılan atıf nedeniyle TTK’ nın 482 ve 483 maddelerinde düzenlenen ıskat veya diğer yaptırımlar uygulanabilecektir. İskat yaptırımına

³⁵⁶ ÇELİK, s. .93.

³⁵⁷ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1678k; ÇAMOĞLU, s. 82.

başvurulması halinde, ıskat yalnızca, ifada temerrüde düşülen paylara ilişkin haklardan yoksunluğa sebep olduğundan, ortağın daha önce tamamını ödemiş olduğu paylara ilişkin hakları devam edecektir³⁵⁸.

Iskat yaptırımı sadece nakit sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen ortağa karşı uygulanabilir. TTK m. 128 hükmü gereğince taahhüt edilen ayni sermaye borcu ifa edilmeden şirket kurulması mümkün değildir. Bu nedenle ayni sermaye borcunda temerrüde düşülmesi söz konusu olamayacağından ıskat yaptırımı yalnızca nakdi sermaye borcunda temerrüde düşülmesi halinde uygulanabilir³⁵⁹.

Iskat yalnızca nakit sermaye borcunda temerrüde düşülmesi halinde uygulanan bir yaptırım olduğundan, yan edim ve ek ödeme yükümlülüklerinin gereği gibi yerine getirmeyen ortağa karşı da ıskat yaptırımının uygulanması mümkün değildir³⁶⁰.

Iskat pay sahibi açısından ağır sonuçları olan bir yaptırım olduğu için ıskata ilişkin hükümler emredici niteliktedir. Iskata ilişkin hükümlerin emredici nitelik taşımasının nedeni, ortağın keyfi bir şekilde ıskat edilmesinin önlenmesidir³⁶¹.

b) Iskatın Uygulanması

aa) Iskatı Uygulayacak Organ

Nakit sermaye borcunun ifa edilmesini talep etme hakkı yalnızca limited şirkete aittir. Şirket alacaklılarının sermaye koyma borcunu pay sahiplerinden talep etme hakları yoktur. Zira ortaklar yalnızca limited şirket tüzel kişiliğine karşı borç altına

³⁵⁸ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 16781; ÇAMOĞLU, s. 83.

³⁵⁹ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1697; ÇAMOĞLU, s. 106; YASAN, 423.

³⁶⁰ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1695; ÇAMOĞLU, s. 107.

³⁶¹ DEĞİRMENCİ, s. 10.

girmişlerdir. Bu sebeple şirketten alacağı olan kişiler, alacaklarını tahsil etmek amacıyla limited şirket ortaklarına başvuramaz³⁶².

Limited şirketlerde ortaklardan sermaye borcunu talep etme konusunda limited ortaklığın talep etme yetkisi ortaklığın idare ve temsil organı konumunda olan müdürlere aittir³⁶³. Müdürler, sermaye borcunu ödemekte temerrüde düşen ortağa karşı ıskat prosedürünü başlatabilecekleri gibi dava açabilir veya icra takibi yöntemine başvurabilirler. Ancak, müdürler, yaptırımlara başvururken, aynı durumdaki mütemerrit ortaklara, eşit işlem ilkesine aykırı şekilde davranamaz³⁶⁴.

bb) İskatın Uygulanma Zamanı

Sadece şirkete ortak olan kişi, pay sahipliğinden kaynaklanan haklardan yoksun kılınabilir. Pay sahipliği ise şirketin ticaret siciline tescili veya sermaye artırımında ise artırım kararının tescili ile mümkün olur. Bu nedenle şirket kurulmadan önceki ve sermaye artırımından önceki dönemde ıskatın uygulanması mümkün değildir. Salt sermaye taahhüdünde bulunmak ıskat yaptırımına başvurulması için yeterli değildir³⁶⁵.

cc) İskat Usulü

Sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen ortağa karşı ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için, müdürler tarafından, mütemerrit pay sahibine, Türk Ticaret Sicili Gazetesi ile esas sözleşmenin öngördüğü şekilde ilan yoluyla ve şirketin internet sitesi varsa, internet sitesinde de yayımlanacak bir mesajla ihtarla bulunulması

³⁶² GÖLE, s. 54, ŞENER Ortaklıklar Hukuku, s. 604, ŞENER Limited Ortaklıklar, s. 12, ANSAY, s. 230

³⁶³ ŞENER, Limited Ortaklıklar, s. 127.

³⁶⁴ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1696; ÇAMOĞLU, s. 107.

³⁶⁵ AKDAĞ GÜNEY, s. 87.

gereklidir³⁶⁶. TTK m. 483/1 uyarınca, yapılan ihtarda, mütemerrit ortağın temerrüde konu olan tutarı bir ay içinde ödemesi gerektiği aksi hâlde, ilgili paylara ilişkin haklarından yoksun bırakılacağı ve sözleşme cezasının isteneceği belirtilmelidir. Bir aylık süre ilan tarihinden itibaren işlemeye başlar.

Elinde nama yazılı pay senedi bulunan mütemerrit ortağa karşı, ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için müdürler tarafından, ortağa iadeli taahhütlü mektupla ve varsa şirketin internet sitesinde yayımlanacak bir mesajla çağrıda bulunulması gereklidir³⁶⁷. Ortağa verilen bir aylık mehil süresi, iadeli taahhütlü mektubun tebliğinden itibaren başlar³⁶⁸.

Mütemerrit ortağa verilen süre en az bir ay olmalıdır. Süre bir aydan az ise ıskat kararı geçersizdir³⁶⁹.

Iskat yaptırımının uygulanabilmesi için ortağın sermaye ödeme borcunda temerrüde düşmesi gereklidir. Ortağın, temerrüde düşmesi için ihtar gerek olan hallerde, ilk önce, ortağı temerrüde düşürmek üzere temerrüt ihtarında bulunulmalıdır. Ortağı temerrüde düşürmek maksadıyla yapılan ihtarında ayrıca ıskat hakkının kullanılacağına ilişkin ihtarın da yer alması durumunda, yapılan ihtar ile ıskat müeyyidesinin uygulanması mümkün değildir³⁷⁰. Yargıtay'ın görüşü de pay sahibinin temerrüde düşürülmeden aynı ilan veya tebligat ile borçlunun hem temerrüde düşürülmesi hem de ıskat ihtarının yapılmasının mümkün olmadığı yönündedir³⁷¹.

³⁶⁶ YASAN, s. 426.

³⁶⁷ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1697; ÇAMOĞLU s. 107; YASAN, s.426.

³⁶⁸ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1697; ÇAMOĞLU s. 107; YASAN, s. 426.

³⁶⁹ Y. 11.HD. T. 27.01.1992, E.5237, K.334; Y. 11 HD. T. 17.11.1981, E. 5383, K. 5479 (Yargıtay kararlar için bkz. ERİŞ, C. III, s. 2502).

³⁷⁰ DEĞİRMENCİ, s. 41.

³⁷¹ Yargıtay kararı değirmenci 41 e bak

Esas sözleşmede cezai şart öngörülmüşse, ortağa yapılan ihtarda, cezai şartın da talep edilmesi gerekir³⁷². Bu durumda, ihtarın içeriğinden, hangi müeyyide uygulayacağının şüpheyi yer vermeyecek derecede net bir şekilde anlaşılması gerekir³⁷³.

Iskat kararı, bozucu yenilik doğuran nitelikte olup karşı tarafa ulaşmasıyla sonuç doğurur. Bu nedenle, ıskat kararının müdürler tarafından verilmiş olmakla birlikte henüz ortağa ulaşmadığı zaman diliminde, mütemerrit ortak, borcunu ifa ederek ıskat yaptırımını bertaraf edebilir³⁷⁴.

c. Iskat Kararı

Mütemerrit ortak kendisine verilen bir aylık süre içerisinde borcunu ödemezse, müdür veya müdürler kurulu, ortağa ödemediği paylar açısından ıskat yaptırımını uygulayabilir³⁷⁵. Iskat kararı alınırken TTK m. 483’de belirtilen usule uyulması gereklidir. Aksi halde alınan ıskat kararı geçersiz olur³⁷⁶.

³⁷² ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. 2, N. 1693; ÇAMOĞLU, s.107.

³⁷³ ÇELİK, s. 149.

³⁷⁴ İMREGÜN, s. 285.

³⁷⁵ ÇAMOĞLU(POROY/ TEKİNALP), C. 2, N. 1696; ÇAMOĞLU, s. 107; Aksi görüş, ARSLANLI/ DOMANIÇ; s. 396, ETK döneminde yazılmış olan eserde, ETK’nın m.520/2 gereğince sermaye payının devri, m. 523 ve m. 521/4 gereğince ihraç, ortakların kararına tabi tutulduğundan ıskata umumi heyetin(genel kurulun) karar vermesi gerektiği savunulmaktadır.

³⁷⁶ ÇAMOĞLU, s. 107; ÇELİK, 159; Yargıtay 11. HD.’nin 29.03.2005 T. ve E. 2004/5574, K. 2005/2991 sayılı kararından: “...Dava, limited şirket ortağının sermaye koyma borcunu yerine getirmemesi nedeniyle ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin kararın iptali istemine ilişkindir. Davacı, 25.03.2003 tarihli ortaklar kurulu toplantısında alınan ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin kararın iptalini istemiştir. Daha önce 29.05.2000 tarih ve 11 ve 12 nolu karar ile davacının ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmiş, bu karar davacının genel kurul toplantısına usulüne uygun olarak davet edilmemesi nedeniyle mahkemece iptal edilmiştir. Davalı şirket tarafından bu defa 25.03.2003 tarih ve 24 nolu kararla davacının da bulunduğu ve muhalefet şerhi yazdığı toplantıda davacının ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmiştir. Bu kararın iptali için açılan davada alınan bilirkişi raporunda, 29.05.2000 tarih ve 11 ve 12 no.lu kararlar incelenerek davacının toplantıya çağırma usulüne uygun olarak çağırılmadığı görüşü bildirilmiştir. Mahkemece, isteme uygun olarak, 25.03.2003 tarihli ve 24 nolu toplantı sonucu alınan ve davacının sermaye koyma borcunu yerine getirmediğinden bahisle ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin kararın usul ve esas bakımından yasanın aradığı koşulları oluşturup oluşturmadığının incelenmesi gerekirken, daha önce dava konusu yapılan 29.05.2000 tarih ve 11 ve 12 nolu genel kurul kararları üzerinde inceleme yapan bilirkişi raporu hükme esas alınarak karar verilmesi doğru görülmemiştir” (www.legalbank.com’dan 13.12.2020 tarihinde alınmıştır.).

İskatın, hukuki nitelik itibariyle bozucu yenilik doğuran bir karar olması nedeniyle sonuç doğurabilmesi için mütemerrit ortağa ulaşması gerekir. Bu nedenle, müdür veya müdürler kurulu, ıskat kararı almış olsa dahi, ortağın, ıskat kararının kendisine henüz ulaşmadığı süre zarfında, sermaye ödeme borcunu ifa ederek, ıskat kararının hükümlerini doğurmasını engelleme ve ortak sıfatını koruyabilme imkanı vardır³⁷⁷.

İskat kararı, en erken mütemerrit ortağa, borcunu ifa etmesi için verilen bir aylık mehlin sona erdiği günü takip eden gün alınabilir. Müdür veya müdürler kurulu, sermaye koyma borcunu ifa etmeyen ortağa karşı ıskat yaptırımını uygulamak istiyorsa, ıskat kararını ortağın haklarını ihlal etmeyecek makul bir süre içerisinde almalıdır³⁷⁸. Ortakların, uzun bir süre ıskat tehdidiyle karşı karşıya bırakılmaması için, ortaklara verilen bir aylık mehlin dolmasından çok uzun bir süre sonra ıskat müeyyidesinin uygulanması doğru değildir³⁷⁹.

d) İskatın Sonuçları

aa) Pay Sahipliğinden Kaynaklı Haklarının Sona Ermesi

İskatın sonuçlarından bir tanesi, ortağın, ödemekte temerrüde düştüğü paylara ilişkin ortaklık sıfatını kaybetmesidir. Ortak, yalnızca ödemekte temerrüde düştüğü paylar yönünden pay sahipliği sıfatını kaybeder³⁸⁰. Ortağın, bedeli tamamen ödediği paylara ilişkin hakları devam eder. Ortak, tüm paylarını ödemekte temerrüde düşmüşse, ıskat ortaklıktan çıkarılma sonucunu doğurur³⁸¹.

³⁷⁷ İMREGÜN, s. 285.

³⁷⁸ GÖLE, s. 123.

³⁷⁹ GÖLE, s. 123; ÇELİK, s. 159; BATTAL, s. 56; DEĞİRMENCİ, s. 53.

³⁸⁰ PULAŞLI, C.II, s. 1985; TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C.II, N. 1068; YASAN, s. 427.

³⁸¹ AKDAĞ GÜNEY, s. 92; TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C.II, N. 1068; YASAN, s. 428.

İskatın uygulanması sonucunda, ortak, paya bağlı tüm haklarını kaybeder. Örneğin ıskat edilen ortak; oy hakkı ve genel kurul kararına iptal davası açma hakkı, kar payı hakkı, tasfiye payı hakkı, yeni pay alma hakkı, bilgi alma inceleme ve denetleme hakkı, rüçhan hakkını yitirir³⁸².

İskat kararı, bozucu yenilik doğuran nitelikte olduğundan, olduğundan, sonuç doğurabilmesi için ıskat kararının pay sahibine ulaşması gerekir. Bundan dolayı ıskat kararı verilmiş olsa da ortak karar kendisine ulaşınca kadar geçen süre zarfında paydan kaynaklanan haklarını kullanmaya devam edebilir³⁸³.

bb) Pay Bedellerine Mahsuben Yapılan Ödemelerin Geri Alınmaması

İskat edilen ortağın, pay bedeline mahsuben yapılan ödemeleri geri alamaması da ıskatın sonuçlarından biridir. İskatın uygulanması sonucunda, ortak, ıskata maruz kalan paylara ilişkin yapmış olduğu kısmi ödemeleri talep etme hakkını kaybeder. İskat edilen ortağın, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak, yapmış olduğu ödemelerin iadesini talep etmesi de mümkün değildir³⁸⁴. Ortağın ıskatı halinde, taahhüt ettiği paylara ilişkin yapmış olduğu kısmi ödemeleri geri alabileceği yönünde sözleşme hükümleri geçersizdir³⁸⁵.

TTK m. 519/2 gereğince, ıskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan bunların yerine verilecek yeni senetleri çıkarma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısım genel kanuni yedek akçeye eklenir.

³⁸² ŞENOCAK, s. 281.

³⁸³ ÇELİK, s. 169.

³⁸⁴ TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C.II, s. 1073; ŞENOCAK, s. 285; YASAN, s. 428; GÖLE, s. 125; KARAKAN, s. 135.

³⁸⁵ TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C.II, s. 99.

İskat kararı verilmesinden önce muaccel olarak ortağa ödenen kar payları ortaktan geri istenemez³⁸⁶. İskat kararı verilmesinden sonra, ortağa hakkına düşen kar payı da ödenmez. Lakin, ortak hakkında ıskat kararı verilmeden önce muaccel olmakla birlikte ortağa ödenmemiş olan bir miktar kar payı söz konusuysa, ortağın kar payını talep etme hakkı vardır. Fakat, şirket ortağın sermaye borcu ile kar payını takas edilebilir³⁸⁷. Şirket, ortağın sermaye borcu ile kar payını takas ederse muaccel kar payını ıskat edilmeyen diğer ortaklara ilave kar payı olarak dağıtamaz; Bu temettünün şirketin kar payından çıkarılarak ödenmiş şirket sermayesi hesabına aktarılması gerekir³⁸⁸.

cc) Payın Başkasına Satılması

İskatın uygulanması sonucunda, ıskat edilen ortağın ıskata maruz kalan payları üzerindeki hakları sona ermekte ve söz konusu paylar, bir süreliğine şirketin tasarrufuna geçmektedir. Fakat şirketin ıskat edilen payları devamlı olarak tasarrufunda bulundurma mümkün değildir. Bu nedenle, ıskat kararı vermesinin hemen ardından ıskat yaptırımını uygulanan payların satışının yapılması gerekir³⁸⁹.

İskat yaptırımının uygulanması sonucunda, ıskat edilen ortağa ait paylar, başka birine satılana kadar şirket müdürlerinin tasarrufuna geçer. İskata maruz kalan payların şirket müdürünün tasarrufunda kaldığı süreçte, mezkur paylar genel kurul toplantı ve karar yeter sayılarının hesabında dikkate alınmaz³⁹⁰.

³⁸⁶ ŞENOCAK, s. 283.

³⁸⁷ GÖLE, s. 126; TEKİNALP(Poroy/ Çamoğlu), C.II, N. 1069; ŞENOCAK, s. 283.

³⁸⁸ ŞENOCAK, s. 283.

³⁸⁹ ÇELİK, s. 170.

³⁹⁰ YASAN, s. 429.

Limited şirket, ıskata maruz kalan payları, ortaklara veya üçüncü kişilere satabilir. Payların satışı süreci, müdürler tarafından objektif ve şeffaf bir şekilde ve ortaklara eşit davranma ilkesi gözetilerek yürütülmelidir³⁹¹.

Iskata maruz kalan payı satın alan yeni malik, ıskat edilen pay sahibinin bütün hak ve borçlarına sahip olur. Fakat yeni malikin sermaye ödeme borcu payın kendisine satış bedeliyle sınırlıdır³⁹².

dd) Iskat Edilen Pay Sahibinin Ödenmemiş Pay Bedellerinden Sorumluluğunun Devam Etmesi

TTK m. 483/3 hükmü uyarınca, mütemerrit pay sahibi, yeni pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutar için şirkete karşı sorumludur. Anılan hükümle, ıskat edilen ortak açısından, payı devir alan ortağın ödemeleri ile kapanmayan miktar için ikinci derece sorumluluk öngörülmüştür³⁹³.

Iskat müeyyidesi uygulanması neticesinde ıskat edilen payın itibari değerinin altında bir tutara satılması söz konusu olabilir. Bu durumda, ıskat edilen pay sahibi, yeni pay sahibinin, yapmış olduğu ödeme ile payın itibari değeri arasındaki açık kalan tutardan sorumludur. Bunun yanı sıra, pay, itibari değerinde veya itibari değerinin üzerinde bir bedelle satılmış olsa dahi, pay sahibi, şirkete olan cezai, şart tazminat veya temerrüt faizinden kaynaklı borçları sebebiyle açık kalan tutarı ödemekle yükümlüdür³⁹⁴.

ee) Pay Senetlerinin İptal Edilmesi

Ortağa, ıskat edilen paylara ilişkin pay senedi verilmişse, ortağın bu senetleri, şirkete iade etmesi gerekir. Ortak pay senetlerini iade etmezse, şirketin pay senetlerini

³⁹¹ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1698; ÇAMOĞLU, s. 108.

³⁹² GÖLE, s. 129.

³⁹³ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1701; ÇAMOĞLU, s. 109.

³⁹⁴ ÇELİK, s. 174.

iptal etme yetkisi vardır. İptal kararı müdürler tarafından alınır. Bu karar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ve esas sözleşmede ön görülen şekilde ilan olur³⁹⁵.

Senetlerin iptal edilmesi için, kıymetli evrakların iptaline ilişkin özel hükümlerin uygulanmasına veya mahkemeden karar alınmasına ihtiyaç yoktur. İskat kararının verilmesinin ardından, şirket pay senetlerinin iade edilmesini, ıskat edilen ortakdan talep eder ve kendisine kısa bir süre verir. Bu süre içinde pay senetleri iade edilmezse, senetler iptal edilir ve iptal kararı ilan edilir³⁹⁶.

ff) İyi Niyetli Üçüncü Kişinin Durumu

İskat edilen pay senedinin, iyi niyet iktisap edilmiş olması halinde, üçüncü kişinin iyi niyetine hukuki bir sonuç bağlanmaz³⁹⁷.

İskat kararıyla birlikte ıskat edilen ortak, payı tasarruf etme yetkisi kaybeder. Bu nedenle payı başkasına devretmesi şirkete karşı hüküm ifade etmez. Payı devralan üçüncü kişi de ortaklık hakkı kazanmaz. Çünkü ıskatın uygulanması neticesinde, payın üzerinde mevcut bir ortaklık hakkı kalmamıştır³⁹⁸.

Payın ıskata maruz kaldığını bilmeksizin payı devralan iyi niyetli üçünü kişinin, borçlar kanununun temlik edenin sorumluluğu hükümlerine dayanarak payı devredene başvurma hakkı vardır. Payın devri esnasında, payı devralan kişi ıskat prosedürünün başladığını veya ıskat kararının verildiğini biliyor ise, anılan hükümlere dayanarak devredeni sorumlu tutamaz³⁹⁹.

³⁹⁵ ÇAMOĞLU (Poroy/ Tekinalp), C. II, N. 1702; ÇAMOĞLU, s. 109.

³⁹⁶ TEKİNALP, s. 331; C. 2, s. 99.

³⁹⁷ BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, s. 332.

³⁹⁸ ŞENOCAK, s. 286.

³⁹⁹ ŞENOCAK, s. 287.

gg) Rehin ve İntifa Hakkı Sahiplerinin Durumu

Şirketin, ıskata maruz payları değerlendirme hakkı üçüncü kişilerin rehin ve intifa haklarından önceliklidir. İntifa ve rehin alacaklılarının ıskat edilen pay üzerindeki hakları ıskat kararı ile birlikte sone erer. İskata rağmen pay üzerindeki intifa ve rehin haklarının devam etmesi kabul edilseydi, payların satışı neticesinde elde edilen bedelin, aynı hak sahibi üçüncü kişilere öncelikli olarak ödenmesi gerekir ve rehin ve intifa sahiplerine yapılan ödemedan arta kalan miktar olursa bu miktarın sermaye borcuna mahsup edilmesi söz konusu olabilirdi. Bu durum da ıskat müeyyidesiyle amaçlanan şirketin malvarlığının korunması ilkesine aykırılık teşkil edecektir⁴⁰⁰.

e) İskatın Hükümsüzlüğü

İskat kararının kurucu unsurlarında eksiklik söz konusuysa alınan ıskat kararı yok hükmündedir⁴⁰¹. Bu nedenle, TTK m.27 hükümlerine aykırı şekilde alınan ıskat kararları yoklukla maluldür⁴⁰². Ayrıca TTK m. 644/1- c hükmü uyarınca, anonim şirketlere ilişkin Yönetim kurulu kararlarının butlanı hakkındaki 391 inci madde limited şirketlere de uygulanır. Bu nedenle TTK M. 391’de sayılı butlan hallerinden biri söz konusu ise alınan ıskat kararı kesin hükümsüz olacaktır.

İskat kararının yokluğunu süreye bağlı olmaksızın menfaati bulunan herkes tarafından dava veya itiraz yoluyla ileri sürülebilir. Mahkeme tarafından verilen yokluğun tespitine ilişkin kararlar geçmişe etkilidir⁴⁰³.

İskat kararı, kurucu unsurları taşımasına rağmen kanuna, kamu düzenine ve ahlaka aykırı ise bu karar kesin hükümsüzlük ile batıldır⁴⁰⁴. Bunun yanı sıra, ıskat

⁴⁰⁰ ŞENOCAK, s. 282.

⁴⁰¹ KARAEĞE, s.2315.

⁴⁰² KIRCA/ŞEHİRALİ ÇELİK/ MANAVGAT, s. 511; KARAEĞE, s. 2315; DEĞİRMENCİ, s.

85.

⁴⁰³ KARAEĞE, s. 2316.

kararı alınırken uygulanması gereken usul TTK' nın 483. maddesinde düzenlenmiştir. İskat kararının kanuna uygunluğundan bahsedilebilmesi için ıskat kararının mahfuz hükümde belirtilen şekle uygun olarak alınması gerekir. Hükümde belirtilen şartlardan bir ya da daha fazlasına aykırı olarak alınan ıskat kararı geçersizdir⁴⁰⁵. TTK m. 483 'e aykırı biçimde alınan ıskat kararı aleyhine geçersizliğin tespiti davası açılabilir. Yargıtay 6762 sayılı TTK döneminde vermiş olduğu kararlarında iptal davası terimini kullanmış olsa da kararın içeriğinden ve iptal sebeplerinden anlaşıldığı üzere bu davalar teknik anlamda geçersizliğin tespiti davasıdır⁴⁰⁶.

İskat kararının kesin hükümsüzlüğü, bir süreye bağlı olmaksızın hukuki menfaati bulunan herkes tarafından ileri sürülebilir. Kesin hükümsüzlüğün tespiti kararı geçmişe etkilidir⁴⁰⁷.

⁴⁰⁴ ÇELİK, s. 161; KARAEĞE, s. 2316.

⁴⁰⁵ ÇAMOĞLU, s.108; ÇELİK, s. 162.

⁴⁰⁶ Yargıtay 11.HD T.13.05.2002, E. 986, K. 4648 (bkz. ÇAMOĞLU, s.108)

⁴⁰⁷ KARAEĞE, s. 2317.

SONUÇ

- Anonim şirket ve limited şirkete koyulabilecek ekonomik değerleri nakdi ve aynı sermaye olarak sınıflandırmak mümkündür. Nakit sermaye nakit karşılığı taahhüt edilen sermaye olup kapsamına yalnızca para girer. Para dışında kalan ekonomik değerlerinin tamamı ise aynı sermayenin kapsamındadır.

- TTK'nın 127. maddesinde ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilecek değerler ayrıntılı ancak örnek mahiyetinde sayılmıştır. Ayrıca TTK. m. 341/1'de anonim şirketlerin ve m. 581/1'de limited şirketlerin aynı sermayelerine ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Söz konusu hükümler uyarınca anonim ve limited şirketlere üzerinde haciz, tedbir veya aynı hak bulunan nakden değerlendirilemeyen ve devrolunamayan malvarlığı unsurlarının ve hizmet edimleri kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların aynı sermaye olarak getirilmesi açıkça yasaklamıştır. Bu nedenle, TTK m. 127'de sayılan malvarlığı unsurlarından TTK m. 342/1 ve m. 581/1'e belirtilen sınırlanmanın kapsamına girmeyenler anonim ve limited şirkete sermaye olarak koyulabilir.

- Anonim şirket pay sahiplerinin, TTK m. 344/1 gereğince, nakden taahhüt ettikleri payların itibarî değerlerinin en az yüzde yirmibeşini tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödemeleri gereklidir. Esas sözleşme ile taahhüt edilen sermayenin tamamı veya yüzde yirmibeşinden daha fazla bir oranın tescilden önce ödenmesi zorluluğu öngörülebilir. Taahhüt edilen sermayenin yüzde yirmibeşinin tescilden önce ödenme zorunluluğu anonim şirketlere paralel şekilde TTK m. 585'de limited şirketler açısından da getirilmişti. Ancak, 7099. sayılı Kanun ile 585. maddede yapılan değişiklik ile kuruluş aşamasında taahhüt edilen sermayenin yüzde yirmibeşinin tescilden önce ödenmesi şartı kaldırılmıştır. Söz konusu değişiklik

nedeniyle limited şirketin tescili izleyen yirmidört ay boyunca sermayesiz kalabilecek olması sorunu ile karşı karşıya kalınmıştır.

-Anonim ve limited şirkete sermaye koyma borcu, TBK'nın beş yıllık zamanaşımına tabii alacakları düzenleyen 147. maddesi kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle anonim ve limited şirkete nakit sermaye ödeme borcu on yıllık genel zaman aşımına değil de beş yıllık zaman aşımına tabidir. Yargıtay'ın beş yıllık zaman aşımının ne zaman başlayacağı yönünde farklı görüşteki kararları mevcut olmakla birlikte yakın tarihli yargı kararları uyarınca şirket tüzel kişiliği devam ettiği müddetçe sermaye koyma borcu zamanaşımına uğramaz.

- TTK 'da pay sahiplerinin şirketten olan alacakları ile şirkete olan nakdi sermaye koyma borçlarının takasının mümkün olup olmadığı hususunda açık bir düzenleme yoktur. Buna rağmen doktrindeki hakim görüş nakdi sermaye koyma borcunun şirketten olan alacak ile takas edilebileceği yönündedir. Ayrıca Ticaret Bakanlığı'nın yayınlanan genelge ve yazılarıyla da konuya açıklık getirilmiştir. İlgili genelge ve yazılar uyarınca pay sahibinin şirketten olan alacağı ile sermaye koyma borcunun takası mümkün olup pay sahibinin alacağı aynı sermaye kapsamında değerlendirilmeli ve bilirkişilerce değer biçme işlemine tabi tutulması gereklidir.

- Nakdi sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen anonim ve limited şirket pay sahiplerine karşı uygulanabilecek çeşitli yaptırımlar mevcuttur. Söz konusu yaptırımlara başvurulabilmesi için öncelikle pay sahiplerinin TTK'da belirtilen şekle uygun olarak pay sahibinin temerrüde düşürülmeleri gereklidir.

- Mütemerrit pay sahibine karşı başvurula bilecek yaptırımlar; iskat, ifa davası veya icra takibi, temerrüt faizi, cezai şart ve tazminattır. Bu yaptırımlardan ifa davası ve icra takibi haricindekiler kanunda açıkça düzenlenmiştir. İfa davası ve icra takibi

kanunda açıkça düzenlenmemiş olmakla beraber doktrinde ve Yargıtay uygulamasında söz konusu yaptırımın nakdi sermaye koyma borcunda temerrüde düşen pay sahibine karşı uygulanabileceği kabul edilmektedir.

- Mütemerrit pay sahibine karşı uygulana bilen yaptırımlardan biri olan ıskat, diğer yaptırımlara oranla daha ağır neticelere sebebiyet vermekte uygulandığı paylar üzerinde pay sahipliğinden kaynaklı haklarını sona erdirmektedir. İskatın uygulanması sonucunda pay sahibinin ıskata maruz kalmayan hiçbir payı kalmamışsa, pay sahibinin ortaklıktan çıkartılması sonucunu doğurur. Bu nedenle ıskat yaptırımının uygulana bilmesi için pay sahibinin temerrüde düşürülmesinin yanı sıra kanunda belirtilen bir takım ek prosedürlerin yerine getirilmesi gereklidir.

- İskatın uygulanabilmesi için mütemerrit sahibine borcunu ifa etmesi için çağrı yapılmalı ve bir aylık süre tanınmalıdır. Mütemerrit pay sahibine karşı ancak kendisine tanınan bir aylık zaman zarfında borcunu ifa etmemesi halinde ıskat yaptırımı uygulanabilir.

- Nakdi sermaye koyma borcunu ödemesi için kendisine çağrı yapılarak bir aylık mühlet verilen pay sahibinin ödemekte temerrüde düştüğü paylara ilişkin ıskat uygulana bilmesi için anonim şirkette yönetim kurulunun, limited şirkette ise müdür veya müdürler kurulunun ıskata ilişkin karar alması gereklidir.

- İskat kararının kurucu unsurlarında eksiklik bulunması alınan ıskat kararının yokluğuna neden olur. Kurucu unsurları taşımakla beraber kamu düzenine ve ahlaka aykırılık taşıyan ıskat kararları TBK m. 27/1 gereğince kesin hükümsüzdür. Anonim şirketlerde ıskat bir yönetim kurulu kararı olduğundan, yönetim kurulu kararlarının butlanı sebeplerini düzenleyen TTK 391 'de belirtilen durumların söz konusu olması durumunda, alınan ıskat kararları kesin hükümsüz olacaktır.

KAYNAKÇA

AKDAĞ GÜNEY, Necla, Anonim Şirketlerde Kuruluş, İstanbul 2014.

ARSLANLI, Halil, Anonim Şirketler Cilt 1, İstanbul 1960.

ARSANLI, Halil/ DOMANIÇ, Hayri, TTK Şerhi, Cilt 3, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması Hisseli Komandit Şirketler, İstanbul 1989.

ALTAŞ, Soner, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, Ankara 2017.

ALTAŞ, Soner, Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirketler, Ankara 2016.

ANSAY, Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1982.

AYDOĞAN, Fatih, Tek Kişi Ortaklığı, İstanbul 2012.

BAHTİYAR, Mehmet, Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, İstanbul 1996 (Kayıtlı Sermaye).

BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2020 (Ortaklıklar Hukuku).

BAHTİYAR, Mehmet, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2020 (Ticari İşletme).

BATTAL, Ahmet, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Iskat Prosedürü(TTK m. 408) ile İlgili Yargıtay Uygulaması, Ticaret Hukuku Yargıtay Kararları Sempozyumu, XVII, 9-10 Haziran 2000, Ankara 2000, s. 53-67.

BİLGEÇ, Hakan, 7099 Sayılı Kanun Yapılan Limited Şirkette Nakdi Sermaye Ödemesine İlişkin Değişikliğin Ortakların Oy ve Kar Payı Hakları Üzerindeki Etkileri, TBB Dergisi, Temmuz 2019, C. 32, S. 143, s. 235-256.

BİLGİLİ, Fatih / DEMİRKAPI, Erhan, Şirketler Hukuku Dersleri, Adana 2018.

CENKİ, Esra, Anonim Ortaklıklarda Kayıtlı Sermaye Sistemi, İstanbul 2015.

ÇAMOĞLU, Ersin, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, İstanbul 2020.

ÇEBİ, Hakan, Anonim Ortaklığın Ani- Nakdi Kuruluşu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Yüksek Lisan Tezi, İstanbul 1998 (Nakdi Kuruluş).

ÇEBİ, Hakan, Limited Şirketler Hukuku, Akara 2019.

ÇELİK, Aytekin, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Ankara 2016.

ÇONKAR, M. Halil, Anonim Ortaklıkta Ayni Sermaye, İstanbul 2016.

DEĞİRMENCİ, Cenker, Anonim Ortaklıkta Iskat, İstanbul 2006.

DOĞANAY, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 1. Cilt, İstanbul 2004.

DOMANIÇ, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi Cilt 2, İstanbul 1988.

ELMAS, Fatma Tuğçe, Sermaye Şirketlerinde Ayni ve Nakdi Sermayenin Getiriliş Usulü, Konya Barosu Dergisi, 2017, s. 19, C. I, S. I, s. 13-36.

ERDİL, Engin, Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, İstanbul 2010.

ERİŞ, Gönen, Açıklamalı - İçtihatlı 6335-6562 -6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler Cilt 3, Ankara 2017.

ERDEM, Hayreddin, Şirket Ortaklarının Sermaye Taahhüdünü Yerine Getirmesinin Sonuçları, Yaklaşım Dergisi, S. 115, Y. 10, Temmuz 2002, s. 104-109.

ERTÜREN, Mazhar, Anonim Şirket ve Davaları, İstanbul 1988.

GÖLE, Celal, Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfada Temerrüt, Ankara 1976.

HIRSCH, Ernst Eduard, Ticaret Hukuku Dersleri, 1948.

HAMAMCIOĞLU, Esra, Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler, KHÜHFD, Haziran 2018, C. 6, S. 1, s. 125-145.

İMREGÜN, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989.

KARAEĞE, Özge, Iskat Kararının Hukuka Aykırılığının Yatırımı, DEUHFD, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, C. 21, Özel S.2019, s. 2309 – 2322.

KARAKAN, Esra, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sermaye Koyma Borcunu Yerine Getirmemesinin Sonuçları, Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S.1, s. 121-141.

KAYA, Arslan, Türk Ticaret Kanunu, İlgili Mevzuat, Uygulama Örnekleri, Bakanlık Genelgeleri ve Görüşleri, Ticaret Sicili Uygulamaları, İstanbul 2020.

KENDİGELEN, Abuzer, Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2016.

KIRCA, İsmail / ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal / MANAVGAT, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 1, Ankara 2013.

MİMAROĞLU, S. Kemal, Ticaret Ortaklıkları Hukuku, C.2, Ankara 1972

MOROĞLU, Erdoğan, Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, İstanbul 2015.

MOROĞLU, Erdoğan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2016. (Değerlendirme ve Öneriler)

MOROĞLU, Erdoğan, / KENDİGELEN, Abuzer, İçtihatlı – Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul 2014.

MÜLAZIMOĞLU, Mehmet, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, İstanbul 2020, s. 116.

OĞUZMAN, M. Kemal / BARLAS, Nami, Medeni Hukuk, İstanbul 2020.

OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I, İstanbul 2019.

OĞUZMAN, M. Kemal/ ÖZ, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 2, İstanbul 2018.

ÖZDAMAR, Mehmet, 6102 Sayılı TTK hükümleri Çerçevesinde Anonim Şirketlere Ayni Sermaye Konulmasına İlişkin Çeşitli Sorunlar, TFMD, 2015, s. 143 -155.

POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, İstanbul 2014.

POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar Hukuku II, İstanbul 2019.

POROY, Reha/ YASAMAN, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2012.

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt 1, Ankara 2018.

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt 2, Ankara 2018.

PULAŞLI, Hasan, “ Sermayesiz” Sermaye Şirketi İle Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar ve Buna Karşı Alınması Gereken Önlemler, BATİDER, C. 34, S. 2, Haziran 2018, s. 5-19 (Sermayesiz Sermaye Şirketi).

SEVİ, Ali Murat, Anonim Ortaklıkta Sermayenin Oluşturulması ve Pay Sahiplerine İade Edilmesi Yasağı, Ankara 2013.

ŞENER, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2017 (Ortaklıklar Hukuku).

ŞENER, Oruç Hami, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, Ankara 2017 (Limited Ortaklıklar).

SOYKAN, İsmail Cem, Türk Ticaret Kanununa göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı, İstanbul 2019.

ŞENOCAK, Kemal, Anonim Ortaklıkta Iskat Kararının Sonuçları, GÜHFD, C. XI, Sa. 1-2, 2007, s. 279-296.

TAŞDELEN, Nihat, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih, Ankara 2012.

TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 2013

YASAN, Mustafa, Limited Şirkette Ortakların Genişletilmiş Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2018.

YÜCE, Aydın Alber, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, İstanbul 2018.

YÜCE, Aydın Alber, Anonim Şirketlerde Sermaye Borcunun Takas Yoluyla Ödenmesi, İstanbul 2021 (Takas).